

TAMPEREEN YLIOPISTO

Laura Karlin

MORAALI JA JÄRJESTYS ENNEN KAIKKEA
Kehysanalyysi kansainvälistä prostituutiota koskevasta mediauutisoinnista Suomessa

Tiedotusopin pro gradu -tutkielma

Maaliskuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO

Viestinnän, median ja teatterin yksikkö

KARLIN, LAURA: Moraali ja järjestys ennen kaikkea. Kehysanalyysi kansainvälistä prostituutiota koskevasta mediauutisoinnista Suomessa.

Pro gradu -tutkielma, 94 s.

Tiedotusoppi

Maaliskuu 2013

Tutkimukseni aiheena on kansainvälinen prostituutio ja naiskauppa suomalaisessa mediauutisoinnissa. Aineistoni koostuu kahdesta tapauksesta, jotka ovat vuosilta 2011–2012. Ensimmäinen tapaus käsittää kolme MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmasta poimittua Keminmaan ja Helsingin kansainvälistä prostituutiota koskevaa juttua. Toinen tapaus sisältää seitsemän Aamulehdestä poimittua juttua, jotka keskittyvät Tampereen Omenahotelleissa tapahtuneeseen ulkomaalaisprostituutioon.

Tarkastelen tapauksia Robert Entmanin kehysanalyysin avulla. Entmanin kehysanalyysia mukaillen olen kiinnittänyt huomiota siihen, mikä ilmiössä nähdään ongelmana, sen syinä, mitä moraalisia päätelmiä siihen liitetään ja mitä ratkaisuehdotuksia sille tarjotaan. Olen tarkastellut myös juttujen tyyliä, kuten niissä ilmenneitä rinnastuksia, nimeämisiä ja stereotypioita. Kehysanalyysin avulla olen selvittänyt, miten ja kuka mediassa ilmiötä määrittelee. Olen myös verrannut löytämiäni kehyksiä tutkimukseni tausta-aineistoon ja pohtinut, millaisia näkökulmia media-aineistoni ulkopuolelle jää ja mitä media voisi tehdä paremmin uutisoidessaan aiheesta.

Tutkimukseni mukaan suomalainen kansainvälistä prostituutiota käsittelevä uutisointi on hyvin viranomaispainotteista. Uutisissa eniten äänessä ovat poliisit. Itse prostituoitujen ääntä ei juuri kuulla. Ilmiön keskeisimpänä ongelmana nähdään sen uhka yhteiskuntajärjestystä ja moraalia kohtaan. Ratkaisuksi ongelmaan ehdotetaan lakien tiukempaa valvontaa. Kansainvälisen prostituution syitä, kuten globaaleja taloudellisia eroja tai sukupuolten välistä epätasa-arvoa käsitellään media-aineistossani hyvin vähän. Myös kansainvälisen prostituution kytkökset naiskauppaan jäävät vähälle huomiolle. Kansainvälistä prostituutiota koskevan uutisoinnin voisi siis toivoa olevan taustoittavampaa ja monipuolisempaa sekä prostituoitujen näkemykset ja oikeudet huomioivaa.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Globaali ilmiö	1
1.2. Naiskauppa Suomessa	3
1.3. Perustelut aiheen valinnalle	4
1.4. Tutkimuskysymykset ja aineisto	5
1.5. Tutkimuksen sisältö ja rakenne	6
2. Naiskaupan ja ulkomaalaisprostituution määritelmät	8
2.1. Prostituoidusta seksityöntekijäksi	8
2.2. YK:n ihmiskauppamääritelmä	10
2.3. Omat rajanvetoni	12
3. Naiskaupan historia ja nykyhetki	14
3.1. Valkoisesta orjakaupasta kansainvälisiin määritelmiin	14
3.2. Neuvostoliiton romahdus herätti Suomen	16
3.3. Lähtö- ja kohdemaat	17
3.4. Prostituution muodot Suomessa	19
4. Prostituutiokeskustelu	21
4.1. Ulkomaalaisiin prostituoituihin liitetyt mielikuvat	21
4.2. Yksilö vs. yhteiskunta	22
4.3. Pakotettu vai vapaaehtoinen valinta?	23
4.4. Erilaisia lainsäädäntöjä ja niiden ongelmia	25
5. Ulkomaalaisprostituoituja koskeva lainsäädäntö Suomessa	27
5.1. Irtolaislaista osittaiseen seksinoston kieltoon	27
5.2. Ulkomaalaislaki ja käännytysperuste	28
5.3. Parituksen ja naiskaupan hiuksenhieno ero	29
5.4. Lainsäädännön seuraukset	30
6. Globalisaatio ilmiön taustalla	32
6.1. Eriarvoisuuden vaikutus	32
6.2. Kannattavaa bisnestä	33
6.3. Liikkuvuuden lisääntyminen	34
6.4. Teknologian kehitys	35
7. Naiskauppa mediassa ja mediatutkimuksessa	37
7.1. Median vaikutusvalta ja mediakampanjat	37
7.2. Syntinä sensaatiohakuisuus	39
7.3. Naiskauppa mediatutkimuksessa	42
7.3.1. Mojca Pajnik: "Media Framing of Trafficking"	42
7.3.2. Girish J. Gulati: "Representation of Human Trafficking in Three Liberal Media Systems"	43
8. Kehysanalyysi työkaluna	46
8.1. Kehysanalyysi	47
8.2. Entmanin malli ja sen soveltaminen omaan tutkimukseeni	48
9. Tutkimuksen aineiston esittely	50
9.1. Aineisto 1: MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmat	52
9.1.1. "Lapin kolkot bordellit"	52
9.1.2. "Maksullisen seksin suurkuluttajat"	54
9.1.3. "Poliisin prostituutoratsia Helsingin yössä"	56
9.2. Aineisto 2: Aamulehden lehtijutut	58
9.2.1. "Järjestelmällinen prostituutio rehottaa Omenahotellissa"	59

9.2.2. "Vaasan Omenahotellin prostituutio muistuttaa Tampereen vastaavaa"	60
9.2.3. "Omenahotelli pelaa uhkapeliä maineella"	62
9.2.4. "Seurakunnat uhkaa purkaa Omenahotellin vuokrasuhteen"	63
9.2.5. "Lähes sallittu hedelmä?"	63
9.2.6. "Omenahotelliin halutaan huone prostituoitujen auttajille"	65
9.2.7. "Prostituutiota ei ehkä saa kitkettyä kokonaan Omenahotellista, arvelee tuomiorovasti" ...	65
10. Esiin tulleet kehykset	67
10.1. Järjestyskehys	68
10.2. Vähättelykehys	69
10.3. Moraalikehys	70
10.4. Sovinistinen kehys	71
10.5. Ihmisoikeuskehys	73
11. Loppupäätelmä	75
11.1. Tutkimuksen tulokset	75
11.1.1. Kenen on sananvalta?	76
11.1.2. Mistä on kyse?	77
11.2.1. Mitä jäi puuttumaan?	82
11.2.2. Mitä media voisi tehdä paremmin?	85
11.3. Oman tutkimukseni haasteet	87
11.4. Jatkotutkimusaiheita	88
12. Kirjallisuuslista	89
Kirjallisuus	89
Lehtiartikkelit	91
Elektroniset lähteet	92
Media-aineisto	93
Tapaus 1: MTV3: 45 minuuttia	93
Tapaus 2: Aamulehti	93

1. Johdanto

Rajat ylittävä prostituutio on kasvanut maailmanlaajuiseksi ja paljon huomiota herättäneeksi ilmiöiksi viime vuosikymmeninä. Ulkomaalaisprostituution ohella on alettu puhua yhä enenevässä määrin myös ihmiskaupasta. Ihmiskauppaa on kuvailtu moderniksi orjakaupaksi, jonka uhreja on maailmalla joidenkin arvioiden mukaan jopa useita miljoonia. Uhreista suurin osa on naisia, jotka on alistettu toimimaan prostituoituina (Helsingin Sanomat a, 2012).

Moni taho on viimeaikoina ottanut kantaa ihmiskauppaan ja siihen liittyvään prostituutioon. Äänessä ovat olleet niin päättäjät, viranomaiset, kansalaisjärjestöt kuin toimittajat. Aihe on tullut yhä useammin vastaan sanomalehtien sivuilla ja television keskusteluohjelmissa. Ihmiskauppaa tai kansainvälistä prostituutiota koskevia mediatutkimuksia on sen sijaan tehty erittäin vähän. Tutkimukseni tarkoitus on pureutua aiemmin lähes tutkimattomaan aiheeseen ja selvittää, miten ja keiden toimesta media määrittelee kyseistä ilmiötä ja millaisia ratkaisuja tilanteeseen tarjotaan.

1.1. Globaali ilmiö

YK:n huume- ja rikosjärjestö UNODC:n vuoden 2012 raportin mukaan 59 prosenttia ihmiskaupan uhreista on naisia. Jos tyttöjen määrä lasketaan mukaan, on naispuolisia uhreja peräti 76 prosenttia. Vaikka naisten määrä on vähentynyt muutaman prosenttiyksikön vuoden 2006 tilastoista, on se edelleen merkittävä. (UNODC b, 2012:10, 26) Euroopassa ja Keski-Aasiassa 62 prosenttia ihmiskaupasta on prostituutioon tai muunlaiseen seksuaaliseen hyväksikäyttöön johtavaa. Työperäistä ihmiskauppaa alueellamme on puolet vähemmän. (UNODC b, 2012:12) Jo näiden tilastojen valossa on perusteltua, että olen halunnut keskittyä juuri ulkomaalaisprostituution tutkimiseen.

Rajat ylittävässä prostituutiossa on kyse kansainvälisen siirtolaisuuden ja sen taustalla olevan köyhyyden naisistumisesta (Lisborg, 2003:150; Cummings & Parrot, 2008:34; Ulkoasiainministeriö 2, 2005:29). Naisten muuttoliike kehitysmaista länsimaihin prostituoiduiksi on lisääntynyt sekä määrällisesti että maantieteellisesti viime vuosina (Lisborg, 2003:148). Naisten muuttoliikettä on kiihdyttänyt osaltaan globalisaatio, joka on

tunkeutunut lähes kaikille elämän osa-alueille ja tehnyt köyhien ja rikkaiden välisestä kuilusta entistä näkyvämmän.

Vaikka ilmiö on globaali, on hyvä huomioda, että vain neljäsosa ihmiskaupasta on mantereet ylittävää. Puolet ihmiskaupasta tapahtuu saman alueen maiden välillä, neljäsosa valtioiden rajojen sisäpuolella. (UNODC b, 2012:41) Eurooppaan suuntautuvasta ihmiskaupasta 68 prosenttia on alueen sisäistä (UNODC b, 2012:42). Eurooppalaiselle prostituutiolle on tyypillistä, että naisia kuljetetaan köyhemmistä Itä-Euroopan maista rikkaampaan länteen (Ould, 2004:62).

Parempaa elämää etsivien naisten ”avuksi” on ilmaantunut monenlaisia rikollisjärjestöjä, jotka ovat luvanneet auttaa naisia matkajärjestelyissä ja työsaannissa (Siegel & Yesilgoz, 2003:73). Näiden järjestöjen toiminta on yhä organisoituneempaa ja kansainvälisempää. Ihmiskaupasta onkin tullut maailmalla kolmanneksi tuotteliain järjestäytyneen rikollisuuden muoto heti huumeiden ja aseiden salakuljetuksen jälkeen. Vuosittain ihmisiä kaupataan rajojen yli arviolta noin 800 000 henkeä, joista naisia on noin 80 prosenttia. He työskentelevät monilla eri aloilla, mutta pääosin seksibisneksen parissa. (Bales ym. 2009:36)

Luvut ovat kuitenkin vain suuntaa-antavia, sillä kunnollinen tilastotieto ihmiskaupan uhreista ja ulkomaalaisprostituution määrästä puuttuu. Eurooppaan suuntautuvasta ulkomaalaisprostituutiosta on vaikea piirtää tarkkaa kuvaa, sillä ilmiöön liittyy niin paljon laiton toimintaa (Lisborg, 2003:149). Jotain tietoja ovat keränneet muun muassa IOM, ILO, Interpol ja Yhdysvaltain valtio, mutta tilastoja on vaikea verrata, sillä aihetta koskevan kansainvälisen tutkimuksen taso on vaihtelevaa (Ould, 2004:60).

Myös ilmiön monimutkaisuus tekee sen tarkasta määrittelystä vaikeaa. Kaikkea kansainvälistä prostituutiota ei pidä sotkea ihmiskauppaan. Ulkomaisten prostituoitujen lähtökohdat ja oikeudellinen asema vaihtelevat suuresti, eikä kaikkia ulkomailla prostituoituina toimivia naisia voi suinkaan sanoa seksiorjiksi tai naiskaupan uhreiksi. (Thorbeck a, 2003:16–17) Ulkomaalaisprostituutujen maahantulokeinot, työskentelyolosuhteet ja vapauden aste eroavat paljon toisistaan (Lisborg, 2003:173). Kaikki tämä on huomioitava paitsi päätöksenteossa ja julkisessa keskustelussa, niin myös aihetta tutkiessa.

1.2. Naiskauppa Suomessa

Pohjoismaissa seksityöläisten määrän sanotaan olevan pienempi kuin muissa Euroopan maissa. Pohjoismaista eniten ulkomaalaisprostituutiota arvioidaan olevan Tanskassa ja Suomessa. (Lisborg, 2003:150) Vaikka kansainvälistä prostituutiota on ollut Suomessa kautta aikojen, sen olemassaoloon herättiin varsinaisesti vasta 1990-luvulla Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä kasvaneen itäprostituution myötä. Suomessa tyypillisintä onkin ollut juuri Venäjältä ja entisistä Neuvostoliiton maista suuntautunut prostituutio (Skaffari, 2010:23).

Kansainvälisen prostituution tultua näkyvämmäksi myös lainsäädäntöä on muutettu sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla erityisesti 2000-luvun aikana. Ensin syntyi YK:n järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Palermon sopimus vuonna 2000 ja ihmiskaupan vastainen lisäpöytäkirja vuonna 2003. Euroopan neuvosto puolestaan solmi yleissopimuksen ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta vuonna 2005. (Ihmiskaupparaportti 2010)

Kansainvälisten sopimusten velvoittamana Suomi lisäsi rikoslakiinsa ihmiskauppaa koskevia säännöksiä vuonna 2004. Ihmiskauppatuomioita on kuitenkin annettu vasta vähän. Muut pohjoismaat Tanskaa lukuun ottamatta ovat samaan aikaan kriminalisoineet seksin ostamisen. Suomessa kiellettyä on ainoastaan seksin osto parituksen tai ihmiskaupan uhrilta sekä seksin ostaminen ja myyminen julkisella paikalla.

Vuonna 2009 Suomi sai oman ihmiskaupparaporttoijan, mikä on lisännyt ihmiskaupasta kirjoittamista. Ihmiskaupparaporttoijan tehtävänä on muun muassa seurata ihmiskauppailmiötä ja siihen liittyvän lainsäädännön toimivuutta sekä raportoida aiheesta. (Ulkoasianministeriö, 2009:141) Myös monet kansalaisjärjestöt ovat olleet asian suhteen aktiivisia. Suomessa kansainvälisiä prostituoituja auttavat muun muassa Helsingissä ja Tampereella toimiva Pro-tukipiste, Helsingissä ja Mikkelissä vaikuttava Monika-naiset sekä seksityöntekijöiden perusoikeuksia puolustava Seksialan Liitto SALLI ry.

1.3. Perustelut aiheen valinnalle

Haluan tutkia kansainvälistä prostituutiota ja sen naiskauppayhteyksiä, sillä aihetta on tutkittu hyvin vähän, mutta siitä kirjoitetaan yhä enemmän. Suomi ei ole perinteisesti ollut suosittu naiskaupan kohdemaana, mutta koska ilmiö on kuitenkin yleistymässä myös täällä (Yle, 2010), on siitä uutisoimiseenkin hyvä kiinnittää enemmän huomiota. Naiskaupasta puhuminen on yhteiskunnallisesti merkittävää. Ulkomaalaisista prostituoiduista uutisoiminen kertoo paitsi yhteiskunnan suhtautumisesta prostituutioon, niin myös sen asenteista maahanmuuttajia ja naisia kohtaan yleensä. Myös median rooli ilmiön tunnettavaksi tekemisen kannalta on hyvin tärkeä, kuten muun muassa Euroopan turvallisuus ja yhteistyöjärjestö Etyj on todennut (OSCE, 2011).

Prostituutioon ja ihmiskauppaan liittyvä julkinen keskustelu on kansainvälisten tutkimusten mukaan ollut varsin kaksinaismoralistista ja sensaatiohakuista sekä viranomaisten mielipiteisiin ja päätöksiin perustuvaa. Yhtäältä ulkomaalaisia prostituoituja on pidetty uhreina, jotka pitää pelastaa, toisaalta heidät ollaan oltu valmiita käännyttämään lyhyellä varoitusajalla samoihin olosuhteisiin, mistä he ovat tulleet. (Thorbek a, 2003:22) Haluaisin tutkimuksessani nähdä, onko samanlainen suuntaus vallalla myös Suomessa.

Yhtäläillä prostituutiokeskustelulle tyypillistä on sen kahtia jakautuneisuus. Osa vastustaa prostituutiota ja haluaisi kieltää koko toiminnan. Toiset taas ovat hyväksyneet, ettei prostituutiosta päästä ikinä eroon. He haluavat prostituution kieltämisen sijaan taata prostituoiduille samat oikeudet kuin muillekin ammatinharjoittajille. Nämä katsantokannat vaikuttavat siihen, mikä nähdään ongelmana ja mitä ratkaisuja ongelmaan tarjotaan. Niin lainsäädännössä kuin viranomaisten puheissa voi havaita merkkejä erilaisista prostituutiokäsityksistä. Koska päättäjien ja viranomaisten kieli päättyy usein sellaisenaan myös uutisiin, haluan huomioida erilaiset prostituutiokäsitykset tutkimuksessani.

Tahdon tutkia median ulkomaalaisprostituutioon liittämiä merkityksiä, sillä median kehystykset vaikuttavat siihen, miten ilmiö ymmärretään. Koska läheskään kaikki ulkomaalaiset prostituoidut eivät ole naiskaupan uhreja, eikä aina ole edes helppo määritellä kuka on uhri ja kuka ei, pitäisi uutisoinnissa ottaa esiin ilmiön moninaisuus ja monimutkaisuus. Media ei myöskään saisi toimillaan työntää prostituoituina työskenteleviä

naisia entistä ahtaammalle ja vahvistaa heitä kohtaan jo olemassa olevia stereotypioita. Haluan ottaa selvää, onko media onnistunut tehtävässään ja missä sillä on yhä parantamisen varaa.

1.4. Tutkimuskysymykset ja aineisto

Tarkastelen gradussani, kuinka suomalainen media kirjoittaa ulkomaalaisprostituutiosta. Aineistona minulla on kaksi tapausta, joita tutkin kehysanalyysin avulla. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää, miten ja kenen toimesta media kehystää rajat ylittävää prostituutiota. Haluan tutkia, miten media esittää ilmiön ja millaisia tulkintoja ja ratkaisuja se liittää ilmiöön. Oletan, että toimittajien lisäksi ilmiöstä puhuvat mediassa ainakin oikeuslaitos, poliisi, maahanmuuttovirasto, kansalaisjärjestöt ja kansallinen ihmiskaupparaportoija. Tahdon tietää, mitkä tahot ovat ilmiön ensisijaisia määrittelijöitä ja miten eri tahojen määritelmät ilmiöstä poikkeavat toisistaan. Aion myös ottaa selvää, millaiset määritelmät jäävät kokonaan median ulkopuolelle ja mitä media voisi tehdä paremmin uutisoidessaan kansainvälisestä prostituutiosta.

Työni ydinkysymykset ovat:

- Kuka mediassa määrittelee rajat ylittävää prostituutiota?
- Millä tavalla ilmiötä määritellään mediassa?
- Mitä jää median määritelmien ulkopuolelle?
- Mitä media voisi tehdä paremmin uutisoidessaan aiheesta?

Saadakseni vastaukset näihin kysymyksiin käytän apunani Robert Entmanin kehysanalyysia. Entmanin kehysanalyysi tarjoaa käyttäjälleen keinoja, joilla valittua ilmiötä voidaan selittää ja perustella. Entmanin mukaan kehyksiä voi tarkastella neljällä tavalla. Ensiksikin kehykset määrittelevät, mikä on ilmiön ongelma. Toiseksi kehykset pyrkivät tunnistamaan syyt ongelman takana. Kolmanneksi kehykset tekevät moraalisia päätelmiä ongelmien vaikutuksista. Neljänneksi kehykset tarjoavat ratkaisuja ongelmiin ja niiden vaikutuksiin. (Entman, 1993:52) Ongelmien, syiden, moraalisten päätelmien ja ratkaisujen lisäksi kiinnitän huomiota myös tekstin tyyliin.

Tapaukset, joita tutkin kehysanalyysin avulla on poimittu sekä sähköisestä että printtimediasta. Ensimmäinen tapaus sisältää kolme MTV3:n 45 minuuttia -ohjelman vuonna 2011 tekemää uutisdokumenttia ulkomaalaisprostituutiosta Pohjois- ja Etelä-Suomessa. Toinen aineistoni on seitsemän juttua käsittävä Aamulehden juttusarja ulkomaalaisprostituutiosta Tampereen Omenahotelleissa vuonna 2011.

Molempia valitsemiani tapauksia voi pitää tutkivana journalismina. Jutuissa toimittajat ovat aktiivisesti puuttuneet tilanteeseen ja haastaneet viranomaisia ja kansalaisia keskusteluun. Tapauksia erottaa television ja sanomalehden välineelliset ja tyylilliset erot, eikä niitä voi sen takia aivan saumattomasti verrata toisiinsa. Tarkoitukseni onkin pikemmin kuvata kansainvälistä prostituutiota koskevaa uutisointia mahdollisimman monipuolisesti huomioiden eri välineiden ominaispiirteet ja niiden vaikutus uutisointiin. Koska tapaukset käsittelevät Suomen eri alueita, Pohjois-Suomea, pääkaupunkiseutua ja Tamperetta, tulee jutuissa hyvin ilmi kansainvälisen prostituution erilaiset esiintymismuodot eri puolilla Suomea.

Kehysanalyysin lisäksi käytän media-aineistoni analysoinnissa apuna myös kattavaa tausta-aineistoani. Tällä tavoin asetan tutkimukseni laajempaan kontekstiin ja pohdin, miten media määrittelee ilmiötä suhteessa muihin rajat ylittävää prostituutiota käsitteleviin tahoihin, kuten tutkijoihin, viranomaisiin ja kansalaisjärjestöihin. On mielenkiintoista nähdä, ovatko median tulkinnot vinoutuneet johonkin tiettyyn suuntaan tai ovatko tietyt näkökannat jääneet kokonaan huomioimatta.

1.5. Tutkimuksen sisältö ja rakenne

Aloitan tutkimukseni määrittelemällä luvussa kaksi, mitä naiskaupalla ja rajat ylittävällä prostituutiolla tarkoitan. Samalla käyn läpi myös muita ilmiölle läheisiä käsitteitä, jotka ovat tutkimukseni kannalta oleellisia. Luvussa kolme kertaan rajat ylittävän prostituution historiaa aina tähän päivään asti. Kerron ilmiöstä niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla. Neljännessä luvussa tuon esiin prostituutiokeskustelussa esitettyjä erilaisia näkemyksiä ja niiden vaikutuksia lainsäädäntöön Euroopan maissa. Luvussa viisi käyn läpi Suomen tämän hetkistä ihmiskauppa- ja parituslainsäädäntöä sekä muita prostituoitujen työskentelyyn

vaikuttavia lakeja. Kuudennessa luvussa paneudun globalisaatioon ja siihen, miten se vaikuttaa kansainväliseen prostituutioon.

Seitsemännessä luvussa käyn läpi, mitä median naiskauppa- ja prostituutio-uutisoinnista on sanottu lukemissani tutkimuksissa. Lopuksi esittelen muutaman tutkimuksen, jotka ovat auttaneet minua oman tutkimukseni hahmottelussa. Kahdeksannessa luvussa esittelen Robert Entmanin kehysanalyysin, oman aineistoni ja tutkimusmenetelmäni. Yhdeksännessä luvussa erittelen aineistoani tarkemmin ja tuon esiin siinä ilmenneitä asioita. Kymmenennessä luvussa kokoan aikaisemman analysoinnin pohjalta aineistoni viisi esiin tullutta kehystä. Loppupäätelmässä teen yhteenvedon löytämistäni kehyksistä ja muista aineiston herättämistä huomioista sekä vastaan tutkimuskysymyksiini. Pohdin tutkielmani tuloksien syitä ja koitan asettaa tulokseni laajempaan kontekstiin. Mietin myös median roolia ilmiön uutisoinnissa ja esitän muutamia parannusehdotuksia. Lopuksi käyn läpi tutkimukseni haasteita ja esittelen mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

2. Naiskaupan ja ulkomaalaisprostituution määritelmät

Mitä sitten rajat ylittävällä tai kansainvälisellä prostituutiolla tarkoitetaan? Entä naiskaupalla? Se ei ole itsestään selvä asia, vaan vaatii varsin paljon huolellista määrittelyä, ennen kuin voimme käydä tutkimuksen aiheeseen kunnolla kiinni. Aiemmin ihmiskauppaa ja prostituutiota pidettiin synonyymeinä ja edelleenkin niitä voi nähdä käytettävän ristiin. Erilaiset termit ovat aiheuttaneet päänvaivaa myös tutkijoille. Muun muassa ihmiskaupasta ja kansainvälisestä laista kirjoittanut David Ould on todennut, että kaiken kattavia määritelmiä ihmiskaupan, ihmissalakuljetuksen ja maahanmuuton sekä niihin liittyvän vapaaehtoisuuden ja pakottamisen välille on vaikea tehdä. Esimerkiksi raja siirtolaistyöläisten hyväksikäytön ja ihmiskaupan välillä on hyvin samea. (Ould, 2004: 55)

Jotta tutkimukseeni saataisi jonkunlainen tolkkua, määrittelen eniten käyttämäni termit – rajat ylittävä ja kansainvälinen prostituutio, ulkomaalaisprostituutio sekä naiskauppa – mahdollisimman tarkasti. Tehdäkseni asiat vieläkin selvemmiksi käyn myös läpi kyseisiä termejä lähellä olevia käsitteitä, – seksikauppa, ihmiskauppa ja ihmissalakuljetus – jotka sivuavat tutkimaani ilmiötä ja tulevat mahdollisesti esiin myös valitsemassani media-aineistossa. Lopuksi muotoilen, mitä milläkin käsitteellä itse tarkoitan ja kerron, mitä käsitteitä käytän synonyymeina.

2.1. *Prostituoidusta seksityöntekijäksi*

Vanhin ja yleisin tutkimusaiheeseeni liittyvistä termeistä on *prostituutio*. Se on pitkään toiminut kaupallisesta seksistä käytettynä yhteiskunnallisen tutkimuksen peruskäsitteenä (Kontula, 2008:35). Prostituutio ei ole kuitenkaan ongelmaton termi, sillä sen on koettu olevan naista alentava ja uhriuttava. Prostituutio määriteltiin pitkään juuri myyjän näkökulmasta. *Prostituoidulla* tarkoitettiin naista, joka harrasti seksiä maksua vastaan kenen tahansa kanssa (Kimpimäki, 2009:3). Myöhemmin määritelmään on pyritty sisällyttämään myös seksin ostajat ja myyjiä kontrolloivat henkilöt, eli parittajat ja ihmiskauppiat. Niinpä nykyään puhutaan ennemminkin *seksityöntekijöistä*, *seksikaupasta* ja *sen osapuolista*. Näitä termejä ei myöskään koeta yhtä leimaavina kuin sanoja prostituoitu tai prostituutio. (Kimpimäki, 2009:4)

Prostituutio-termiä käytetään kuitenkin yhä. Se on laajemmin käytetty kuin muut termit, eikä se ole samalla tavalla sidottu tiettyyn aikakauteen tai keskusteluun, kuten vaikka termi seksityöntekijä. Prostituutio sanaa käytettäessä ja siihen törmätessä on kuitenkin hyvä huomioda, että eri aikoina ja eri konteksteissa sillä on ollut erilaisia merkityksiä. (Kimpimäki, 2009:5)

Tanskassa asuvia tummaihoisia seksityöläisiä tutkinut Marlene Spanger välttää artikkelissaan sanaa prostituoitu, sillä se on hänen mielestään enemmänkin identiteettiä kuin toimintaa kuvaava sana. Koska hänen haastateltavansa eivät miellä itseään prostituoiduiksi, käyttää Spanger mieluummin termiä *prostituoituina toimivat naiset*. Spanger vierastaa myös sanaa *ulkomaalaisprostituutio*, sillä se viittaa hänen mielestään muukalaisuuteen ja kansalaisoikeuksien puuttumiseen. Paremmiin ilmiöitä kuvaavat hänen mielestään termit *rajat ylittävä* ja *kansainvälisesti liikkuva prostituutio*. (Spanger, 2003:177) Rajat ylittävästä prostituutiosta puhutaan myös Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksessä (2009) ja Pia Skaffarin itäprostituutiota käsittelevässä tutkimuksessa (Skaffari, 2010).

Yhdysvaltain vuoden 2011 ihmiskaupparaportissa prostituutioon johtavaa ihmiskauppaa kuvataan sanalla *sex trafficking*, eli *seksikauppa*. Seksikauppa on määritelty toiminnaksi, jossa ihminen alistetaan prostituutioon tai hänet pakotetaan jatkamaan alun perin vapaaehtoisesti aloitettua prostituutiota. Prostituutioon pakottaminen voi tapahtua uhrin omassa maassa tai muussa valtiossa, jossa hän asuu tai johon hänet on prostituutiotarkoitusta varten kuljetettu. Siirtyminen ei siis ole välttämätöntä. Pakottamiseen voi myös liittyä velkasuhde, jonka takia uhria on helppo manipuloida ja uhata jatkamaan prostituoituna. (Trafficking in Persons Report, 2011)

Seksikauppa-termiä ei pidä sekoittaa *seksiteollisuuteen*, johon kuuluu monenlainen seksipalvelujen tarjoaminen, kuten strippaaminen, eroottinen tanssi ja hieronta, eskorttipalvelut, seksiturismi ja bordellit (Cummings & Parrot, 2008:31). Seksikauppa-termiä ei voi myöskään käyttää kansainvälisen prostituution synonyymina. Thaimaalaisten naisten muuttoa Tanskaan seksitöihin tutkineen Lisborgin mielestä sana *seksikauppa* ei kuvaa kaikkien ulkomaisten seksityöläisten tilannetta, vaan viittaa pakottamiseen ja kuvaa naiset

uhreina. Hän käyttääkin tutkimuksessaan seksikaupan sijasta termiä *prostituutioon liittyvä maahanmuutto* käsitelläkseen useampia prostituution muotoja (Lisborg, 2003:149).

Seksikaupan synonyymina käytetään myös usein *naiskauppa*-termiä, jota käytän itsekin tässä tutkimuksessa. Naiskaupalla on kuitenkin myös laajempi määritelmä, joka ei viittaa pelkkään prostituoiduksi kauppaamiseen, vaan naisten kauppaamiseen myös muihin tarkoituksiin (Siegel & Yesilgoz, 2003:79). Kun naiskauppa-termillä halutaan viitata pelkkään seksikauppaan, on huomioitava, ettei seksikauppa koske vain naisia, vaan sen uhreina on myös miehiä ja lapsia. Onkin siis hyvä muistaa, että prostituutio ja seksikauppa eivät ole pelkästään naiskysymyksiä. Sukupuolineutraalin termistön käyttö olisi kuitenkin harhaanjohtavaa, sillä niin moni prostituoitu tai prostituution ja ihmiskaupan takia oikeuden eteen joutunut henkilö on juuri nainen. (Kimpimäki, 2009:11–12)

2.2. YK:n ihmiskauppamääritelmä

Pakotetusta prostituutiosta puhutaan yleensä *ihmiskauppana*, jolla tarkoitetaan kuitenkin myös naisten, miesten ja lasten kauppaamista muuhunkin kuin seksityöhön.

Ihmiskauppamääritelmä oli varsin häilyvä aina 2000-luvun alkuun asti. Vasta vuonna 2000 YK:n yleiskokouksen tekemä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen yleissopimus ja sen lisäpöytäkirjat selvensivät määritelmää (Ould, 2004:64). Vuonna 2003 voimaan astunut lisäpöytäkirja *ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan, ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta* sisältääkin ensimmäisen kansainvälisen yhteisön tekemän yksimielisen määritelmän ihmiskaupasta. (Bales ym., 2009:38)

Suomi ja muut maat, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjat sekä panneet ne täytäntöön, ovat hyväksyneet YK:n standardimääritelmän ihmiskaupalle. YK:n määritelmän mukaan ihmiskaupalla tarkoitetaan ihmisten rekrytointia, välittämistä, pitämistä ja vastaanottamista riistoa tai orjuuttamista varten. Hyväksikäytön keinoina voivat olla esimerkiksi uhkailu, voimankäyttö, pakottaminen, kidnappaus tai huijaaminen.

Ihmiskaupan muotoja ovat muun muassa prostituutioon pakottaminen ja muu seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö ja elinkauppa. Määritelmä sisältää siis kolme elementtiä: rikolliset teot, kuten välittäminen; tekojen toimeenpanemiseen liittyvät keinot, kuten uhkailu ja

toiminnan tavoitteet, kuten pakkotyö. Kaikkien kolmen elementin on toteuduttava jollain YK:n ihmiskauppamääritelmässä mainitulla tavalla, jotta voidaan puhua ihmiskaupasta. (UNODC, 2013)

YK:n ihmiskauppamääritelmä on hyödyllinen, sillä se erottaa ihmiskauppiaat ihmissalakuljettajista, jotka mahdollistavat laittomien maahanmuuttajien tai vainottujen ihmisten matkustamisen maasta toiseen. (Ould, 2004:64) Molemmat, ihmissalakuljetus ja ihmiskauppa, sisältävät usein ihmisten kuljettamista palkkiota vastaan, mutta ihmissalakuljettamisessa siirtolaisen ja salakuljettajan suhde katkeaa yleensä siinä vaiheessa, kun siirtolainen on saavuttanut määränpänsä. Ihmiskaupassa ihmisten kuljettaminen ei taas ole ikinä toiminnan ainoa tarkoitus, vaan pelkästään askel kohti myöhempää pakottamista ja hyväksikäyttöä. Erottelu on tärkeä, sillä ihmiskauppa sisältää ihmissalakuljetukseen verrattuna joukon huomattavasti vakavampia rikoksia. (Bales ym., 2009:40–41) Määritelmän mukaan ihmiskauppa ei myöskään välttämättä ole rajat ylittävää, toisin kuin ihmissalakuljetus. Ihmiskaupan uhrit saattavat myös tulla maahan täysin laillisesti toisin kuin salakuljetetut (Aronowitz, 2003:88). Erona aiempiin määritelmiin uusi ihmiskauppamääritelmä ei myöskään pidä ihmiskauppaa ainoastaan prostituutioon rekrytoimisena, vaan huomioi myös ihmisten kauppaamisen muihin töihin (Ould, 2004:65).

Toinen vaikea määriteltävä on ihmiskaupan ja parituksen välinen ero. Ihmiskaupassa henkilö on kokonaisvaltaisemmin toisen ihmisen määräämisvallan alainen kuin parituksessa. Ihmiskauppaa ja paritusta eritellessä pitäisi keskittyä ennen kaikkea hyväksikäytön lopputulokseen, eikä siihen, miten hyväksikäyttöön on päädytty. Paritus voi nimittäin muuttua ihmiskaupaksi hetkessä, jos vapaaehtoisesti toimintaan lähtenyt henkilö pakotetaan jatkamaan prostituoituna toimimista. (Ulkoasianministeriö, 2005:35–36)

YK:n raportoiija naisiin kohdistuvasta väkivallasta on jakanut ihmiskaupan naisuhrit neljään ryhmään, joista kolme ensimmäistä täyttävät ihmiskaupan uhrin määritelmän:

1. Naiset, jotka on täysin huijattu ja pakotettu, heillä ei ole mitään tietoa, mihin ja minkälaista työtä he ovat menossa tekemään.
2. Naiset, joille on kerrottu puolitotuksia heidän työstään ja jotka on pakotettu työhön, josta he eivät ole sopineet ja josta he eivät voi enää kieltäytyä. Heidän liikkumistaan ja vapauttaan on rajoitettu velkaorjuudella ja matka-asiakirjojen takavarikoinnilla.

3. Naiset, joille on kerrottu minkä tyyppistä työtä he ovat menossa tekemään. He eivät haluaisi tehdä kyseistä työtä, mutteivät näe muita taloudellisia vaihtoehtoja vaan alistuvat ihmiskauppiaille, jotka hyväksikäyttävät heidän taloudellista heikkouttaan rahallisen voiton tavoitteluun pitävät naiset tilanteessa velkaorjuuden avulla.
4. Naiset, jotka ovat täysin tietoisia, minkälaiseen työhön ryhtyvät ja jotka eivät vastusta työtä mitenkään, kontrolloivat rahallista tilannettaan ja jotka voivat liikkua suhteellisen vapaasti. Toisin kuin muita edellä mainittuja ryhmiä, tämän ryhmän naisia ei määritellä ihmiskaupan uhreiksi. (Ould, 2004:66)

2.3. Omat rajanvetoni

Käytän tutkimuksessani termejä *rajat ylittävä prostituutio*, *kansainvälinen prostituutio* ja *ulkomaalaisprostituutio* synonyymeinä. Viittaa niillä valtioiden rajojen yli tapahtuvaan prostituutioon. Kyseisen prostituution harjoittajia kutsun *ulkomaalaisprostituoiduiksi* tai *prostituoiduiksi*, sillä termi prostituoitu kuvaa mielestäni napakimmin kyseisiä naisia, vaikkakin voi olla sävyltään leimallinen. Toinen vaihtoehto, *prostituotuna toimivat naiset*, kuulostaa liian pitkältä ja kiemuraiselta ilmaisulta. Myös *seksityöntekijä* sanaa vältän parhaani mukaan, sillä se sekoittuu mielestäni liian helposti muihin seksibisneksessä toimiviin ammattikuntiin, kuten strippareihin.

Puhuessani pakotetusta prostituutiosta aion käyttää ensisijaisesti termiä *naiskauppa*. Sillä tarkoitan Yhdysvaltain ihmiskaupparaportin tavoin naisiin kohdistuvaa ihmiskauppaa, jossa naiset pakotetaan prostituutioon. Sanaa *seksikauppa* vältän, sillä se jättää huomioimatta ilmiön sukupuolittuneisuuden ja sekoittuu helposti termiin seksibisnes, joka taas sisältää prostituution ohella myös muunlaista toimintaa, kuten pornografiaa. Naiskaupalla tarkoitan kuitenkin juuri termin kapeampaa määritelmää, eli naisten kauppaamista prostituutioon. Kun haluan puhua laajemmin ihmisten kauppaamisesta eri tarkoituksiin puhun *ihmiskaupasta*. Koska vapaaehtoisuuden ja pakottamisen raja on häilyvä, käytän naiskauppa-käsitettä harkiten. *Naiskaupan uhreista* puhun ainoastaan silloin, kun todella tarkoitan prostituutioon pakotettuja naisia. Vaikka tutkin ulkomailta Suomeen tulleista prostituoiduista kertovaa uutisointia, olen tietoinen, ettei prostituutioon johtava ihmiskauppa koske ainoastaan

ulkomaalaisia eikä vain naisia. Omassa tutkimuksessani olen kuitenkin tehnyt sen rajanvedon, että keskityn juuri ulkomaalaisiin naisprostituutuihin.

3. Naiskaupan historia ja nykyhetki

Tässä luvussa käyn läpi naiskaupan historiaa niin ulkomailla kuin Suomessa. Kerron lukijalle tämän päivän naiskauppa-ilmiötä edeltäneestä valkoisesta orjakaupasta ja sen poistamiseksi tehdyistä kansainvälisistä sopimuksista. Sen jälkeen esittelen tämänhetkistä maailmanlaajuista ja suomalaista naiskauppa-tilannetta.

3.1. Valkoisesta orjakaupasta kansainvälisiin määritelmiin

Alun perin ihmiskaupalla tarkoitettiin *valkoista orjakauppaa*, jossa etupäässä valkoisia naisia huijattiin tarjoamaan seksipalveluja siirtomaissa työskenteleville miehille (Pattanaik, 2003:302). Valkoinen orjakauppa oli yleiseurooppalainen ilmiö, jonka takana olivat välittäjät, jotka rahoittivat ja organisoivat toimintaa. YK:ta edeltäneen Kansainliiton raporttien mukaan suurin osa ulkomaille kuljetetuista naisista oli prostituoituja jo kotimaassaan, mutta mukaan myös huijattiin tyttöjä. Esimerkiksi Ruotsista Suomeen kuljetetuille tytöille luvattiin työtä tarjoilijoina, mutta he päätyivätkin bordelleihin. (Kimpimäki, 2009:185–186)

Ensimmäinen kansainvälinen sopimus valkoisen orjakaupan kieltämiseksi solmittiin vuonna 1904 (Pattanaik, 2003:303). Se ei kuitenkaan vielä velvoittanut valtioita rankaisemaan prostituoitujen välittäjiä, toisin kuin hieman myöhemmin vuonna 1910 voimaan astunut yleissopimus. Nais- ja lapsikauppaa koskevien sopimusten täytäntöönpanoon liittyvä valvonta annettiin vuonna 1919 perustetun Kansainliiton tehtäväksi. Valkoisen orjakaupan sijaan alettiin pian puhua *naiskaupasta*, sillä sopimusten tarkoituksena oli suojella kaikkia naisia heidän etnisestä taustastaan riippumatta. (Kimpimäki, 2009:187)

Vuonna 1933 solmittiin uusi yleissopimus, joka suojeli naikaupalta paitsi nuoria naisia, niin myös täysikäisiä, eli yli 21-vuotiaita naisia. Kansainliiton raportissa suositeltiin naiskaupan ehkäisemiseksi myös useita kansallisen ja kansainvälisen tason toimia, kuten maahantulon sääntelyä. Kansainvälistä naikauppaa koskeneet sopimukset eivät kuitenkaan puuttuneet maiden sisällä tapahtuvaan prostituutioon. Tämä koettiin ongelmalliseksi, sillä kansainvälistä naikauppaa oli vaikea käsitellä valtioista irrallisena ilmiönä. Niinpä Kansainliitto vaati, että valtiot luopuisivat prostituoitujen ja bordellien rekisteröinnistä. Sopimusluonnos bordellien

kieltämisestä jäi kuitenkin käsittelemättä toisen maailmansodan syttymisen vuoksi.
(Kimpimäki, 2009:188–189)

Vuonna 1945 Kansainliiton tilalle perustettiin Yhdistyneet Kansakunnat, YK. Neljä vuotta myöhemmin YK laati Kansainliiton sopimusluonnoksen pohjalta uuden ihmis- ja naiskauppaa koskevan sopimuksen, joka puuttui myös kansallisten rajojen sisäpuolella tapahtuvaan prostituutioon, paritukseen ja ihmiskauppaan. Tämän vuoksi sopimus ei herättänyt suurta suosiota YK:n jäsenmaissa ja monet maat jättäytyivät sen ulkopuolelle. YK:n vuoden 1959 selvityksessä kävi ilmi, että sopimuksista huolimatta ihmiskauppa ei ollut kadonnut minnekään, vaan löytänyt uusia, aiempaa huomaamattomampia muotoja. Ihmiskauppa oli kyllä vähentynyt hieman, mutta vähenemisen uskottiin johtuvan paitsi sopimuksista, niin myös naisten yhteiskunnallisen aseman paranemisesta. (Kimpimäki, 2009:189–190)

1980- ja 1990-luvuilla kehitysmaista muutti paljon naisia länsimaihin paremman tulevaisuuden toivossa. Myös naimattomien naisten maaseudulta kaupunkeihin kohdistuva muutto kasvoi. Koska monissa yhteiskunnissa naisen asema oli alempi, päätyivät naiset usein töihin epävirallisille työmarkkinoille, myös prostituoiduiksi. (Pattanaik, 2003:303) Kylmän sodan päätyttyä ja matkustusrajoitteiden löyhentyessä ihmiset ja tavarat saivat liikkua vapaammin maasta toiseen. Monet naiset lähtivät etsimään parempaa elämää ja erilaiset rikollisjärjestöt hyödynsivät nopeasti tilanteen ja elvyttivät ihmiskaupan uuteen nousuun. (Bales ym., 2009:15–16)

Naiskaupan kasvaessa myös prostituoitujen oikeuksia ajava liike sai tuulta siipiensä alle, kun osa prostituoituina toimivista naisista alkoi pikku hiljaa järjestäytyä ja vaatia, että seksityö hyväksyttäisiin ansiotyöksi siinä missä muukin työ. Useita kansalaisjärjestöjä perustettiin, kuten maailmanlaajuinen naiskauppaa vastaan toimiva liitto Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW), joka aloitti toimintansa vuonna 1994. GAATW:n kansainvälinen tutkimus osoitti, että naisten siirtolaisuus oli oletettua monimutkaisempi prosessi. Naiskauppa liittyi tutkimuksen mukaan paitsi prostituutioon niin myös pakkoavioliittoiin, kotiapulaisen työhön, tehdastyöhön, kerjäämiseen ja moniin muihin epävirallisiin töihin. (Pattanaik, 2003:304–305)

Lainsäädäntö vaati taas päivitystä ja ihmiskauppamääritelmää piti laajentaa. Vuonna 2003 voimaan astunut YK:n kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen lisäpöytäkirja *ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan, ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta* toi päivänvaloon ensimmäisen kansainvälisen yhteisön sopiman määritelmän ihmiskaupasta. (Bales ym., 2009:38) Sopimus myös esitti erilaisia ihmiskaupan uhrien auttamistapoja. Niihin sisältyi muun muassa materiaallinen ja psykologinen apu sekä väliaikainen tai pysyvä oleskelulupa ja tapauksesta riippuen kotiutus. (Ould, 2004:66) Joulukuuhun 2012 mennessä sopimuksen oli ratifioinut 154 maata, ja 134 maassa oli jonkinlainen ihmiskaupan vastainen lainsäädäntö (UNODC 2012:1).

3.2. Neuvostoliiton romahdus herätti Suomen

Suomessa henkilön saattaminen orjuuteen ja muuhun pakonalaiseen tilaan Suomen valtion ulkopuolelle tuli rangaistavaksi vuonna 1889. Tämän lisäksi rangaistavaksi säädettiin myös naisen- ja lapsenryöstö. Naisenryöstöllä tarkoitettiin naisen pakottamista väkivallalla uhaten avioliittoon tai seksuaaliseen kanssakäymiseen. Naisenryöstö ei kuitenkaan kattanut tapauksia, joissa nainen erehdyttiin prostituutioon. Vuonna 1914 lainvalmistelukunta ehdottikin, että sopimukseen tehtäisi tältä osin muutos, niin, että se olisi yhteensopiva vuoden 1910 kansainvälisen sopimuksen kanssa. Varsinainen lakimuutos hyväksyttiin kuitenkin vasta vuonna 1926. Vuonna 1935 lakia muutettiin niin, että suojelun pariin lisättiin alaikäisten lisäksi myös yli 21-vuotiaat naiset. (Kimpimäki, 2009:191–192)

1970-luvulla Suomen rikoslaki uudistui. Valkoista orjakauppaa koskevat sopimukset eivät enää tuntuneet naisten parantuneen aseman takia ajankohtasilta ja niinpä ne poistettiin lainsäädännöstä vuonna 1976. Niiden tilalle tuli *ihmisenryöstösäännös*, joka oli edeltäjiään suppeampi ja kattoi vain kaikista törkeimmät prostituutioon johtaneet ihmiskauppatapaukset. Aina 1990-luvun alkuun asti ihmiskauppaa ei pidetty merkittävänä ilmiönä Suomessa, eikä sen takia sen rikosoikeudellista sääntelyä koettu tärkeäksi. Kansainvälisellä tasolla tilanne oli kuitenkin toinen. Naisia kuljetettiin Aasian, Afrikan ja Etelä-Amerikan maista Länsi-Eurooppaan, Lähi- ja Kaukoitään sekä Yhdysvaltoihin. (Kimpimäki, 2009:193–196)

Neuvostoliiton hajotessa 1990-luvun vaihteessa naiskauppa alkoi puhuttaa myös Suomessa. Uusi kauppareitti Itä-Euroopasta Länsi-Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin takasi, että naisia tuotiin yhä enemmän myös Suomeen. Suomesta tulikin äkkiä ihmiskaupan kohde- ja kauttakulkumaa ja ilmiön olemassaolo alettiin tiedostaa entistä paremmin. (Kimpimäki, 2009:201)

3.3. Lähtö- ja kohdemaat

Nykyisin naiskauppa koskee lähes kaikkia maailman maita. Eri mailla on erilaisia rooleja prosessissa. Karkeasti maat voi jakaa lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaihin, vaikka suurin osa valtioista kuuluukin useampaan kuin yhteen edellä mainittuun ryhmään. Siihen, mistä maista ihmisiä kaupataan, vaikuttaa korruptio, lapsikuolleisuus, alle 14-vuotiaiden määrä, ruoantuotannon taso, väestötiheys, sekä konfliktien ja sosiaalisen rauhottomuuden määrä. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmiskaupan uhreiksi joudutaan usein juuri köyhistä maista (Bales ym., 2009:44). Aseellisten konfliktien lisäksi myös ympäristötuhot ja -katastrofit lisäävät kaaosta, ekonomisia kriisejä ja väkivaltaa, jotka alistavat etenkin jo valmiiksi köyhiä ihmisiä ihmiskaupalle (emt., 2009:108–109).

Ei liene siis ihme, että suhteellisen rikkaissa Euroopan maissa on enemmän ulkomaisia kuin kotimaisia seksityöläisiä (Lisborg, 2003:149). Ei pidä unohtaa, että ilmiö on kuitenkin osittain Euroopan sisäinen: Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen vuonna 1991 naisia on kuljetettu köyhemmistä Itä-Euroopan maista Länsi-Euroopan rikkaampiin maihin (Bales ym., 2009:67). Yksi esimerkki tästä on erityisesti Venäjältä ja Virosta Suomeen suuntautunut itäprostituutio.

Lähialueiden lisäksi Länsi-Eurooppaan saapuu myös naisia Aasiasta, Afrikasta ja Lähi-idästä (Ould, 2004:62). Balesin mukaan suurin osa afrikkalaisista ihmiskaupan uhreista on kuljetettu Norsunluurannikolta, Nigeriasta ja Etelä-Afrikasta Isoon-Britanniaan, Italiaan, Ranskaan, Belgiaan, Hollantiin ja Saudi Arabiaan. Bales arvioi, että 45 000 nigerialaista naista on joutunut ihmiskaupan uhreiksi viimeisen viidentoista vuoden aikana. Heistä kaksi kolmasosaa on viety Eurooppaan ja yksi kolmannes Persialahden valtioihin, kuten Saudi-Arabiaan. (Bales ym., 2009:69–70) Nigerialaisen prostituution on kerrottu olevan yhteyksissä länsiafrikkalaiseen alkuperäisuskontoon, voodooon, jonka avulla Eurooppaan kuljetettavia

naisia ja tyttöjä pelotellaan erilaisin rituaalein. (Bales ym., 2009:102; Cummings & Parrot, 2008:53–54) Myös tutkimusaineistossani tulee esiin afrikkalaisten ja erityisesti nigerialaisten prostituoitujen määrän kasvu Suomessa sekä afrikkalaisprostituution yhteys voodooon.

Tavallisesti Afrikasta kuljetetaan enemmän ihmisiä kuitenkin pakkotyöhön kuin prostituutioon. Aasiassa suuntaus on toinen: seksikaupan uhreiksi päätyy liki 80 prosenttia ihmiskaupan uhreista. Vuosittain se tarkoittaa IOM:n arvion mukaan noin 225 000 naista ja lasta. Yksi Aasian suurimmista ihmiskaupan lähtömaista on Thaimaa, joka toimii myös ihmiskaupan kohde- ja kauttakulkumaana. (Bales ym., 2009:70–71) Ihmiskauppiaan näkökulmasta paras kohdema on suhteellisen rikas maa, jossa on tarpeeksi korruptiota. Myös yli 60-vuotiaiden miesten määrä, alhainen lapsikuolleisuus ja korkea ruuan tuotantotaso ovat tyypillisiä kohdemaan merkkejä. (Emt., 2009:45) Ei liene yllättävää, että länsimaat, Suomi mukaan lukien, ovat kohdemaiden joukossa. Arvioiden mukaan vuosittain 100 000–500 000 ihmistä on kaupattu Eurooppaan ja Euroopan sisällä. Ihmiskauppa onkin eniten kasvava rikollisuuden muoto Euroopassa. (Emt., 2009:67)

Kohdemaiden kansalaiset ovat myös iso osa köyhempiin maihin suuntautuvan seksiturismin harjoittajista. Seksiturismi on vaikuttanut kehitysmaiden sisällä tapahtuvan muuttoliikkeen kasvuun, kun naisia tuodaan köyhältä maaseudulta turistikeskuksiin viihdyttämään länsimaisia turisteja. (Pattanaik, 2003:304) Turismin lailla myös muu varakkaiden länsimaalaisten kansainvälinen liikkuminen on yhteyksissä prostituutioon. Esimerkiksi rauhanturvajoukkojen ja muiden miesvaltaisten alojen työntekijöiden ulkomaan komennukset johtavat usein prostituution lisääntymiseen tietyillä alueella (Thorbeck b, 2003:54).

Prostituoitujen siirtyminen lähtömaista kohdemailhin on usein portaittainen prosessi. Osa ulkomaille seksityöhön muuttaneista naisista on työskennellyt alalla jo kotimaassaan, osa on saapunut ulkomaille suoraan kotiseudultaan. Yksivaiheisesti maasta muuttavat ovat yleensä kaikkein heikoimmassa asemassa ja päätyvät useimmin ihmiskaupan uhreiksi, sillä he tulevat köyhistä oloista eikä heillä ole kohdemaassa minkäänlaista verkostoa, johon turvautua. (Lisborg, 2003:171) Yksi tapa muuttaa Eurooppaan on EU-kansalaisen kanssa avioituminen. Rajat ylittävä prostituutio onkin ainakin thaimaalaisnaisten suhteen kytköksissä myös avioliittosiirtolaisuuteen. Useimmiten ulkomaille houkuttelee kuitenkin jo ulkomailta asuvien

oman kylän naisten taloudellinen menestys, heidän järjestämänsä kontaktit ja suostuttelupuheet. Tämän vuoksi tietyssä paikassa työskentelevät prostituoidut tulevat usein samoilta alueilta. (Ruenkaew, 2003:115, 120)

Osa naisista käyttää apunaan välittäjiä, jotka rahastavat maahanmuuttoprosessin hoitamisesta. Kyseessä voi olla satunnaisesti naisia auttava yksittäinen henkilö tai prostituoitujen välittämiseen erikoistunut rikollisjärjestö. (Lisborg, 2003:166) Tuttujen kautta saatujen kontaktien ja järjestäytyneen rikollisuuden ero ei ole aina selvä, sillä myös rikolliset käyttävät hyväkseen paikallista valtaa, ystävyys- ja perhesuhteita ja rekrytoivat ihmisiä lähiympäristöstään (Siegel & van de Blunt, 2003:4; Kleemans & van de Bunt, 2003: 100). Yksinkertainen olettamus siitä, että ihmiskauppiat ovat aina miehiä ei myöskään pidä paikkaansa. Naisten rooli ihmiskauppiaina on merkittävä. Yleensä naiset ovatkin kaikkein vakuuttavimpia huijareita, jotka saavat tytöt hyväksymään tekaistuja työtarjouksia. (Bales ym., 2009:81)

3.4. Prostituution muodot Suomessa

Suomi on Yhdysvaltain vuosittaisen ihmiskaupparaportin mukaan naiskaupan lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaana. Seksityöhön pakotettuja naisia tulee suomeen Venäjältä, Virosta, Latviasta, Liettuasta, Bulgariasta, Kaukasukselta, Aasiasta ja Karibialta. Jotkut on pakotettu työhön velkojen, väkivallan uhan tai voodooon keinoin. (Trafficking in Persons Report 2012)

Yhdysvaltojen raportissa ei ole jostain syystä mainittu Suomeen tulevan prostituoituja myös Afrikan maista, erityisesti Nigeriasta. Nigerialaisprostituoitujen määrän kasvusta on kuitenkin mainittu useissa lehtijutuissa. Aamulehden haastatteleva rikoskomisario Ari Luoto kertoo, että suurin osa Pirkanmaan poliisin prostituoiduiksi epäilemistä naisista on nigerialaisia (Aamulehti, 2011). Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen taas toteaa Helsingin Sanomien jutussa, että parituksen ja ihmiskaupan riski on romanialaisten ja nigerialaisten prostituoitujen kohdalla suuri (Helsingin Sanomat b, 2012).

Liikkuvuus on tämän päivän prostituution tunnuspiirre. Suosittua on myös täsmäprostituutio, jossa asiakas kutsuu seksinmyyjän, esimerkiksi venäläisen naisen, luokseen. Viisumilla

Suomeen tuleva nainen viipyy maassa vain vähän aikaa ja tarjoaa kutsujalleen seksin ohessa myös muita palveluita, kuten siivouspalveluita. (Kontula, 2008:46) Analysoimassani aineistossa on viittauksia myös tämänkaltaiseen prostituutioon, jota on harjoitettu muun muassa Pohjois-Suomessa.

Muualta tulleet prostituoidut harjoittavat toimintaansa yleensä hotelleissa, vaikkakin valvonnan lisääntyttyä hotelleissa toimimisesta on tullut entistä vaikeampaa. Suomessa ulkomaalaisprostituutio kukoistaa ainakin ilman henkilökuntaa toimivissa Omenahotelleissa. Tästä kertoo myös Aamulehdestä kokoamani tutkimusaineisto. Hotellissa työskentelyn ollessa toisinaan liian hankalaa, on moni prostituoitu ja heidän taustallaan toimiva parittaja tai ihmiskauppias päätenyt vuokraamaan seksibisnestä varten asunnon. Tällainen käytäntö on erityisen tyypillistä parittajien pyörittämälle itäprostituutiolle. Myös Thai-hierontapaikkojen tiedetään tarjoavan seksipalveluja niin Suomessa kuin monissa muissakin länsimaissa. (Kontula, 2008:46–47)

Sosiaali- ja terveysministeriön vuoden 2009 selvityksen (2009:13) mukaan prostituoitujen määriä ja prostituution luonnetta on mahdotonta arvioida, sillä koko Suomen kattavaa katsausta aiheesta ei ole tehty. Arviointia vaikeuttaa myös se, että prostituoitujen määrä ja työskentelytavat muuttuvat jatkuvasti. Kontula arvioi, että vuosittain kolmasosa kaikista Suomessa toimivista prostituoiduista työskentelee parittajan välityksellä. Parittajien apuun turvautuvat erityisesti maassa väliaikaisesti olevat ulkomaalaiset, joiden työskentely Suomessa olisi muuten hyvin vaikeaa kielimuurin ja kontaktien puuttumisen takia. (Kontula, 2008:40, 52)

Suurimman ryhmän Suomessa työskentelevistä prostituoiduista muodostavat Suomessa pysyvästi asuvat alan ammattilaiset, joihin kuuluu paitsi suomalaisia, myös pysyvän oleskeluluvan saaneita ulkomaalaisia. Tämän lisäksi Suomessa käy ajoittain ammattiprostituoituja sekä satunnaisemmin alalla olevia ulkomaalaisia, jotka eivät viivy maassa kauaa. (Kontula, 2008:42) Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaisprostituoidut ovat usein avioliiton kautta Venäjältä, Virosta tai Kaukoidästä tulleita naisia, jotka ovat avioliiton kariuduttua tai jo sen aikana päätyneet seksityöhön. Joissain tapauksissa naiset ovat olleet jo kotimaassaan prostituoituja, mutta usein he ovat ajautuneet alalle taloudellisista ja sosiaalisista syistä. (Emt., 2008:47–48)

4. Prostituutiokeskustelu

Kautta aikain prostituution on koettu uhmaavan yhteiskuntajärjestystä, turvallisuutta ja säädyllisyyttä. Erityisen huomion kohteena ovat olleet ulkomaalaiset prostituoidut. Suomessa prostituutio on noussut polttavaksi puheenaiheeksi kahdessa eri vaiheessa. Ensin 1800-luvun lopulla ja uudemman kerran 1900-luvun lopussa. Molemmille vaiheille yhteistä on ollut prostituution kasvu tai ainakin sen näkyvyyden lisääntyminen. (Kimpimäki, 2009:2)

Suomalaiselle prostituutiokeskustelulle on ollut tyypillistä hyvin suuret näkemyserot. Erimielisyyttä on ollut siitä, millaista suomalainen prostituutio on ja mitä sille pitäisi tehdä. (Kimpimäki, 2009:2) Tässä luvussa käyn läpi prostituoituihin liitettyjä stereotypioita ja esittelen kaksi sekä suomalaista että kansainvälistä prostituutiokeskustelua dominoivaa katsantokantaa: prostituutiovastaisen ja prostituution hyväksyvän kannan. Samalla annan myös esimerkkejä siitä, miten erilaiset näkemykset ovat vaikuttaneet lainsäädäntöön eri maissa.

4.1. Ulkomaalaisiin prostituoituihin liitetty mielikuvat

Prostituoituihin ja erityisesti ulkomaalaisiin prostituoituihin on aina liitetty erilaisia myyttejä, jotka elävät yhä ihmisten ajattelussa. 1800-luvulta alkaen on ajateltu, että naisten ja etenkin mustien naisten sukupuolielimien ja vartalon muodon, kuten ulkonevan takapuolen, perusteella pystyy päättämään heidän olevan seksuaalisuudessaan *eläimellisiä* ja *villejä*. Näillä perustein prostituution onkin ajateltu liittyvän erityisesti tummaihoisiin naisiin. (Thorbeck b, 2003:48–49)

Sittemmin biologisista rotumääritelmistä on siirrytty kulttuurisiin määritelmiin, joilla niin ikään perustellaan valkoisen miehen ylemmyyttä (Thorbeck b, 2003:54). Koska identiteetti määritellään nykyään usein maantieteellisten rajojen mukaan, leimautuvat rajojen ulkopuolelta tulevat ihmiset helposti *toisiksi* (Spanger, 2003:182–183). Prostituoituina työskentelevät naiset nähdään toisina myös heidän ammattiinsa liittyvien ennakkoluulojen ja myyttien takia. Marlene Spangerin mukaan ennakkoluulot ovat osa rasismia, joka on lähtöisin eri rotuihin ja sukupuoliin liitetystä imperialistisesta ajattelusta. (Emt., 2003:187) Tällaiset

imperialistiset ajatukset elävät yhä esimerkiksi Thaimaahan prostituoitujen perässä matkaavien miesten mielissä. Thai-naisia pidetään alempiarvoisina ja villeinä toisina. (Thorbek b, 2003:62) Monet valkoiset miehet ovat myös sitä mieltä, että heillä on oikeus seksiin, kun taas naisilla on velvollisuus tarjota heille seksuaalisia palveluksia, mielellään mahdollisimman halvalla hinnalla (emt., 2003:65).

Vaikka eurooppalaisten käsitykset värillisistä seksityötä tekevistä naisista ovat rasistisia ja seksistisiä, niistä voi kuitenkin olla myös hyötyä ulkomaalaisille prostituoiduille silloin, kun he haluavat korostaa seksuaalisuuttaan ja piilottaa oikean identiteettinsä stereotyyppien taakse (Spanger, 2003:191). Spangerin mukaan Tanskassa työskentelevät tummat naiset hyödyntävät stereotyyppioita ja mainostavat itseään esimerkiksi *"eksoottisina"*, *"mulattibeibeinä"* ja *"suklaanruskeina"* (emt., 2003:188). Mielikuvilla ja myyteillä on myös laajempi merkitys, joka ulottuu prostituutitutkimuksen ulkopuolelle. Vaikka ihmisten stereotyyppit tulevat selkeimmin ilmi juuri prostituoitujen kohdalla, koskevat ne myös muita naisia ja näkyvät kielenkäytössämme heijastaen yhteiskunnan rasistisia näkemyksiä. (Emt., 2003:191)

4.2. Yksilö vs. yhteiskunta

Prostituutiota on kautta aikain selitetty niin yksilöllisillä kuin yhteiskunnallisilla tekijöillä. Prostituutioon ajautumista on perusteltu muun muassa henkilön fyysisillä ja psyykkisillä ominaisuuksilla sekä perimällä. Prostituoituja on pidetty henkisesti vajavaisina ja moraalisesti heikkoina ihmisinä, jotka ovat olleet taipuvaisia paitsi prostituutioon niin myös rikollisuuteen ja alkoholismiin. (Kimpimäki, 2009:16–17) Prostituutioon ryhtymisen syitä ja sen seurauksia on kuitenkin hyvin vaikea erotella. On esimerkiksi hankala sanoa, ajautuiko henkilö prostituutioon henkisten ongelmien ja alkoholismin vuoksi, vai tuottiko prostituutio nuo ongelmat.

Jos prostituutiota selitetään yksilöllisillä syillä, niin silloin myös prostituution poistamiseksi tarjotut ratkaisut ovat usein yksilöllisiä. Tällaisia ratkaisuja voivat olla erilaiset prostituoitujen hoitotoimet ja riskiryhmässä olevien nuorten naisten suojeleminen. Riskinä yksilölähtöisessä ongelmanratkaisussa on, että suojelun ja kontrollin raja voi helposti

hämärtyä. Myöskin yhteiskunnallinen konteksti saattaa unohtua. Vaikeista oloista prostituoiduiksi ajautuneiden naisten palauttaminen takaisin kotiin ei välttämättä pelasta heitä joutumasta uudestaan prostituution pariin. Esimerkiksi kansainvälisen prostituution ja ihmiskaupan uhreille kotiinpaluu saattaa tarkoittaa entistäkin huonompaa ja haavoittuvaisempaa asemaa, sillä kotimaassa odottavat vaikeiden olosuhteiden lisäksi myös prostituoidun leima ja ulkomaille lähdön takia otetut velat. (Kimpimäki, 2009:21)

Yhteiskunnallisista rakenteista johtuvalle prostituutiolle ratkaisuksi tarjotaan usein sosiaalipolitiikan keinoja, kuten elintason ja palkka tasa-arvon parantamista. Tällaisten suurten yhteiskunnallisten muutosten tekeminen vie kuitenkin aikaa, eivätkä tulokset ole aina ennustettavissa. Prostituution takana oleviin ongelmiin puuttumisen ollessa vaikeata, kohdistuu huomio usein rikoslainsäädännön kehittämiseen (Kimpimäki, 2009:28–29), mikä ei kuitenkaan ratkaise naiskaupan takana piileviä sosio-ekonomisia ongelmia (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:28).

4.3. Pakotettu vai vapaaehtoinen valinta?

Prostituutiosta keskustelevien kenttä on jakaantunut niihin, joiden mielestä prostituutio itsessään on paha asia, joka on poistettava ja niihin, joiden mielestä prostituutio on yhteiskunnallinen ilmiö, josta ei voi päästä eroon ja jota sen takia ei tulisi kieltää, vaan pikemminkin parantaa prostituoitujen asemaa. Prostituutiota jyrkästi vastustavien mielestä prostituutioon ryhtymisen taustalla ovat yhteiskunnalliset, sosiaaliset ja taloudelliset rakenteet, ei ihmisen oma valinta. Prostituutioon hyväksyvämmiin suhtautuvat vastustavat pakkoprostituutiota, mutta muistuttavat, että osa prostituoiduista toimii vapaaehtoisesti. (Kimpimäki, 2009:3)

Prostituutiokeskustelun ydin onkin pitkään ollut siinä, voivatko naiset valita prostituution vai ovatko he prostituutioon ryhtyessään aina automaattisesti ihmiskaupan uhreja. Toinen kiistelty kysymys on, voiko seksuaalinen kanssakäyminen olla ansiotyötä vai pitääkö sen aina olla tunteisiin liittyvää, kahden tasavertaisen ihmisen välistä toimintaa. (Pattanaik, 2003:309–311) Näihin kysymyksiin on monenlaisia vastauksia, mutta kärjistäen prostituutiokeskustelussa on kuultavissa kaksi erilaista ääntä.

Prostituution vastustajat haluaisivat kieltää prostituution kokonaan, sillä heidän mielestä prostituutio alentaa naisia. Prostituution vastustajat vaativat tiukempaa lainsäädäntöä, eivätkä yleensä kysy taloudellisten tai sosiaalisten muutoksien perään. (Thorbek a, 2003:24) Prostituution vastustajien mielestä Saksan ja Hollannin kaltaisissa maissa, joissa prostituutio on sallittu, lainsäädäntö luo tilanteen, jossa rikolliset voivat työskennellä vapaammin. Prostituutiota vastustavat feministijärjestöt ja uskonnolliset ryhmät ovat sitä mieltä, että kaikki seksiä myyvät naiset ovat joko väkivallan, sosiaalisten tai taloudellisten syiden nojalla orjia. (Bales ym., 2009:74–75)

Prostituution vastustajien vastapuolena on ihmisoikeus-, kansanterveys-, työ- ja maahanmuuttojärjestöjä, kuten yhdysvaltalaiset Global Alliance against Trafficking in Women (GAATW) ja Network of Sex Workers Project. Ne tekevät selvän eron vapaan ja pakotetun prostituution välille, eivätkä miellä kaikkea prostituutiota orjuudeksi. (Bales ym., 2009:75) Suomessa vastaavanlaisia, prostituoitujen oikeuksia ajavia tahoja ovat muun muassa Seksialan liitto Salli ja Pro-tukikeskus.

Prostituutioon sallivammin suhtautuvan ajatussuunnan mukaan prostituution isoimmat ongelmat piilevät lainsäädännössä ja poliisin toiminnassa. Osa prostituution hyväksyvistä haluaisi laillistaa prostituution ja tehdä siitä normaalin ansiotyön, jonka harjoittajat maksaisivat veroja, voisivat perustaa ammattiliittoja ja kuulua sosiaaliturvan piiriin. Prostituoituina voisivat työskennellä aikuiset naiset, jotka olisivat päättäneet ammatin valinnastaan itse. (Thorbek a, 2003:24) Laillistamista perustellaan sillä, että valtiot pystyisivät paremmin puuttumaan prostituution vaarallisiin puoliin, kun se olisi tuotu päivänvaloon. Tämä myös helpottaisi pakotetun prostituution havaitsemista. Prostituution hyväksyvät ja sitä vastustavat tahot ovat kuitenkin joistain asioista myös samaa mieltä. Kummankaan näkemyksen mukaan pakotettua prostituutiota ei pidä hyväksyä eikä alaikäisten pitäisi joutua prostituution pariin. (Bales ym., 2009:75)

4.4. Erilaisia lainsäädäntöjä ja niiden ongelmia

Erilaiset näkökannat ovat johtaneet erilaisiin lainsäädäntöihin eri maissa. Prostituutioon kielteisesti suhtautuvien malliesimerkki on Ruotsi, jossa vuonna 1999 voimaan astuneen lain mukaan seksin ostaminen on rikollista. Myymistä sen sijaan ei ole kielletty. Pelkän ostamisen kriminalisoinnin on sanottu tasoittavan seksiä myyvien naisten ja sitä ostavien miesten epätasa-arvoisia sosiaalisia ja taloudellisia suhteita. (Bales ym., 2009:76)

Ruotsin valitseman suunnan taustalla on ruotsalaisten prostituutiovastaisuus sekä naisliikkeen vahva asema Ruotsissa. Sukupuolten välisen tasa-arvon nimeen vannovassa maassa prostituutio on nähty sopimattomana ja naista alistavana. (Gould, 2003:286–287) Lain taustalla on arveltu olleen myös pelko tuntematonta kohtaan. Prostituutio on nähty ulkopuolisena uhkana muun muassa ruotsalaista kansanterveyttä kohtaan. Kaikki ruotsalaiset eivät kuitenkaan ole asiasta yhtä mieltä. Esimerkiksi kansallisen seksuaalikasvatusjärjestö RFSU:n pääsihteeri Katarina Lindahl on sanonut, että prostituutio on sosiaalinen ongelma, jota voidaan hoitaa sosiaalisin toimenpitein, ei lainsäädännön avulla. Tekemällä prostituutiosta avoimempaa voitaisiin myös vähentää tartuntatautien riskiä, pakottamista ja väkivaltaa. (Emt., 2003:296–297)

Ruotsin malli on ainutlaatuinen ja haastaa Saksan ja Hollannin lait, jotka sallivat prostituution ja säätelevät bordelleja. Saksan ja Hollannin lakien tavoitteena on ollut vähentää naiskaupan kysyntää ja tehdä prostituutiosta turvallisempaa. Silti kyseiset maat ovat yhä suosittuja naiskaupan kohdemaita. (Bales ym., 2009:76) Prostituutioon aina varsin suvaitsevaisesti suhtautuneessa Hollannissa bordellit laillistettiin vuonna 2000. Lakiin on kuitenkin liittynyt ongelmia. Kautta historian epävirallisesti toimineen seksibisneksen sääteleminen ei käy käden käänteessä. Niiden bordellien, jotka eivät ole pystyneet sopeutumaan uusiin sääntöihin, uskotaan vetäytyneen entistä enemmän maan alle. (Van Doorninck, 2003:278)

On arveltu, että uuden lain myötä ulkomaisten seksityöläisten asema on heikentynyt. Bordelleihin ei saa palkata laittomasti maassa olevia siirtolaisia, mikä käytännössä tarkoittaa eroon hankkiutumista suurimmasta osasta Euroopan ulkopuolelta tulleista prostituoiduista tai heidän pakottamistaan entistä huonompiin työoloihin. Yksi ongelma on myös se, ettei seksityöläisillä ole ainakaan vielä vaikutusvaltaisia ammattiliittoja, jotka voisivat puuttua alan

epäkohtiin. Seksityön ollessa laillista viranomaisten on yhä vaikeampi puuttua työntekijän ja työnantajan välisiin suhteisiin, jos kaikki on näennäisesti kunnossa. (Van Doorninck, 2003:278–280)

5. Ulkomaalaisprostituoituja koskeva lainsäädäntö Suomessa

Edellisessä luvussa esittelin prostituutiota vastustavan sekä sen hyväksyvän katsantokannan. Suomessa prostituution säätely on ollut kompromissiratkaisujen löytämistä näiden kahden katsantokannan välille (Kimpimäki, 2009:3). Ruotsin malli on inspiroinut meilläkin, mutta sellaisenaan sitä ei ole hyväksytty. Tässä luvussa käyn läpi ulkomaalaisprostituoitujen toimintaan vaikuttavaa lainsäädäntöä, joka on muuttunut ja kehittynyt aika tavalla 2000-luvun aikana.

5.1. Irtolaislaista osittaiseen seksinoston kieltoon

Vuoteen 1987 asti prostituutiota säädeltiin Suomessa irtolaislailla. Prostituution muuttuminen näkyvämmäksi 1990-luvulla herätti keskustelun siitä, pitäisikö prostituutio kieltää. Prostituutio liitettiin muuhun rikollisuuteen ja sukupuolten väliseen epätasa-arvoon. Prostituution kriminalisoinnista katsottiin kuitenkin olevan enemmän haittaa kuin hyötyä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:37)

Yksi 1990-luvulla keskustelua herättäneistä aiheista oli Helsingin katuprostituutio, jonka katsottiin aiheuttavan yleistä häiriötä ja naisiin kohdistunutta häirintää. Ratkaisuna ongelmaan Helsingin kaupunki hyväksyi vuonna 1999 järjestyssäännön, joka kielsi seksin myymisen ja ostamisen julkisella paikalla. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:37) Vuonna 2003 voimaan astunut järjestyslaki korvasi aiemmat kunnalliset järjestyssäännöt ja kielsi seksipalvelujen ostamisen ja myymisen julkisilla paikoilla ympäri Suomen (Kontula, 2008:51). Viime vuosina järjestyslain tiukempi valvominen on noussut uutisotsikoihin, mikä käy ilmi myös aineistostani.

Järjestyslakia ei kuitenkaan koettu riittäväksi. Paritus- ja prostituutitoiminnasta oli tullut järjestäytyneempää ja samalla Suomea koskevat kansainväliseen ihmiskauppaan liittyvät velvoitteet oli myös otettava huomioon. Niinpä 2000-luvun alussa lainsäädäntöä arvioitiin uudelleen. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:37) Ruotsin seksinoston täyskiellon innoittamana Suomessa päädyttiin seksinoston kriminalisointiin vuonna 2006. Laki tähtäsi kaupallisen seksin kysynnän laskuun ja ihmiskaupan ja parituksen torjumiseen. Merkittävää

oli myös se, että kontrollin kohteeksi valittiin seksin ostajat, eli miehet. Lakia kritisoitiin kuitenkin hyvin paljon ja lopulta täyskiellon sijaan lakivaliokunta päättikin, että rangaistavaksi tuli ainoastaan seksin osto parituksen kohteelta tai ihmiskaupan uhrilta. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:22-23)

Vuoden 2009 alusta Suomi sai ensimmäisen kansallisen ihmiskaupparaportoin, jona toimii vähemmistövaltuutettu. Ihmiskaupparaportoin tehtävänä on seurata ihmiskauppailmiötä ja siihen liittyvän lainsäädännön toimivuutta sekä raportoida aiheesta niin valtioneuvostolle kuin eduskunnallekin. Lisäksi ihmiskaupparaportoija voi antaa omia ehdotuksia ja neuvoja ihmiskaupan vastaisen toiminnan parantamiseksi. Ihmiskaupparaportoin odotetaan tuovan keskusteluun siitä niin usein puuttuvan ihmisoikeusnäkökulman. (Ulkoasianministeriö, 2009:141)

5.2. Ulkomaalaislaki ja käännätysperuste

Ulkomaalaisprostituoitujen toimia on pyritty rajoittamaan myös ulkomaalaislain voimin. Vuonna 1999 Suomen ulkomaalaislakia muutettiin niin, että lain mukaan ulkomaalainen voitiin käännättää maasta, jos hänen epäiltiin myyvän seksuaalipalveluja. Käännätysperuste säilyi myös vuoden 2004 ulkomaalaislaissa. Seksuaalipalvelujen myyjien käännätystä perusteltiin sillä, että prostituutiosta koituu yhteiskunnallista häiriötä ja siihen liittyy myös muita ikäviä ilmiöitä, kuten paritusta ja huume- ja väkivaltarikollisuutta. Käännätyspätöksen taustalla täytyi olla perusteltu epäily siitä, että kyseinen henkilö oli prostituoitu. Todisteksi riitti, että epäillyn tiedettiin aiemmin myyneen seksipalveluita Suomessa tai muualla tai, että hänellä oli tavallista enemmän ehkäisyvälineitä mukanaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:19–20)

Käännätämisen vuoksi ulkomaalaisprostituoitujen kynnys kääntyä poliisin puoleen on korkea, mikä tekee heidän elämästään entistä turvattomampaa (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:20). Käännättyksen pelossa ulkomaalaisprostituoidut ovatkin alttiimpia joutumaan väkivallan uhreiksi (Kontula, 2008:40, 52). Käännätysperuste ei kuitenkaan koske EU- ja Schengen-maiden kansalaisia. Baltian maiden liittyessä Euroopan Unioniin vuonna 2004, ei käännättyksiä voitu enää tehdä Baltian maiden kansalaisille (Sosiaali- ja terveysministeriö,

2009:20–21). Samaisten maiden liittyttyä Schengen-sopimukseen vuonna 2007, myös rajatarkastukset maiden välillä lakkasivat kokonaan. Vielä ei ole tietoa siitä, lisäikö Viron ja muiden Baltian maiden liittyminen vapaan liikkuvuuden Schengen-alueeseen Suomeen tulevien prostituoitujen määrää. Lähtömaiden kirjo kuitenkin on laajentunut Schengen-alueen kasvaessa. Rajatarkastusten poistuessa rajat ylittävän rikollisuuden valvonta on myös vaikeutunut. (emt., 2009:13)

Käännyttämiskäytäntö laittaa eri maiden kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Siinä, missä Venäjältä, Aasiasta tai Afrikasta tulevat naiset voidaan käännyttää prostituutioepäilyn takia, voivat suomalaiset miehet ja naiset samaan aikaan matkustaa kyseisille alueille nauttimaan seksiturismista. Käännytysperusteen takia EU:n ulkopuolelta tulevien prostituoitujen on toimittava mahdollisimman näkymättömästi, mikä on lisännyt heidän turvautumistaan parittajien ja ihmiskauppiaiden apuun. (Kontula, 2008:52)

5.3. Parituksen ja naiskaupan hiuksenhieno ero

Prostituoitujen toimintaa on myös säädelty parituslainsäädännössä. Parituslainsäädäntöä uusittiin viimeksi vuonna 2004. Lainsäädännön mukaan paritukseksi luetaan seuraava taloudellista hyötyä tuottava toiminta: paikan järjestäminen seksipalveluja varten, seksityöntekijöiden majoittaminen osana vakiintunutta liiketoimintaa ja sellaisella tavalla, että se edistää maksullisen seksipalvelun toteutumisen, seksityöntekijöiden yhteystietojen markkinointi tietoisena siitä, että se edistää maksullisten seksipalvelujen toteutumista ja muu toisen seksityöstä tai seksityöhön houkuttelemisesta hyötyminen. (Kontula, 2008:53)

Ihmiskauppaa ja paritusta on usein vaikea erottaa toisistaan. Ihmiskaupan ollessa vaikeasti tutkittava rikos, prostituutiotarkoituksessa tapahtuvaa ihmiskauppaa tutkitaankin usein parituksena. Poliisin mukaan on varmempaa tutkia rikosta parituksena, sillä ihmiskauppana tapaus ei välttämättä mene läpi riittävän näytön puuttuessa. Vaikka molempien rikosten rangaistusasteikko on sama, eroaa uhrin asema rikoksissa merkittävästi. Paritusrikoksessa uhri on todistajan asemassa, kun taas ihmiskaupassa hän on asianomistaja ja niin ollen hänellä on enemmän oikeuksia. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:26)

Toisin kuin parituksen uhreille, ihmiskaupan uhreille on Suomessa virallinen auttamisjärjestelmä, jonka kautta heille tarjotaan muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluita. Uhrit pyritään joko kotouttamaan Suomeen tai palauttamaan kotimaahansa. (Ihmiskaupparaportti, 2010:41) Ihmiskaupan uhrille voidaan myöntää oleskelulupa, jos hän tekee yhteistyötä rikoksen selvittämiseksi. Sama ei päde parituksen uhriin. Mahdollinen käännätyksen uhka ja epävarmuus auttamisjärjestelmään pääsystä tekee uhrin aseman haavoittuvaiseksi ja voi estää häntä puhumasta viranomaisille. Ulkomaalaisen saattaa olla vaikea luottaa viranomaisiin myös siksi, että kokemukset viranomaisista omassa kotimaassa ovat olleet huonoja. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:27)

Seksuaalisesti hyväksikäytettyjä ihmiskaupan uhreja tunnistetaan Suomessa vielä hyvin vähän (Ihmiskaupparaportti, 2010:43). YK:n huume- ja rikosjärjestö UNODC:n maaraportista selviää, että auttamisjärjestelmään päätyneiden määrä on kääntynyt vuonna 2010 kuitenkin selvään nousuun. Jos vuonna 2009 auttamisjärjestelmässä oli vasta 17 henkilöä, oli määrä vuonna 2010 jo 48. Vuodesta 2007 vuoteen 2010 auttamisjärjestelmään päätyneistä ihmiskaupan uhreista 33 prosenttia oli prostituoiduiksi kaupattuja, työperäistä ihmiskauppaa kokeneita oli vastaavasti 42 prosenttia. (UNODC a, 2012) Virallisen auttamisjärjestelmän lisäksi Suomesta löytyy myös järjestöjen omia auttamisjärjestelmiä. Esimerkiksi vuosina 2007-2009 Pro-tukipisteen auttamisjärjestelmään päätyi 16 seksikaupan uhria, joista kuitenkin vain 3 pääsi viralliseen auttamisjärjestelmään. Moni katosi ennen viralliseen järjestelmään hakemista. (Ihmiskaupparaportti, 2010:47)

5.4. Lainsäädännön seuraukset

Ihmiskauppalain vaikutuksista ei ole vielä juuri tietoa. Laki laittaa kuitenkin ulkomaalaiset naisprostituoidut epätasa-arvoiseen asemaan, koska ihmiskauppa ja paritus liitetään juuri ulkomaalaisprostituutioon. Ulkomaalaisprostituoiduille ei ole myöskään riittävästi tarjolla lain myötä luvattuja tukipalveluja (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:25).

Myös uhrien tunnistaminen ontuu. Rikosilmoituksia seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvästä ihmiskaupasta on tullut vuosina 2005–2009 ainoastaan 7. Työperäiseen ihmiskauppaan liittyviä rikosilmoituksia on ollut samana aikana yli puolet enemmän. Ihmiskaupparaporttoija

uskoo, että syynä rikosilmoitusten ja tuomioiden vähäiseen määrään on se, ettei seksikaupan uhreja osata vielä tunnistaa ja heidät sekoitetaan helposti muiden lähirikosten, kuten parituksen uhreihin. (Ihmiskaupparaportti, 2010:103–104)

Lainsäädännön tiukentuessa prostituutiosta on tullut myös entistä näkymättömämpää myyjien ja asiakkaiden siirtyessä internettiin (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:24). Nykyisin yleisin tapa etsiä asiakkaita onkin internetin treffipalstojen epäsuora ilmoittelu. Suorempaa ilmoittelua taas harrastetaan esimerkiksi ulkomaalaisomisteisella Sihteeriopisto-sivustolla. Epäsuoria seksinmyynti-ilmoituksia löytyy myös jonkin verran sanomalehdistä. (Kontula, 2008:46)

Suomessa prostituutio ja ihmiskauppa on nähty ennen kaikkea maahantuloon ja rikostorjuntaan liittyvänä ongelmana. Ihmisoikeusnäkökulma ja uhrilähtöisyys ovat sen sijaan jääneet toissijaisiksi seikoiksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2009:28) Seksikauppaa koskeva lainsäädäntö palvelee siis ennen kaikkea yhteiskuntajärjestystä, eikä juuri paranna seksityöntekijöiden asemaa (Kontula, 2008:53).

Myös järjestyslain entistä tehokkaampi valvonta on viime aikoina saanut paljon palstatilaa. Poliisin tiukempia otteita on niin keuhuttu kuin moitittu. Kehujat ovat tyytyväisiä katuprostituution vähenemiseen, mutta kritisoijat pelkäävät prostituoituina toimivien naisten luottamuksen poliisia kohtaan laskevan sakkouhan takia. Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen on todennut Helsingin Sanomien haastattelussa prostituoitujen ja poliisin tulehtuneisiin suhteisiin liittyen, että: *”On huolestuttavaa, että poliisia ei pidetä enää tahona, jonka puoleen voi kääntyä, jos joutuu vaikka väkivallan uhriksi”*. (Helsingin Sanomat b, 2012)

6. Globalisaatio ilmiön taustalla

Monissa lukemissani tutkimuksissa, kansalaisjärjestöjen tiedotusmateriaaleissa ja naiskauppaan liittyvässä julkisessa keskustelussa vilahtelee yksi aikamme ykköstermeistä – *globalisaatio*. Globalisaatiolla tarkoitetaan yhteiskunnallista muutosta, joka on kansainvälistänyt maailman eri kolkkia (SuomiSanakirja.fi). Globalisaatioon liittyy erilaisia yhteiskunnallisia muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet myös naiskaupan kasvuun. Koska globalisaation ja naiskaupan yhteyttä ei voi ohittaa, käsitellenkin tässä luvussa sitä, miten kiihtyvä globalisaatio on edesauttanut rajat ylittävän prostituution ja ihmiskaupan kasvua ja muutosta niin maailmalla kuin Suomessa.

6.1. Eriarvoisuuden vaikutus

Globalisaatiota arvostelevien mukaan globalisaation takia rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Kasvavan elintasokuilun vuoksi köyhät ihmiset ovat entistä alttiimpia joutumaan ihmiskaupan uhreiksi (van den Anker, 2004:15). Kapitalismiin siirtymisen on sanottu lisänneen köyhyyttä muun muassa entisissä sosialistimaissa, joissa erityisesti monet naiset menettivät työpaikkansa sosialismin lakattua (emt., 2004:27). Monet näistä naisista ovat etsineet parempaa tulevaisuutta ulkomailta, usein myös prostituution parista. Sosiaali- ja terveysministeriön selonteon mukaan taloudellinen epätasa-arvo on yksi Suomeen suuntautuvan prostituution syistä. Paremmat tienestit houkuttelevat esimerkiksi koulutettuja venäläisnaisia suomalaisille seksimarkkinoille. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009:14)

Naisen päätös lähteä prostituoiduksi onkin usein seurausta tuloeroista ja laajemmista sosio-ekonomisista rakenteista, jotka tekevät erityisesti naisista huono-osaisia (Bales ym., 2009:90, Cummings & Parrot, 2008:3). Naisten alempi asema myös sulkee heidät pois kouluista ja työmarkkinoilta, erityisesti maaseudulla. Köyhyys ja naisten alemmuutta korostavat ajattelutavat tekevät naisista kauppatavaraa. Ei-toivotut tytöt voidaan pahimmassa tapauksessa myydä, jotta perhe selviäisi taloudellisesta ahdingosta. (Bales ym., 2009:83–85) On kyseenalaista sanoa, että jotkut naiset ryhtyvät prostituoiduiksi vapaasta tahdosta. Usein prostituoiduksi ryhtyminen tarkoittaa, ettei naisilla ole ollut muuta mahdollisuutta taloudellisen ja sosiaalisen ahdingon takia (Lisborg, 2003:170). Vaikka naiset tekevät

prostituutioon ryhtymispäätöksensä melko itsenäisesti, eivät he välttämättä tekisi kyseistä valintaa, jos olosuhteet olisivat toiset (Lisborg, 2003:173).

Prostituutioon ryhtyminen on myös eräänlainen luokkakysymys. Prostituutio ei ole houkutteleva vaihtoehto mihin tahansa muuhun ammattiin verrattuna, vaan nimenomaan matalapalkkaisiin töihin verrattuna (Kontula, 2008:33). Prostituutio ja erityisesti ulkomailla harjoitettava sellainen onkin monelle kehityksensä naiselle huomattavasti kannattavampi valinta kuin naisille perinteisesti tarjolla olevat työt, maanviljely, tehdastyö tai kotiapulaisena olo (Thorbek b, 2003:97). Joskus prostituution vaihtoehtona on ollut joku muu huonosti palkattu ja turvaton työ, jossa seksiä olisi joutunut antamaan ilmaiseksi (Pattanaik, 2003:310). Ulkomailla työskentelyssä on sekin hyvä puoli, ettei naisten tarvitse välttämättä paljastaa perheilleen, minkälaista työtä he tekevät ja he voivat välttää prostituutioon liittyvän leiman (Thorbek b, 2003:98).

Prostituution ei kuitenkaan tarvitse olla elämänura, vaan se voi olla vain väliaikainen sivutoimi, joka on irrallaan muusta elämästä. Suomessa työskenteleviä prostituoituja tutkimuksessaan haastatelleen Anna Kontulan mukaan Suomessa prostituutioon lähtemisen taustalla eivät ole pelkät taloudelliset syyt, vaan myös valta päättää omasta elämästä ja *”elää vapaasti parhaaksi katsomallaan tavalla”*. (Kontula, 2008:13–14). Ulkomaalaisprostituoitujen kohdalla tämä väite ei todennäköisesti kuitenkaan pidä paikkaansa.

6.2. Kannattavaa bisnestä

Globalisaatio on vaikuttanut kaikenlaisen liiketoiminnan kansainvälistymiseen – seksikauppa mukaan lukien (Thorbek b, 2003:54). Ihmiskauppa seuraa samoja markkinalakeja, kuin muukin kaupankäynti. Se on aina kysynnän ja tarjonnan vuorovaikutuksen tulosta. Kohdemaissa on kysyntää halvalle työvoimalle ja seksille, kun taas lähtömaissa on ihmisiä, jotka ovat valmiita riskeeraamaan elämänsä ja tavoittelemaan parempaa tulevaisuutta hinnalla millä hyvänsä. (Aronowitz, 2003: 89; Gulat, 2008:8). Vaikka prostituutio ei virallisesti olekaan osa laillisia markkinoita, on se kuitenkin epäsuorasti osa niitä rahanpesun kautta (Aronowitz, 2003:90). Rikollisjärjestöt hyötyvät kapitalismista ja markkinatalouden

vapautumisesta, sillä ne voivat lähettää rahojaan ympäri maailman ja pestä rahaa entistä helpommin (van den Anker, 2004: 27).

Ihmiskauppa onkin hyvin kannattavaa toimintaa järjestäytyneen rikollisuuden näkökulmasta. Suhteellisen pienellä riskinotolla ja minimaalisilla sijoituksilla ihmiskauppa voi tuoda harjoittajalleen suuren omaisuuden (Kimpimäki, 2009:200). Toisin kuin muita tuotteita, ihmisiä voi myös myydä uudelleen ja uudelleen, eikä bisneksen aloittaminen vaadi suuria pääomia. Tuottavin ihmiskaupan muoto on juuri seksikauppa. (Bales ym., 2009:43)

6.3. Liikkuvuuden lisääntyminen

Prostituutio ja ihmiskauppa myötäilevät paitsi tavallisia kauppareittejä niin myös maahanmuuttoa. Diasporan merkitys ihmiskaupalle onkin suuri: esimerkiksi venäjänkielisten ryhmien olemassaolo ympäri maailman on mahdollistanut itärikollisuuden kasvun (Siegel & van de Blunt; 2003:3). Toisaalta globalisaatio on myös tehnyt naiskaupasta entistä moniulotteisempaa: nyt ihmisiä kuljetetaan yhä kauempana toisistaan sijaitsevien, kulttuurisesti ja kielellisesti erilaisten valtioiden välillä (Kimpimäki, 2009:199–200).

Yksi syy naiskaupan monimuotoistumiseen on liikenneyhteyksien kehittyminen ja matkustamisen halpeneminen. Matkustamisen helpottumisen lisäksi myös rajatarkastukset ovat poistuneet Euroopassa Schengen maiden välillä. Euroopan yhdentyminen on ollut ihmiskauppioiden riemuvoitto, erityisesti, kun samaan aikaan Euroopan Unioniin on tullut mukaan uusia maita, joissa taloudellinen tilanne ja naisten asema ovat heikompia kuin muualla Euroopassa. Tällaiset, yleensä Itä-Euroopan maat, ovat ihmiskauppiaille parasta mahdollista rekrytointimaastoa ja haaviin saatuja tyttöjä voi helposti kuljettaa sinne, missä kysyntää riittää. (Aronowitz, 2003:88)

Samalla kun liikkuminen Schengen maiden välillä on helpottunut, ovat Euroopan Unionin ulkorajat tulleet yhä hankalimmiksi ylittää. Tiukentuneiden maahantulosaännösten takia monilla kehitysmaiden ihmisillä ei ole mahdollisuutta matkustaa länsimaihin laillisesti (van den Anker, 2004:27). Maahanmuuttolakien suosiessa ammattitaitoisia ja korkeasti koulutettuja työntekijöitä, matalapalkkaisilla aloilla työskentelevillä kouluttamattomilla

naisilla ei ole useinkaan mahdollisuutta saada oleskelulupaa (Ruenkaew, 2003:247; Pattanaik, 2003:303; Kimpimäki, 2009:199). Naisilla ei myöskään ole välttämättä mahdollisuutta etsiä tietoa laillisista maahanmuuttokeinoista ja heillä on vähemmän tietoa maahanmuuton riskeistä kuin miehillä. Näistä syistä on todennäköistä, että juuri naiset turvautuvat laittomaan maahanmuuttoon ja ihmiskauppiaiden apuun. (Bales ym., 2009:86)

Sillä, ovatko naiset maassa laillisesti vai laittomasti, on iso ero. Paperit tai niiden puute vaikuttavat siihen, kuinka alttiita naiset ovat väkivallalle – ja kuinka helposti he uskaltavat ilmoittaa siitä poliisille (Thorbeck a, 2003:20; Lisborg, 2003:157). Pattanaik onkin todennut, että ulkomaiset seksityöläiset ovat erityisen haavoittuvaisessa asemassa, jos lähtömaan ja kohdemaan kulttuuriset ja taloudelliset erot ovat suuret ja viisumisäännöt tiukat (Pattanaik, 2003:316).

6.4. Teknologian kehitys

Teknologian kehitys ja parantuneet viestintäjärjestelmät helpottavat nekin kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa (Gulat, 2008:8). Toisin kuin muuta mediaa, internetiä eivät säätele yhtä tiukat säännöt. Tämän vuoksi väkivaltaa ja seksiä sisältävät materiaalit on helpompi saada julki. Nopea tiedonvälitys takaa myös sen, että kuka tahansa voi olla oman elämänsä sutenööri: jakaa kokemuksiaan muiden kanssa ja kertoa, mistä löytää prostituoituja. (Vanaspong, 2003:218–219)

Myös median globalisoituminen ja sen antama kuva lännen vauraudesta on lisännyt ihmiskauppaa (van den Anker, 2004:22–23). Globaali media antaa kuvan ulkomailla odottavista mahdollisuuksista aina syrjäisimpiin kyliin asti ja houkuttelee ihmisiä matkaan (Lisborg, 2003:168). Tekniikan kehittymisellä ja median globalisoitumisella on toki hyvätkin puolensa. Globalisaatio ja kehittynyt teknologia mahdollistavat myös maailmanlaajuisen naiskaupasta tiedottamisen ja kansainvälisten ihmiskauppavastaisten lakien kehittämisen (van den Anker, 2004:15–16). Vaikka globalisaation merkitys naiskaupan lisääntymiseen ja monimuotoistumiseen on selvä, on silti hyvä muistaa, ettei globalisaatio ole ainoa syy ihmiskauppaan. Muutenhan ihmiskauppaa ei olisi ollut ennen globaalia aikaa, eikä sitä

myöskään ilmeni paikoissa, joissa globalisaatio ei ole vielä edennyt pitkälle. Globalisaation suhde ihmiskauppaan onkin siis monimutkainen. (van den Anker, 2004:21)

7. Naiskauppa mediassa ja mediatutkimuksessa

Viime vuosikymmeninä myös media on herännyt kirjoittamaan naiskaupasta yhä enenevässä määrin. Oma media-aineistoni sijoittuu vuosille 2011 ja 2012, jolloin ulkomaalaisprostituutioon ja naiskauppaan viittaava uutisointi alkoi olla, jos ei nyt sentään jokapäiväistä kauraa, niin melko yleistä kumminkin. Tutkivien journalistien hankkeet, poliisien näyttävät operaatiot ja prostituoitujen oikeuksia ajavien mielipiteet pääsivät esiin vähän lehdessä kuin lehdessä, internetiä, tv:tä ja radiota unohtamatta.

Suomessa aktiivisimmin ja taustoittavimmin naiskaupasta kirjoittavat kuitenkin yhä kansalaisjärjestöt ja muut alan aktivistit. Esimerkki informatiivisesta blogista on Pro-tukipisteen blogi, jossa on ruodittu myös median ihmiskauppa-kirjoittelua (Pro-tukipiste, 2013). Naiskaupasta kirjoittaminen on kuitenkin sen verran uusi ilmiö, ettei kotimaisia mediatutkimuksia ihmiskaupasta tai rajat ylittävästä prostituutiosta juuri ole. Itse löysin ainoastaan Tia-Maria Lehdon tiedotusopin pro gradun: *Tahra tasa-arvovaltiossa. Prostituutio ja seksin oston kriminalisointi Helsingin Sanomissa ja Pohjolan Sanomissa*. Vuonna 2006 julkaistu tutkimus käsittelee prostituoituja koskevaa lainsäädäntöä, mutta sivuaa myös kansainvälistä prostituutiota (Lehto, 2006).

Ulkomaalaisia mediatutkimuksia tielleni on sattunut myöskin vain muutama. Omalle tutkimukselleni tärkeimmät suunnannäyttäjät ovat olleet Mojca Pajnikin *Media Framing of Trafficking* ja Girish J. Gulatin *Representation of Human Trafficking in Three Liberal Media Systems*. Molemmat tutkimukset ovat kehysanalyyseja ja jo siksikin oman tutkimukseni kannalta tärkeitä. Esittelen nämä kaksi tutkimusta vielä tarkemmin tämän luvun loppupuolella. Näin alkuun pohdin kansainvälisen median vaikutuksia kansainväliseen prostituutioon ja ruodin erilaisia globaaleja ilmiöön liittyviä uutisointitapoja.

7.1. Median vaikutusvalta ja mediakampanjat

Medialla on valtaa naiskauppa-keskustelussa, niin hyvässä kuin pahassa. Kansainvälisen median vaikutus naisten asemaan on ollut kaksijakoinen: yhtäältä se on tarjonnut kanavan

naisten oikeuksista puhumiseen, toisaalta iso osa sen tuottamasta materiaalista on seksististä ja stereotypioita vahvistavaa (Vanaspong, 2003:214–215).

Parhaimmillaan kansainvälinen media voi parantaa ihmisten tietoisuutta maailman eri kolkkia koskevista asioista ja tuoda erilaisia kulttuureita ja poliittisia ideologioita lähemmäs toisiaan. Media on myös hyvä painostuskanava hallituksia ja kansainvälisiä yhteisöjä vastaan. Tämän ovat huomanneet kansalaisjärjestöt ja aktivistit, jotka tekevät mielellään yhteistyötä median kanssa. (Vanaspong, 2003:214–215) Heidän ansiostaan myös ihmiskaupasta tiedetään nykyään enemmän, jopa pienemmissä kylissä ja maaseudulla. Tiedottamista ei kuitenkaan voi koskaan olla liikaa, eikä se edelleenkään tavoita kaikkia (Bales ym., 2009:151). Siinä missä asiasta tiedottaminen on parantunut, niin myös ihmiskauppiat ovat itse tehostaneet toimiaan (Siegel & Yesilgoz, 2003:80–81).

Kansalaisjärjestöjen lisäksi myös osa päättäjistä on tuonut esiin median roolin ihmiskaupan vastaisessa taistelussa. Vuonna 2007 YK:n naiskauppaa koskevan kokouksen yhteydessä Valko-Venäjän silloinen sisäministeri Vladimir Naumov totesi, että lähtömaiden pitäisi varoittaa naiskauppailmiön olemassaolosta niitä, jotka ovat vaarassa joutua sen uhreiksi. Kohdemaiden massamedialta hän tivasi ilmiön julkiseksi tekemistä. Samassa kokouksessa Valko-Venäjän presidentin kanslian viransijainen Natalya Petkevich totesi, että ihmiskauppaa vastaan taistelemisen sijaan sanomalehdet itse asiassa usein tukevat sitä salliessaan seksin myymisen erilaisilla mainos- ja seuranhakupalstoillaan. (People's World, 2007) Media on saanut ohjeistusta myös YK:n taholta. YK:n ihmiskaupan vastaista taistelua tukemaan perustetun UNGIFT:n sivuilla todetaan, että media on tärkeä yhteiskunnallisen muutoksen väline. UNGIFT kannustaa uutisoimaan ihmiskaupasta enemmän ja harjoittamaan ennen kaikkea tutkivaa journalismia kuitenkin kunnioittaen ihmiskaupan uhrien yksityisyyttä. (UNGIFT, 2006)

Kansalaisjärjestöjen, päättäjien ja YK:n ääni on kuultu, ainakin ulkomailla. Ulkomaisessa naiskauppauutisoinnissa tiedonvälittämiseen on yhdistynyt järjestelmällinen kampanjointi naiskauppaa vastaan. Yksi näyttävimmistä projekteista on yhdysvaltalaisen CNN-uutiskanavan blogi *"The CNN Freedom Project – Ending Modern-Day Slavery"*, joka sisältää monenlaisia kirjoituksia niin naiskaupasta kuin muistakin ihmiskaupan muodoista.

Nettisivulla on useiden eri tekijöiden tekemiä artikkeleita ja videoita. Myös lukijat saavat jakaa sivustolla kokemuksiaan ja tarinoitaan ihmiskaupasta. (CNN, 2012)

Kampanjat ovat kuitenkin saaneet osakseen myös kritiikkiä. Felicity Schaeffer-Grabelin artikkeli *Sex Trafficking as the 'New Slave Trade?'* kyseenalaistaa YK:n mediakampanjan joka on lanseerannut ihmiskaupan uudeksi orjakaupaksi. Schaeffer-Grabelin mielestä mediakampanjat luovat USA:ssa kansallista paniikkia maahanmuuttoa kohtaan ja vahvistavat valtion valtaa sekä kansalaisten oman käden oikeutta puuttua epäilyttävään toimintaan. Hänen mukaansa kampanjoissa ihmiskauppaa pidetään barbaarisena, muualta tuotuna ilmiönä, joka saastuttaa Yhdysvaltoja. Sen sijaan kapitalismiin liittyvästä työvoiman hyväksikäytöstä ja ihmiskaupan uhreja hyväksikäyttävien yritysten ja yksityishenkilöiden vastuusta ei kampanjoissa puhuta. (Schaeffer-Grabel, 2011)

Perinteisen median ja blogien ohella tietoisuutta on pyritty lisäämään myös erityisesti dokumenttielokuvien avulla. Enemmän ja vähemmän todellisiin tapahtumiin perustuvia elokuvia on ilmestynyt viime vuosikymmeninä useita kymmeniä. Filmejä on monenlaisia, mutta usein niiden on väitetty syyllistyneen sensaatiohakuisuuteen ja asioiden yksinkertaistamiseen. (Humantrafficking.org) Elokuvan käyttöä ihmiskauppauutisoinnissa tutkineen William Brownin mukaan elokuvat tavoittavat enemmän ihmisiä ja vetoavat heidän tunteisiin helpommin, kuin kylmää faktaa sisältävät tiedotteet ja uutiset. Toisaalta elokuvat ovat muita viestintämuotoja viihteellisempiä ja toisinaan myös kliseisiä, mutta niiden avulla ilmiöstä on helpompi kertoa monisäkeisemmin ja inspiroida katsojia. (Brown, 2010)

7.2. Syntinä sensaatiohakuisuus

Kansainvälisessä naiskauppa-uutisoinnissa on paljon parantamisen varaa, jos ulkomaisia ihmiskauppaa ja kansainvälistä prostituutiota tutkineita tutkijoita on uskomisen. Kritiikkiä on tullut muun muassa sensaatiohakuisuudesta. Esimerkiksi thaimaalainen toimittaja ja lapsikauppaa vastustavassa järjestössä toimiva Chitraporn Vanaspong uskoo, että thaimaalainen prostituutio yltää kohu-uutiseksi sen vuoksi, että siinä on kyseessä kolme marginaalista ryhmää: naiset, prostituoidut ja kehittyvän maan kansalaiset. Vanaspongia häiritsee se, ettei media osaa tehdä eroa prostituution ja prostituoitujen tuomitsemisen

välille. (Vanaspong, 2003:205) Nyt prostituoidut nähdään ikään kuin koko ongelman ytimenä ja heistä eroon pääseminen ongelman ratkaisuna.

Toinen vaihtoehto on esittää prostituoidut *uhreina*. Sekin voi olla sensaatiohakuista. Esimerkiksi kanadalaisessa mediassa poliisin bordelleihin tekemistä ratsioista uutisoitiin pelastusoperaatioina ja prostituoituina työskentelevät naiset kuvattiin *seksiorjina* ja julmien sutenöörien ja muiden rikollisten uhreina (Sutdhibhasilp, 2003:259). Uutisoinnissa, jossa naisten pelastaminen sutenöörien kynsistä nähdään ongelman ratkaisuna, annetaan hyvin vähän huomiota sille, mitä pelastetuille naisille käy operaatioiden jälkeen, muuttuuko heidän elämänsä paremmaksi – vai päinvastoin?

Uutisoinnin ongelmanratkaisukeskeisyyden tähden kansainvälisen prostituution taustatekijät jäävät usein piiloon. Esimerkiksi naisten vähäistä koulutusta ja työmahdollisuuksia ei huomioida prostituution syinä. Pahimmillaan media ja viranomaiset huonontavat tehoiskuillaan prostituoituina työskentelevien naisten asemaa entisestään. Harva toimittaja kyseenalaistaa seksibisneksen takana olevaa koneistoa ja pohtii, mistä köyhyys johtuu ja miksi seksibisnes on niin kannattavaa ja miksi sen kysyntä on niin suurta. (Vanaspong, 2003:220)

Toisinaan uutisoinnissa unohtuvat prostituoituina työskentelevien naisten oikeudet ja turvallisuus. Sensaatiohakuisuudessaan media on valmis julkaisemaan materiaalia, joka loukkaa naisten yksityisyyttä ja vaarantaa heidän turvallisuutensa. Vanaspong ottaa esimerkiksi brittiläisen *The Sex Slave Trade* ohjelman, joka kertoo Thaimaasta Lontooseen kaupattujen tyttöjen kohtalosta. Ohjelmassa haastatellaan kahta alaikäistä tyttöä niin, että heidän kasvonsa ja äänensä ovat tunnistettavissa. Vaikka ohjelmassa tytöt lopulta pelastuvat, ei ihmiskauppiaita saada kiinni, koska ohjelman tuotantoyhtiö ei halunnut luovuttaa saamiaan tietoja poliisille ennen ohjelman ilmestymistä. (Vanaspong, 2003:216–217) Ohjelman kaltainen tutkiva journalismi ei välttämättä aina palvele tarkoituksiaan ja voi asettaa prostituoiduiksi pakotetut naiset entistä suurempaan vaaraan.

Vanaspong muistuttaa myös, ettei kansainvälinen media ole koskaan puolueeton, vaan sen tarinat ovat usein kehittyneiden maiden näkökulmasta kerrottuja. Länsimaalaisen median mielenkiinto rajat ylittävään prostituutioon ei aina johdu kiinnostuksesta maailman

ongelmiin ja halusta auttaa, vaan taustalla on myös huoli oman maan kansalaisista, joiden elämään ulkomaalaisprostituutio vaikuttaa. (Vanaspong, 2003:207-208)

Ulkomaalaisprostituoiduista uutisoidessaan media haksahdaakin turhan helposti vastakkainasetteluun *meidän* ja *niiden* välille ja kuvaa ulkomaalaisprostituutiota ja ihmiskauppaa herkästi ulkopuolisina uhkina. Esimerkiksi Sutdhibhasilpin mukaan kanadalaisessa mediassa seksiorjuus esitettiin kolmansista maista kumpuavana kanadalaista yhteiskuntaa uhkaavana ongelmana, jonka selättääkseen Kanadan piti turvautua lakeihin ja järjestykseen. (Sutdhibhasilp, 2003:260)

Meidän ja niiden eroja tuodaan usein esiin stereotyyppien kautta. Globaalilla medialla on sanottu olevan taipumus toistaa erilaisia sukupuoleen, kulttuuriin ja etnisiin taustoihin liittyviä stereotyyppioita ja standardisoida ihmisten käsityksiä (Vanaspong, 2003:215). Mediaa on muun muassa kritisoitu siitä, että yhdessä poliisin kanssa se luo mielikuvaa, jonka mukaan ulkomaalaisten seksityöläisten tulo maahan liittyy aina järjestäytyneeseen rikollisuuteen (Sutdhibhasilp, 2003:258). Pahimmillaan tällaiset mielikuvat ja stereotyypit lisäävät rasismia ja huonontavat ulkomaalaisprostituutujen asemaa entisestään.

Rajat ylittävä prostituutio ei ole toki ainut aihealue, jonka uutisoinnissa media sortuu sensaatiohakuisuuteen ja yleistämiseen ilman tarpeellista taustoittamista. Prostituutiosta kirjoittamiseen vaikuttavat samat uutiskriteerit kuin muuhunkin uutisointiin. Ja usein tämä johtaa siihen, että mitä suuremmista määristä, pahemmasta tilanteesta, nuoremasta uhrista tai välinpitämättömmästä hallituksesta kyse, sen parempi uutisesta tulee (Vanaspong, 2003:206–207).

Osaltaan naiskauppauutisoinnin rajoittuneisuuteen vaikuttaa kansainvälisen median antama negatiivissävytteinen naiskuva. Muutaman harvan naisjohtajan lisäksi uutisiin päätyvät yleensä naiset, jotka ovat raiskauksien, seksuaalisen häirinnän ja väkivallan uhreja. Se, että usein juuri miehet rikkovat naisten oikeuksia jää mediassa yleensä vähäiselle huomiolle. (Vanaspong, 2003:205–206) Moni naiskaupasta kirjoittanut tutkija vaatiikin lisää kriittisyyttä kansainvälisestä prostituutiosta ja naiskaupasta uutisoivalta medialta.

7.3. Naiskauppa mediatutkimuksessa

Vaikka aiheesta kirjoitetaan ahkerasti, varsinaisia mediatutkimuksia kansainvälisestä prostituutiosta tai ihmiskaupasta on vaikea löytää. Seuraavaksi esittelen kaksi ihmiskauppa-aiheista tutkimusta, joita olen hyödyntänyt oman graduni hahmottelemisessa. Koska molemmat tutkimukset ovat kehysanalyysijä, tulen käsittelemään niissä esiin tulleita kehystyksiä myös omassa kehysanalyysissäni.

7.3.1. Mojca Pajnik: ”Media Framing of Trafficking”

Omalle tutkimukselleni merkittävin suunnannäyttäjä lienee Pajnik Mojcan *Media Framing of Trafficking*, jossa käsitellään slovenialaisen median ihmiskaupasta ja erityisesti naisiin kohdistuvasta ihmiskaupasta tekemiä kehystyksiä. Tutkimuksen aineisto koostuu seitsemästä slovenialaisesta sanomalehdestä vuosina 2003–2005 kerätyistä, yhteensä 147 artikkelista. Tutkimus on tapaustutkimus entiseen Neuvostoliittoon kuuluneesta maasta, josta on sosialismin kaaduttua tullut suosittu ihmiskaupan kauttakulku- ja lähtömaa. Kyse ei ole kuitenkaan vain yhden maan tilanteen tutkimisesta, vaan Pajnikin tutkimus nostaa esiin asioita, jotka pätevät monessa muussakin maassa.

Pajnik haluaa selvittää kehysanalyysin avulla, millaisia näkökulmia ihmiskauppauutisoinnissa tuodaan esiin ja millaiset näkökulmat jäävät pimentoon. Hänen mukaansa mediateksteissä vallitseva ihmiskauppavastainen paradigma kehystää usein ihmiskaupan kansainväliseksi rikollisuudeksi ja laittomaksi maahanmuutoksi, jonka nujertamiseksi tarvitaan tiukempaa politiikkaa, tehokkaampaa uhrien pelastamista ja lisää rajojen valvontaa. Pajnikin löytämiä kehyksiä ovat *kriminalisointi, kansallistaminen, uhriuttaminen ja säännöllistäminen*.

Kriminalisointi kehys tulkitsee ihmiskaupan tuottavaksi kansainväliseksi rikollisuudeksi, jonka takana ovat miesrikolliset ja uhreina valkoiset naiset. Ongelman ratkaisuksi tarjotaan tiukempaa maahanmuuttopolitiikkaa ja tiukempia lakeja, jotka estäisivät ihmiskaupan. Ongelman lähteenä nähdään synkät ex-sosialistimaat, kun taas länsimaista lähtöisin oleva ihmiskaupan kysyntä on täysin ohitettu. Ilmiötä perustellaan myös köyhyydellä, vaikka ihmiskaupan uhrit tulevat Pajnikin mukaan erilaisista lähtökohdista. (Pajnik, 2010:51–54)

Kansallistamisen kehys näkee ihmiskaupan globaalina ilmiönä, joka uhkaa valtioita ja niiden turvallisuutta. Ratkaistakseen ongelman valtio haluaa vahvistaa rajojaan ja vähentää maahanmuuttoa, mikä taas entisestään heikentää ihmiskaupan uhrien asemaa ja saa ihmiskauppiat valitsemaan aiempaa vaarallisempia rajanylitystapoja. (Ema., 2010:54–56)

Uhriuttaminen pohjaa ajatukseen valkoisesta orjakaupasta. Kehys kuvaa uhrit viattomina ja naiiveina naisina, joita rikolliset pyörittävät mielin määrin. Kehys antaa hyvin kapean määritelmän ihmiskaupan uhreista ja aliarvioi heidän kykyään toimia itsenäisesti. Ihmiskaupan uhrit on erotettu paitsi laittomista maahanmuuttajista, niin myös vapaaehtoisesti alalla työskentelevistä prostituoiduista. (Ema., 2010:56–58)

Säännöllistämisen kehyksen mukaan lakimuutokset ovat luonnollinen ja ongelmaton ihmiskauppaongelman ratkaisu. Ihmiskaupan uhreiksi määritellään vain naiset, jotka suostuvat auttamaan poliisia rikoksen ratkaisussa. Siitä ei juuri puhuta, mikä on uhrin aseman jälkeen, kun häntä ei enää lain mukaan tarvitse suojella. Tämäkin kehys ihannoitukempia rajatarkastuksia ja kovempia rangaistuksia. (Ema., 2010:58–59)

Pajnik haluaa kyseenalaistaa yksinkertaistetun tavan nähdä ihmiskauppa vain rikollisuutena ja korostaa ihmiskaupan takana piileviä suurempia ilmiöitä, kuten sukupuolten ja etnisten ryhmien välistä epätasa-arvoa sekä luokkaeroja (2010:46). Pajnikin mukaan kehykset antavat helposti kuvan siitä, että ihmiskaupan uhrien olisi parempi pysytellä kotimaassaan. Sen sijaan ongelman monimutkaisuus ja epätasa-arvo rikkaiden ja köyhien, miesten ja naisten sekä työssäkäyvien että työttömien välillä jää huomioimatta. (Ema., 2010:60) Myös journalismin käytännöt vaikuttavat kehyksiin. Esimerkiksi tutkivan journalismin vähäisyys on yksi syy yksipuoliseen kehystämiseen. Pajnik toteaa, että lehdistö on yksi yhteiskunnan kenttä, jolla valtion esittämä politiikka saa tukensa. Media on siis myös osaltaan mukana kriminalisoimassa ihmiskauppaa. (Ema., 2010:49)

7.3.2. Girish J. Gulati: "Representation of Human Trafficking in Three Liberal Media Systems"

Toinen tutkimukseni kannalta tärkeä artikkeli on Girish J. Gulatin *Representation of Human Trafficking in Three Liberal Media Systems* joka sekin on kehysanalyysi. Gulatin tutkimuksen

tarkoitus on selvittää, tuoko media uutisoidessaan ihmiskaupasta esiin joukon erilaisia yhteiskunnassa ilmeneviä kehyksiä vai onko uutisointi viranomaispainotteista, kuten voisi olettaa. Gulati haluaa tietää, miten media määrittelee ilmiön, ketkä ovat ihmiskauppauutisissa äänessä, kritisoidaanko uutisoinnissa vallitsevaa politiikkaa ja miten mediassa kerrotaan ilmiön laajuudesta, sen syistä ja toimista, joihin pitäisi tarttua ilmiön taltuttamiseksi.

Robert Entmanin kehysanalyysiin pohjaten tutkimuksen keskeinen tehtävä on selvittää, miten ilmiötä määritellään, mitkä ovat sen syyt ja seuraukset sekä millaisia ratkaisuja ongelmaan tarjotaan. Aineistona on kuuden suuren sanomalehden ihmiskauppauutiset vuodelta 2005. Lehdet ovat kolmesta englanninkielisestä maasta: Yhdysvalloista, Isosta-Britanniasta ja Kanadasta. Suurin osa jutuista on uutisia, mutta mukaan on mahtunut myös kommentteja, pääkirjoituksia ja muita juttuja.

Ihmiskauppauutisointiin vaikuttavat mediaorganisaatioiden valinnat siitä, mitä ja miten uutisissa ihmiskaupasta kerrotaan. Esimerkiksi taustoittaminen, faktojen, tulkintojen ja lähteiden valinta vaikuttavat siihen, millaista keskustelua aiheesta käydään ja millaisia ratkaisuja sen suhteen tehdään. Utistytön rutiinit saattavat ohjata toimittajia ohittamaan vaihtoehtoiset näkökulmat, jotka kyseenalaistavat vallitsevan ideologian. Vaihtoehtoiset näkökulmat pääsevät uutisiin usein vasta, kun niiden kannattajiin kuuluu eliitin edustajia. (Gulati, 2008:11)

Gulati tuo artikkelissaan esiin kolme erilaista kehystä: *viranomaiskeskeisen*, *ihmisoikeuskeskeisen* ja *vaihtoehtoisen kehyksen*. Hänen tutkimuksensa nojaa aiempaan ulkopoliittikan tutkimukseen perustuvaan hypoteesiin siitä, että uutisissa lähteinä ovat lähinnä viranomaiset, eli ulkopoliittinen eliitti ja ihmiskauppaa vastaan taistelevat aktivistit. Tämän takia ihmiskauppa määritellään mediassa järjestäytyneeksi rikollisuudeksi, jonka pääsyynä nähdään rikollisuus itse. Ongelmanratkaisuksi tarjotaan nykyisen politiikan jatkamista vaihtoehtoisten keinojen jäädessä varjoon. (Gulati, 2008:11–12)

Ihmisoikeusnäkökulman mukaan köyhyys, sekä sosiaalinen että sukupuolten välinen epätasa-arvo, taloudellisten mahdollisuuksien puuttuminen kehitysmaissa, taloudelliset ja poliittiset muutokset, aseelliset konfliktit sekä muu vaino ja väkivalta ajavat ihmisiä etsimään turvaa ja työtä ulkomailta ja saavat heidät altistumaan ihmiskaupalle. Ihmisoikeusperspektiivin

mukaan tärkeää olisi parantaa naisten asemaa ja tarjota taloudellista apua köyhille. Myös ihmiskaupan uhrien auttaminen ja kansalaisten informointi ovat ihmisoikeusnäkökulman keskiössä. (Ema., 2008:7–9)

Vaihtoehtoinen kritiikki kyseenalaistaa koko ihmiskauppa-määritelmän ja arviot ilmiön laajuudesta. Vaihtoehtoisen kritiikin mukaan kaikki ulkomaiset seksityöläiset eivät ole automaattisesti ihmiskaupan uhreja. Ihmiskauppavastaisen taistelun takana on ennemminkin lännen kulttuuri-imperialismi: halu rajoittaa naisten ja marginaaliin kuuluvien ihmisten liikkuvuutta ja taloudellisia mahdollisuuksia. Vaihtoehtoisen näkemyksen mukaan prostituutio pitäisi laillistaa ja taata prostituoiduille kunnon työolot. Myös maahanmuuttolakeja olisi syytä höllentää. (Ema., 2008:9–10)

Gulatin tutkimuksen mukaan kolmasosa uutisissa käytetyistä lähteistä on viranomaislähteitä. Lähes yhtä paljon lähteenä on käytetty kansalaisjärjestöjen edustajia. Ihmiskaupan yleisin syy lehtiartikkeleiden mukaan on rikollisuus ja korruptio. Ratkaisuja ongelmalle ei ole mediassa juuri annettu. Neljäsosa ratkaisuehdotuksista esittää ratkaisuiksi kuitenkin nykyisen politiikan jatkamista ja kehittämistä. Uuden suunnan ottamista ehdotetaan vain yhdessä artikkelissa.

Gulatin mukaan nämä tulokset kertovat, että media on viranomaisten viestäjä, eikä jutuissa ole juuri lainkaan kriittistä otetta. Osasyynä hän uskoo olevan jähmeiden uutiskäytäntöjen ja pyrkimyksen objektiivisuuteen, mikä ajaa toimittajat turvautumaan viranomaislähteisiin (Gulati, 2008:20). Gulatin mielestä ihmiskaupan mediauutisointia on tärkeä tutkia, sillä uutisoinnin sisällöllä on suuri merkitys poliittisiin toimiin ja sitä kautta ihmiskaupan uhrien asemaan. Jotta nykyinen ihmiskaupapolitiikka saisi tarvitsemaansa kritiikkiä ja kehittyisi entistä paremmaksi, ei uutisointi saa keskittyä vain virallisiin lähteisiin, vaan sen pitää tuoda esiin kaikki mahdolliset näkökulmat. (Ema., 2008:2–3)

8. Kehysanalyysi työkaluna

Tutkimusmenetelmänäni käytän kehysanalyysiä, joka on osa kulttuurintutkimuksellista traditiota ja kriittistä tutkimusperinnettä. Kehysanalyysi on oiva apu uusien yhteiskunnallisten aiheiden käsittelyyn. Kehysanalyysi on myös paljon käytetty marginaaliryhmien julkisuutta käsittelevissä tutkimuksissa. Uskonkin kehystämisen sopivan erinomaisesti aineistoni analysointiin, sillä naiskauppa on yhteiskunnallinen, vähän mediassa tutkittu aihe, jonka keskiössä on marginaalien marginaali: köyhät ulkomaalaiset naiset.

Kehysanalyysia on käytetty myös edellisessä luvussa esittelemissäni Mojca Pajnikin ja Girish J. Gulatin ihmiskauppa-aiheisissa tutkimuksissa. Erityisesti jälkimmäisessä tutkimuksessa on tukeuduttu Robert Entmanin malliin – mielestäni varsin onnistuneesti. Siksi uskon, että Entmanin malli, joka erottelee ilmiön syitä ja ratkaisuja, on myös sopiva omaan tutkimukseeni. Entmanin kehysanalyysia käyttämällä toivon saavani vastauksen myös toiseen tutkimuskysymykseeni siitä, miten media määrittelee ilmiötä.

Tutkimuksessani mediaa ei pidetä ulkopuolisena sivustaseuraajana, vaan se nähdään osana todellisuutta. Maahanmuuttajien julkisuutta tutkinut Karina Horsti toteaa väitöskirjassaan, että *”Kriittinen kulttuurintutkimus lähestyy viestintää merkitysten tuottamisen näkökulmasta”* (Horsti, 2005:46). Hän kuvaa mediaa merkitysten kamppailukentäksi, jossa kysymykset eriarvoisuudesta, vallasta ja poliittisuudesta tulevat esiin. Horsti kirjoittaa myös, että kehysanalyysin tarkoitus on kyseenalaistaa mediajulkisuudessa vallitsevia hegemonisia asetelmia ja antaa tilaa vaihtoehtoisille näkemyksille (emt., 2005:71).

Olen Horstin kanssa samoilla linjoilla. Omassa tutkimuksessani haluan saada selville, miten ja kenen toimesta media määrittelee kansainvälistä prostituutiota. Toisin sanoen: millaisia merkityksiä media liittää ilmiöön ja ketkä saavat näitä merkityksiä mediassa muodostaa. Analysoidessani aineistoani en aio tyytyä tulkitsemaan tekstejä pelkällä tekstin tasolla, vaan tahdon nähdä aineistoni myös osana yhteiskunnallista keskustelua ja siinä käytyä merkityskamppailua. Vertaamalla media-aineistoani kattavaan tausta-aineistooni haluan myös saada selville, millaisia kehyksiä mediauutisoinnista on mahdollisesti jäänyt puuttumaan.

8.1. Kehysanalyysi

Kehysanalyysin isänä pidetään sosiologi Erving Goffmania, joka loi käsitteen vuonna 1974. Mediatutkimukseen kehyksen käsite levisi 1970-luvun lopulla ja erityisen suosittu siitä tuli 1990-luvulla. Horsti kirjoittaa, että mediatutkimuksessa kehyksen käsite on erittäin hyödyllinen, sillä sen avulla pystytään tutkimaan sekä tekstien yksilötasoa että yhteiskunnallista tasoa. (Horsti, 2005:50) Journalismissa kehystäminen onkin kaksisuuntaista. Yhtäältä toimittajat kehystävät yhteiskunnallisen ja kulttuurisen tason tapahtumia. Toisaalta myös toimittajia ympäröivän sosio-kulttuurisen kontekstin ja sen toimijoiden kehykset vaikuttavat toimittajien tuottamiin uutisiin. (emt., 2005:69)

Kehykset korostavat joitakin osia uutisen kohteena olevasta informaatiosta. Näin ollen pienestä osasta informaatiota tulee yleisölle huomattavaa, merkittävää ja muistettavaa. Informaation sijainti uutisessa, sen toistaminen tai yhdistäminen kulttuurisesti tuttuihin symboleihin ovat tapoja korostaa informaatiota. Jopa hyvin vähäpätöisestä huomiosta voi tulla hyvin tärkeä, jos se sopii yhteen vastaanottajan ennakkokäsitysten kanssa. Yhtälailla tekstissä esitettyä asiaa, joka ei vastaa lukijan ajattelumallia, voi olla vaikea huomata, tulkita ja muistaa. Viestin merkitys muodostuu tekstin ja vastaanottajan välisessä vuorovaikutuksessa, eikä siksi voi koskaan ennalta tietää, miten tekstissä olevat kehykset vaikuttavat lukijaan. (Entman, 1993:53) Yleisöt ovat siis aina itsenäisiä ja uudelleen kehystävät tekstin.

Vaikka kehyksien vaikutukset eivät ole universaaleja, ne kuitenkin määräävät, miten suuri osa ihmisistä ymmärtää ja muistaa ongelman ja miten he toimivat sen suhteen. Ei siis ole yhdentekevää, puhutaanko puolitäydestä vai puolityhjästä lasista. Esitystapa määrää, mihin lukijoiden huomio kiinnittyy. Kehyksille on tyypillistä paitsi tiettyjen asioiden korostaminen, niin myös toisten asioiden sulkeminen ulkopuolelle. (Entman, 1993:53–54)

Kehystämisessä on kyse myös vallasta: uutiskehys määrää, mitkä toimijat ja intressit pääsevät esille. Usein esimerkiksi poliitikot yrittävät syöttää toimittajille valmiita kehyksiä edistääkseen omia näkemyksiään. Kehystäminen onkin hyvä keino nähdä, miten teksteissä käytetään valtaa. Objektiivisuuden nimissä toimittajat saattavat usein tukeutua tuttuihin rutiinilähteisiin ja sallia haastattelemiensa ihmisten manipuloida vallitsevia kehyksiä. Tästä

syystä toimittajien on hyvä olla koulutettuja havaitsemaan vallitseva kehys ja sitä vastustavat kehystykset, jotta he voivat tehdä uutisia, joissa on monenlaisia tulkintoja. (Entman, 1993:55–57)

8.2. Entmanin malli ja sen soveltaminen omaan tutkimukseeni

Entmanin mielestä tekstin tutkimuksessa tärkeintä on tunnistaa ja kuvailla tekstin kehyksiä. Kehysanalyysin avulla on mahdollista löytää teksteistä tärkeimmät ja vaikuttavimmat termit, eikä vain kohdella kaikkia positiivisia ja negatiivisia termejä samalla tavalla. (Entman, 1993:57) Entmanin mukaan kehyksiä voi tarkastella teksteissä neljällä tavalla. Ensiksikin kehykset määrittelevät teksteissä käsitellyn *ongelman* yhteisten kulttuuristen arvojen pohjalta. Toiseksi kehykset pyrkivät tunnistamaan *syyt* ongelman takana. Kolmanneksi kehykset tekevät *moraalisia päätelmiä* ongelmien vaikutuksista. Neljänneksi kehykset tarjoavat *ratkaisuja* ongelmiin ja niiden vaikutuksiin. (Entman, 1993:52)

Entmanin mukaan kehykset asettuvat neljälle eri tasolle, jotka ovat viestijän, tekstin, vastaanottajan ja kulttuurin tasot. Laatiessaan tekstiä viestijä tekee tietoisia ja tiedostamattomia valintoja, jotka perustuvat usein hänen omaa ajatteluaan järjestäviin kehyksiin. Tekstit itsessään sisältävät myös kehyksiä, jotka muodostuvat muun muassa tiettyjen avainsanojen mukana olostai puuttumisesta, stereotyyppisistä mielikuvista ja informaatiolähteistä. Vastaanottajan ajattelu ja päätelmät eivät kuitenkaan välttämättä vastaa viestijän ja tekstin kehyksiä, vaan ne seuraavat hänen oman ajattelunsa kehyksiä. Neljäs kehyksiin vaikuttava tekijä on kulttuuri, jonka luomat kehykset ilmenevät diskursseissa, eli puhetavoissa ja erilaisten sosiaalisten ryhmittymien ajattelussa. (Entman, 1993:52–53)

Horsti kirjoittaa, että kehyksiin vaikuttavia valintoja voi tehdä myös tekstin näkökulmien, lähteiden, kielellisten keinojen ja nimeämisten suhteen (2005:71). Omassa analyysissäni olen ongelmien, syiden, moraalisten päätelmien ja ratkaisujen lisäksi tarkastellut tekstien tyyliä, teksteissä käytettyjä rinnastuksia ja stereotypioita sekä tekstien lähteitä. Horstilta olen lainannut myös hänen käyttämiään käsitteitä *ensisijaisista määrittelijöistä* ja *avaintapahtumista*. Ensisijaisilla määrittelijöillä tarkoitan tahoja, jotka ovat ensimmäisenä

päässeet määrittelemään ilmiötä ja joihin toissijaiset määrittelijät usein viittaavat. Avaintapahtumat ovat taas tapahtumia, joihin myöhempi uutisointi viittaa.

Tekstien tyyliä tarkastellessani tutkin teksteissä käytettyjä kielikuvia, ilmiön nimeämisiä ja kuvailua. Kielikuvilla tarkoitan metaforia, joilla abstrakteja ja vaikeita asioita konkretisoidaan. Nimeämisillä tarkoitan määritelmiä, joita ilmiö on saanut. Rinnastuksien kohdalla tutkin, mihin aiempiin tapauksiin, eli avaintapahtumiin, tekstiä verrataan ja rinnastetaan ja millaisia merkityksiä nämä rinnastukset tekstiin liittävät. Stereotypioita tarkastellessa katson, liitetäänkö ilmiöön ja sen harjoittajiin joitakin stereotyyppisiä käsityksiä. Lähteistä taas katson, keitä jutussa on haastateltu, siteerattu ja käytetty muutoin lähteenä ja mikä on näiden käytettyjen lähteiden painoarvo jutuissa ja kuinka paljon ne ovat saaneet vaikuttaa tekstin tyyliin ja ilmiön määrittelyyn ja sitä kautta koko tekstin kehyksiin. Pyrin myös erittelemään jutuista ensisijaisia määrittelijöitä, joiden sanomisiin myöhemmät lähteet viittaavat. Näiden seikkojen lisäksi kiinnitän teksteissä huomiota myös toistoon ja asioiden sijoitteluun ja näkyvyyteen.

9. Tutkimuksen aineiston esittely

Aineistoni koostuu kahdesta tapauksesta, joista ensimmäinen on MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmista poimittu kolmen jutun sarja. Toinen tapaus käsittää seitsemän Aamulehden artikkelia. Tapaukset ovat eri välineistä, eikä niitä siksi voi analysoida aivan samalla tavalla tai täysin verrata toisiinsa. Se ei kuitenkaan ole mielestäni ongelma, sillä tarkoitukseni ei ole vertailla tapauksia, vaan pikemminkin antaa erilaisten tapausten kautta laajempi ja monipuolisempi kuva kansainvälistä prostituutiota ja naiskauppaa koskevasta uutisoinnista.

Kummassakin tapauksessa keskitytään kansainväliseen prostituutioon ja spekuloidaan sen mahdollisia yhteyksiä naiskauppaan. Molempien tapausten keskiössä on hotelleissa ja julkisilla paikoilla tapahtuva prostituutio ja poliisin toiminta. Valitsemiani tapauksia yhdistää myös se, että ne voi luokitella tutkivaksi journalismiksi. Molemmissa tapauksissa uutisointi perustuu toimittajien oma-aloitteisiin tutkimuksiin, eikä pelkkiin poliisiraportteihin tai oikeuden pöytäkirjoihin. Halusin valita aineistooni juttuja, joissa toimittajien aktiivinen rooli ja valinnat tulevat paremmin esille, sillä mielestäni tällaisissa jutuissa on enemmän analysoitavaa kuin esimerkiksi lyhyissä STT:ltä lainatuissa uutisissa. Tämän vuoksi päädyin koostamaan aineistoni tapauksista, enkä vain valitsemaan kaikkia mahdollisia aiheeseen liittyviä juttuja tietyltä aikaväliltä. Tällä tavoin myös aiheen rajaaminen oli helpompaa, sillä kansainvälinen prostituutio ja siihen liittyvä ihmiskauppa on melko laaja aihe, jonka rajaaminen muulla tavoin olisi voinut olla haasteellisempaa.

Alun perin ajatukseni oli valita kolme tapausta. Aamulehden juttusarja osui silmiini ensimmäisenä. Se poikkesi aiemmin lukemastani kansainvälistä prostituutiota käsittelevästä uutisoinnista, sillä juttusarjan avausjuttu oli näyttävää tutkivaa journalismia. Tuntui, että jutussa päästiin syvemmälle ilmiöön kuin aiemmin lukemissani uutisissa, joissa lähinnä referoitiin oikeuden antamia ihmiskauppa- ja paritustuomioita. Halusin myös muulta aineistolta samanlaista otetta. Kävin läpi joitakin Lahden thaihierontapaikan ihmiskauppatuomioihin liittyviä juttuja, mutta niissä ei ollut mukana samanlaista tutkivaa asennetta. Googlaamalla löysin MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmat ja totesin niiden muodostavan mielenkiintoisen kokonaisuuden. Kolmanneksi tapaukseksi kaavailin Hymy-lehden keväällä 2012 tekemää paljastusjuttua Jyväskylän hotelleissa ja yksityisasunnoissa harjoitettavasta

ulkomaalaisprostituutiosta. Myös alueen lehti Keski-suomalainen oli pohtinut Hymyn väitteitä kahden jutun verran. Kolme lehti-juttua käsittänyt aineisto tuntui kuitenkin muihin tapauksiin verrattuna niukalta ja päätin jättää sen pois, sillä se ei tuonut mielestäni aineistooni hirveästi mitään uutta ja jäi monin tavoin pintapuoliseksi.

Uskon, että aineistoni vastaa aika hyvin vuoden 2011 ulkomaalaisprostituutio- ja naiskauppa uutisointia, vaikkakin valitsemissani tapauksissa ilmiöön mennään syvemmälle ja sitä käsitellään laajemmin kuin muutamissa muissa aiheesta lukemistani jutuista. Valitsemani kaksi tapausta ovat ilmestyneet yhtä juttua lukuun ottamatta vuonna 2011. Yksi juttu on vuoden 2012 alusta. Oli tietoinen valinta ottaa mukaan samoihin aikoihin ilmestyneitä juttuja, sillä en halunnut tehdä ajallista vertailua, vaan keskittyä siihen, millä tavalla kansainvälisestä prostituutiosta kirjoitetaan tällä hetkellä. Aineistossani on käsitelty usean suomalaisen kaupungin ja alueen prostituutitilannetta, joten siinäkin mielessä tapaukset antavat kattavan kuvan paitsi naiskauppa-aiheisesta mediauutisoinnista, niin myös suomalaisesta naiskaupasta ja ulkomaalaisprostituutiosta yleensä.

Tässä luvussa esittelen kaikki aineistoni 10 juttua yksi kerrallaan. Ensin kerron jutun sisällöstä lyhyesti, jonka jälkeen poimin jokaisesta jutusta Entmanin mallin mukaan seuraavat asiat:

- 1) mikä tekstissä nähdään ongelmaksi
- 2) mikä kerrotaan ongelman syyksi
- 3) millaisia moraalisia päätelmiä tekstissä esitetään
- 4) mitä tarjotaan ongelman ratkaisuksi

Lisäksi olen arvioinut tekstien tyyliä ja eritellyt niissä käytettyjä metaforia, stereotypioita, esimerkkejä, rinnastuksia ja erilaisia kuvailuja ja nimeämisiä sekä tutkinut, kuka niitä on käyttänyt. Tässä luvussa en vielä etsi jutuista kehyksiä, vaan pikemminkin esittelen jutut lukijalle. Varsinainen kehystys tapahtuu vasta seuraavassa luvussa numero 10.

9.1. Aineisto 1: MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmat

Aineisto koostuu kolmesta tv-ohjelmasta, jotka on esitetty vuoden 2011 aikana, kaksi ensimmäistä tammikuussa, kolmas lokakuussa. Katsoin ohjelmat MTV3:n nettisivuilta ja litteroin ne analyysia varten. Ohjelmat ovat 10–20 minuuttia pitkiä. Tekijänä kaikissa on toimittaja Raija Kantomaa ja haastateltavina useita eri tahoja. Ohessa lyhyt kuvaus jokaisesta jutusta.

9.1.1. ”Lapin kolkot bordellit”

12.1.2011, MTV3 45 minuuttia, ”Lapin kolkot bordellit” 13 min, toimittaja: Raija Kantomaa

Ohjelman aiheena on Keminmaalla vuosikaudet jatkunut venäläis- ja virolaisnaisten prostituutio, josta puhutaan myös vuokravaimobisneksenä. Mukana myös kuvamateriaalia vuodelta 2002, jolloin samainen toimittaja oli tekemässä juttua samassa paikassa samasta aiheesta. Ohjelmassa arvostellaan Keminmaan poliisin saamattomuutta puuttua alueen prostituutioon.

Ongelma: Poliisi ei ole laittanut kuriin vuosia jatkunutta avointa ja järjestäytynyttä prostituutiota, joka häiritsee alueen asukkaita.

Syyt: Poliisi ei ole kiinnostunut puuttumaan asiaan. Tutkija Pia Skaffari kertoo myös, että monet prostituoitujen asiakkaista ovat vanhoja miehiä. Vanhojen yksinäisten miesten määrä voi kenties selittää sen miksi, prostituutiota on niin paljon juuri Keminmaalla. Naiset kertovat itse tulleen työn ja rahan perässä.

Moraaliset päätelmät: Toimittajan mukaan prostituutio häiritsee ja loukkaa asukkaita, mutta asukkaita ei ole ohjelmassa kuitenkaan kuultu. Myös toimittajan aiempia kohtaamisia parittajien kanssa kuvaillaan uhkaaviksi. Poliisin hitautta pohditaan: he kun puuttuivat tilanteeseen vasta vuosia ensimmäisen ohjelman jälkeen. Tarjoilija miettii, että eikö ole hyvä, että idästä tulevia ”vuokravaimoja” on olemassa? Tutkija kertoo, että asiakkaat ovat yleensä vanhoja ja pahimmillaan likaisia ja mielenhäiriöisiä. Prostituoituina toimivilla naisilla taas on

usein unihäiriöitä ja masennusta työnsä takia. Myös työstä johtuvasta häpeän leimasta puhutaan. Tutkija kertoo, että naisten on vaikea kieltäytyä mistään, kun heidät on kerran kutsuttu Suomeen.

Ratkaisu: Poliisin pitäisi ottaa asia vakavammin ja puuttua tilanteeseen.

Tyyli: Asioilla on monta nimeä. *"Paikalliseksi tietotoimistoksi"* kutsutaan toimittajan haastattelemaa taksikuskaa. Itse ilmiötä kuvaillaan *"ilotyttöralliksi"* ja *"bisnekseksi"* sekä *"kaupankäynniksi"* tai *"kaupanteoksi"*, joka kiihtyy. Prostituoitujen majoituspaikan kerrotaan kantavan nimeä *"huoratalo"*. Muutoin bordelleja kuvaillaan *"karuiksi"* ja *"kolkoiksi"*. Prostituoituja kutsutaan myös *"vuokravaimoiksi"*, jotka palvelevat sekä keittiössä että makuuhuoneessa. Yleisesti toimittaja ja haastateltavat puhuvat *"tyttöistä"*, jotka kuitenkin kuvien perusteella ovat aikuisia, jopa keski-ikäisiä naisia. Ainoastaan tutkija puhuu *"naisista"*. Puhutaan myös häpeän leimasta, joka ei lähde pois. Naisten kerrotaan myös *"majailevan"* Keminmaalla, *"tulevan myymään itseään"*. Se mitä tästä seuraa on *"tyttöjen toiminta"*. Naiset selittävät tilannettaan itse suorasukaisemmin: *"Työn perässä tultiin naimaan"*. Tiettyä kontrastia pyritään myös luomaan kertomalla, että naisia kuljettava pikkubussi kaartaa *"idylliselle alueelle"*. Ihmisten oletetaan olevan myös vastahakoisia puhumaan asiasta: *"tarjoilija kertoo avoimesti"* ja seksinostosta epäilty *"mies antaa yllättäen tv-haastattelun"*.

Rinnastus: Juttu rinnastetaan kahdeksan vuoden takaiseen ohjelmaan, jonka kuvamateriaalia on hyödynnetty myös tässä ohjelmassa. Muun muassa Kapernaumin bordellin ja Keminmaan karaokebaarin nykyistä tilannetta sekä Keminmaan poliisin toimintaa verrataan aiemmassa ohjelmassa esitettyihin tietoihin.

Lähteet: Mukana on vanhoja haastatteluja vuodelta 2002, joissa esiintyy poliisi, prostituoituja majoittaneet miehet ja karaokebaarin omistaja. Uusissa osuuksissa haastateltavina ovat Kapernaumin entisen bordellin uudet vuokralaiset, paritustuomion saanut tilan omistaja, jota kuvataan matkan päästä, taksikuski, jota ei varsinaisesti kuvata, alueen prostituoituja tutkinut Pia Skaffari, salaa kameralla kuvattuja venäläisprostituoituja, naisten suosiman karaokebaarin tarjoilija ja seksinostosta epäilty mies, jota kuvataan kauempaa. Toimittaja myös kertoo yrittäneensä tavoittaa Keminmaan poliisia, jota ei lukuisista yrityksistä huolimatta saatu kiinni.

9.1.2. "Maksullisen seksin suurkuluttajat"

26.1.2011, MTV3 45 minuuttia, "Maksullisen seksin suurkuluttajat", 10 min, toimittaja: Raija Kantomaa

Jatko-ohjelma, joka on tehty edellisen ohjelman pohjalta. Nyt äänessä niin poliisi, alueen asukkaat kuin itse seksinostaja.

Ongelma: *"Keminmaalla vuosia rehottanut seksibisnes, jota poliisi ei ole pannut aisoihin".*

Seksinostajan mielestä ongelma on *"akkaliike"*, joka haluaa estää vanhoja ja yksinäisiä miehiä harrastamasta seksiä. Poliisin mielestä ongelma on se, että tapauksista on vaikea saada näyttöä. Myös Suomen seksinostolakia, joka on muihin Pohjoismaihin verrattuna lievä, pidetään ongelmallisena.

Syyt: Poliisin mukaan Suomen korkeampi hintataso houkuttelee naisia tänne. Hän toteaa virolaisnaisista, että: *"Täällä vuoden palkan voi hankkia kuukaudessa"*. Myös Suomen lievempää lakia pidetään yhtenä syynä. *"Kovan luokan paritusliigojen"* saapuminen Suomeen nähdään myös yhtenä syynä. Oikeusministeri Tuija Braxin mielestä lain valvonta *"hakee vielä paikkaansa"*. Hänen mielestään myös joidenkin poliisien asenteissa olisi parantamisen varaa. Poliisin mielestä lain tulkinnanvaraisuus ja vaikeus saada näyttöä ovat syitä siihen, ettei prostituutiota saada *"kitkettyä"*. Seksinostajan mielestä prostituoituja tarvitaan, sillä seksi on miehille *"ehdoton juttu"*. Hänen mielestään sekä prostituoitujen että heidän palvelujaan ostavat miehet tarvitsevat toistensa apua.

Moraaliset päätelmät: Seksinostajat *"suuttuivat"* edellisestä ohjelmasta. Heidän mukaansa seksinostoa ei saa estää. Toisaalta nyt ohjelmassa haastateltu seksinostaja kertoo, kuinka monet vuokravaimoja Venäjältä Suomeen hankkineet miehet kohtelivat naisia väkivalloin ja ryypäsivät heidän rahansa. Poliisi on sitä mieltä, että kymmeniä naisia on Suomessa parittajien palveluksessa ja kyse on huomattavasta rikoshyödyistä. Keminmaalaisia asukkaita on myös tällä kertaa haastateltu. Yhden mielestä prostituutio ja seksin ostaminen on jokaisen oma asia. Muiden mielestä prostituutio on epäsuotavaa tai jopa moraalin vastaista. Edellisessä ohjelmassa esitelty karaokebaari on hiljainen. Ravintolan mukaan prostituoitujen ovat siirtyneet edellisen ohjelman herättämän huomion takia pohjoisemmaksi ja asiakkaat seuranneet perässä.

Poliisiylijohtaja Mikko Paatero haluaa laittaa ilmiön kuriin. Oikeusministeri Tuija Braxin mielestä poliisiylijohtajan kommentit ovat merkki siitä, että asia halutaan ottaa vakavasti ja parantaa poliisin toimintaa. Kunnanjohtaja on huolissaan kunnan maineesta. Kunnan asukas pohtii, että poliiseilla on kenties tärkeämpiä asioita, joihin keskittyä. Toimittaja toteaa, että asiantuntijoiden mukaan prostituoidut tarvitsisivat muuta apua kuin miesten tarjoamaa rahallista korvausta.

Ratkaisu: Poliisiylijohtajan käsky Keminmaan poliisille tutkia asia kunnolla nähdään ainakin Braxin mielestä hyvänä ratkaisuna. Myös ratsiat esitetään hyväksi keinoksi ottaa kiinni seksiä ostavia miehiä. Poliisin mielestä lain tiukentaminen ja seksiston kieltäminen kaikissa tilanteissa helpottaisi poliisin työtä.

Tyyl: Rikkaruohometaforat ovat jutussa valloillaan. Ohjelmassa puhutaan *"prostituution kitkemistoiveista"* ja kerrotaan, kuinka seksibisnes *"rehottaa"*. Myös veneily on läsnä kuvakielessä: poliisi ei ole *"pannut aisoihin"* prostituutiota ja kovan luokan paritusliigat *"rantautuvat"* Suomeen. Asiaa pitää myös tutkia *"perinpohjin"*. Naisia kuvaillaan *"aggressiivisiksi"* muun muassa sanomalla, että he *"kävivät avustajan kimppuun"*, vaikka kuvamateriaalin perusteella tilanteessa ei ollut kyse väkivallasta. Toisaalta naiset ovat myös parittajien *"kynsissä"*. Seksinostaja näkee naisille hyvin maksavat miehet hyväntekijöinä. Naiset voivat jäädä pennittä, *"jos ei mies hyvää hyvyttään anna rahaa"*. Seksinostaja kehuu myös venäläisestä pikkukaupungista tulevia naisia *"helvetin komeiksi ja aktiivisiksi tytöiksi"*. Kun seksinostajasta puhutaan, kerrotaan, että hän *"haki"*, *"tilasi"* ja *"hankki"* naisensa (huomaa omistusmuoto!). Naisia myös *"varataan"* netissä ja *"parhaat pidetään"* kotona viikkoja. Naisia verrataan siis mihin tahansa kulutustavaraan. Puhutaan myös naisten *"hintalaatusuhteesta"*. Nykyisen lain taas sanotaan antavan tarvittavat *"työkalut"*. Nimeämisiä on monia. Ohjelmassa puhutaan *"avoimesta seksinmyynnistä"*, *"Keminmaan seksibisneksestä"*, *"Lapin asiasta"*, *"tuosta hommasta"*, *"venäläisistä avioliittotoimistoista"*, *"paritusepäilyistä"*, *"paritus- ja hyväksikäyttörikoksista"*, *"kovan luokan ihmiskaupasta"*, *"paritusliigoista"*, *"seksin"* ja *"palveluiden myymisestä"* ja *"tarjoamisesta"*. Seksipalveluiden ostajia kutsutaan myös *"maksullisen seksin suurkuluttajiksi"* tai vaan *"miehiksi"* tai ohjelman yleisön palautteesta puhuttaessa *"mieskatsojiksi"*. Prostituoituja kutsutaan *"maksullisiksi naisiksi"*, *"seuralaisiksi"* ja *"ihmiskaupan uhreiksi"*.

Rinnastus: Ohjelma rinnastetaan edelliseen ohjelmaan. Tuija Braxin haastattelu ja poliisiylijohtaja Mikko Paateron kommentit ovat vastausta edelliseen ohjelmaan. Myös mieskatsojien suuttumus juontaa edellisestä ohjelmasta. Uudessa ohjelmassa on myös palattu Keminmaalle katsomaan, vieläkö pikkubussi ja prostituoidut ovat karaokebaarin edustalla. Suomen tilannetta verrataan myös muihin Pohjoismaihin. Seksinostaja vertaa seksiä vessassa käymiseen: molemmat ovat välttämättömiä asioita.

Lähteet: Poliisiylijohtaja Mikko Paateron sanomisiin viitataan monta kertaa, vaikkei hän itse esiinny ohjelmassa. Tuija Braxin haastattelu, seksinostaja Erkki Penttisen haastattelu, poliisiylijohtaja Robin Lardotin haastattelu, edellisessä ohjelmassa näytettyä kuvaa ja haastattelunpätkeä ravintolasta, Keminmaan kunnanjohtaja Tommi Lepojärven haastattelu, yhteensä neljän paikkakuntalaisen lyhyet haastattelut, kuvaa ohjelman avustajan ja ainakin kahden prostituoidun keskusteluista.

9.1.3. ”Poliisin prostituutoratsia Helsingin yössä”

5.10.2011, MTV3 45 minuuttia, ”Poliisin prostituutoratsia Helsingin yössä”, 20 min, toimittaja: Raija Kantomaa

Jatkojuttu Keminmaan poliisin saamattomuudesta ja Helsingin poliisin reippaammista otteista Helsingin katu-, ravintola- ja hotelliprostituution suhteen.

Ongelma: *”Ihmisiä häiritsevä seksin myynti, johon poliisi ei ole puuttunut”*: tarkemmin sanottuna Keminmaan poliisin asenne asiaan. Myös prostituoitujen *”yhteistyökyvyttömyys”* ja *”aggressiivisuus”* nähdään ongelmallisena.

Syyt: Poliisin mukaan prostituutio on vilkasta Helsingissä, sillä Helsingin hintataso on korkea verrattuna muihin Euroopan kaupunkeihin. Tämän vuoksi Helsinkiin on tullut viime aikoina yhä enemmän myös tummaihoisia prostituoituja ja tarjontaa on nyt enemmän kuin kysyntää. Keminmaalla poliisia ei taksikuskin mukaan kiinnosta tehdä asialle mitään. Keminmaan poliisista kerrotaan näytön hankkimisen olevan vaikeaa. Helsingissä kuitenkin on eri meininki ja sakkoja on jaettu paljon sen jälkeen, kuin poliisi tutki järjestyslakia ja alkoi sakottaa sekä myyjiä että ostajia julkisilla paikoilla.

Moraaliset päätelmät: Poliisin mukaan *"tytöt"* eivät puhu parittajista vaan pikemminkin *"agenteista"*. Poliisin kerrotaan ryhtyneen Helsingin seudulla töihin tosissaan ja sakkoja on jaeltu ennätysmäärä. Helsingin poliisin mukaan sakottamiselle ei tarvita sen kummempia perusteluja, pelkät selvät aiheet, kuten laukusta löytyvät kondomit, liukuvoiteet, rahat ja passi riittävät. Keminmaalla poliisin mukaan naiset ovat lopettaneet toiminnan ja *"tutkimuksen tulos oli nolla"*, toisaalta myös tutkimusasiakirjat ovat kadonneet ja tutkimuksista vastaava poliisi nimeää kollegansa haastatteluun. Muutamat Helsingin ravintolat eivät myönnä, että heidän tiloissaan tapahtuu prostituutiota, vaikka asiasta on todistusaineistoa. Ohjelman lopussa toimittaja kertoo kuvausten aikana sakotettujen naisten jatkavan toimintaansa kadulla sakoista huolimatta.

Ratkaisu: Ratkaisuna aiempaan passiivisuuteen Helsingin poliisi on nyt alkanut järjestyslain nojalla sakottamaan sekä seksin ostajia että myyjiä entistä enemmän. Osana operaatiota ovat olleet tehoratsiat ja turvallisuustarkastukset kaduilla, Omenahotellin edessä ja ravintoloissa. Myös uusi pilottihanke, jossa poliiseja koulutetaan puuttumaan prostituutioon on auttanut valvontaa. EU:n ulkopuolelta tulevia prostituoituja on käännytetty ja karkotettu, ja heidän passit on otettu pois ja viisumit evätty. Myös ravintolat on laitettu erityisseurantaan. Ravintoloita valvova viranomaisena aikoo lyhentää ravintoloiden aukioloaikoja kahdella tunnilla.

Tyyli: Kuten aiemminkin seksikauppaa *"kitketään"* ja seksinmyynti *"rehottaa"*. Toimittaja kertoo Keminmaan poliisin seuraavan tilannetta *"toisella silmällä"*. Keminmaan poliisi kuvaa seksinmyyntiä eräänlaisena *"vispiläkauppana"*, jota on aina ollut. Kiinniotoista puhuttaessa kerrotaan seksinmyyjistä ja -ostajista, jotka ovat *"poliisin tähtäimessä"* tai *"jääneet poliisin haaviin"*. Miehiä kuvataan ressukoiksi, joilla kävi huono tuuri, kun taas naiset ovat häikäilemättömiä ammattilaisia, joita ei mikään hetkauta. Helsingin poliisin mukaan seksiä ostavat miehet ovat usein kiinnijäätyään *"järkyttyneitä"*, *"vaivaantuneita"*, *"humalassa"* ja *"itkevät vuolaasti"*. Naiset taas ovat *"ammattimaisia"*, *"yhteistyökyvyttömiä"*, *"aggressiivisiä"* ja *"häiritseviä"* ja *"luonnollisesti"* menettävät kielitaitonsa kiinni jäätyään. Seksinmyyjien ja ostajien vastakohtaisuutta korostetaan näyttämällä kuvaa keskisormea näyttävästä prostituoidusta ja kasvonsa käsiensä taakse hautaavasta suomalaismiehestä. Ohjelmassa käytetään paljon poliisin termistöä, niin kuin *"katu- ja tehoratsiat"*, *"rangaistusvaatimukset"*,

"rike- ja päiväsakot", "erityisseuranta", "siviilipartio" ja "turvallisuustarkastus". Sakotettuja kutsutaan "seksinmyyjiksi" ja "–ostajiksi", "kiinniotetuiksi" ja "pariskunniksi". Yleisesti ilmiötä nimitetään "seksikaupaksi", "seksibisnekseksi", "markkinoiksi", "seksin myynniksi" ja "tarjoamiseksi" sekä "prostituutioksi". Ensimmäistä kertaa mainitaan myös puhekielisempi termi "prostaaminen". Prostituoidut ovat "aggressiivisia naisia", "alansa ammattilaisia", "missityyppisiä" ja "erityisesti tummaihoisia". Laitonta bordellia nimitetään "seksiluolaksi". Parittajat ovat naisten mukaan "agentteja".

Rinnastus: Ohjelmassa viitataan *"viime keväisiin ohjelmiin"*, joissa kerrottiin Lapin ja Helsingin tilanteesta. Myös Tuija Braxin edellisohjelmaan tehtyä haastattelua hyödynnetään paikoitellen uudestaan.

Lähteet: Poliiseilla on todella paljon sananvaltaa ohjelmassa, mikä näkyy muun muassa ohjelmassa käytetyssä termistössä. Poliiseista äänessä ovat rikosylikonstaapeli Kenneth Erikson, komisario Jussi Huhtela ja ylikomisario Juha Hakola Helsingin poliisista sekä rikoskomisario Janne Koskela Peräpohjolan poliisista. Mukana on myös otteita Tuija Braxin vanhasta haastattelusta, Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylitarkastaja Riku-Matti Lehikoisen haastattelu, toimittaja Ari Kettusen osuudet, keminmaalaisen taksikuskin nimetön haastattelu sekä kuvaa avustajan ja useiden prostituoitujen välisistä keskusteluista.

9.2. Aineisto 2: Aamulehden lehtijutut

Aineisto koostuu seitsemästä pääasiassa Aamulehden uutissivuilla julkaistusta jutusta. Jutuista ensimmäinen on julkaistu lokakuussa 2011 ja viimeinen tammikuussa 2012. Juttujen kirjoittajat ja juttutyypit vaihtelevat. Yhteen juttuun saattaa sisältyä useita eri osia, kuten faktalaatikoita ja toimittajan kommentteja. Olen yleensä analysoinut jutut yhtenä kokonaisuutena lukuun ottamatta 27.10. ilmestynyttä uutisjuttua ja sen yhteydessä ollutta toimittajan kolumnia, sillä uutisartikkelilla ja kommentilla on eri kirjoittajat. Aamulehden toimittajien tekemien valeostojen perusteella tehty ensimmäinen etusivun juttu on kaikkien myöhempien juttujen pohjana ja siihen viitataan toistuvasti. Aamulehden ensimmäinen juttu onkin niin sanottu *avaintapaus*, joka määrittelee myöhempää uutisointia.

9.2.1. ”Järjestelmällinen prostituutio rehottaa Omenahotellissa”

26.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: etusivu A01 ”Järjestelmällinen prostituutio rehottaa Omenahotellissa” ja itse uutinen Uutiset A04 ”Useat prostituoidut tarjosivat seksiä samassa hotellihuoneessa”, teksti: Tuomas Rimpiläinen ja Juha Vainio

Ensimmäinen juttu on luonnollisestikin valitsemani tapauksen avausjuttu, johon poikkeuksetta viitataan seuraavissa jutuissa. Juttu on kaikista tapauksen jutuista laajin ja ainoa, johon liittyy minkäänlaista kuvitusta. Juttuun kuuluu lähes puolen sivun etusivun juttu, joka jatkuu lähes sivun kokoisena sivulla neljä. Etusivun jutussa on kuvasarja siitä, miten seksipalvelujen ostotoimii. Nelossivun juttu koostuu toimittajien kertomuksesta seksipalvelujen ostosta, prostituutiosta kertovasta faktalaatikosta sekä faktalaatikosta, jossa käydään läpi prostituutioon, paritukseen ja ihmiskauppaan liittyvää lainsäädäntöä, kahdesta erillisestä Pirkanmaan poliisin ja Omenahotellin toimitusjohtajan haastattelusta sekä toimittajan lyhyestä häpeää koskevasta kommentista.

Ongelma: Ongelmaksi esitetään prostituutio Omenahotelleissa sekä vielä tarkemmin ”*laiton prostituutio*”, jolla ilmeisesti viitataan paritukseen ja ihmiskauppaan liittyvään prostituutioon.

Syyt: Sitä, miksi prostituutiota on Omenahotelleissa, selitetään hotellin itsepalveluperiaatteella ja henkilökunnan puuttumisena. Omenahotellin toimitusjohtajan mukaan hotellilla ei ole varaa palkata lisää vartijoita. Poliisin mukaan yksi syy siihen, että ilmiöön on vaikea puuttua on se, että järjestäytyntä toimintaa johdetaan ulkomailta, rajavalvonta ei ole riittävää, eivätkä prostituoidut itse ole halukkaita yhteistyöhön poliisin kanssa. Poliisista myös todetaan, ettei mitään rikollisuutta saada koskaan täysin loppumaan.

Moraaliset päätelmät: Sekä toimittajat että poliisi esittävät vahvan epäilyksen siitä, että Omenahotelleissa tapahtuva prostituutio on järjestelmällistä ja se täyttää parituksen, mahdollisesti jopa ihmiskaupan piirteet. Sen sijaan Omenahotellien toimitusjohtajan mielestä ongelma ei ole suuri: ”*Jos olisimme yhdessä poliisin kanssa sitä mieltä, että ongelma olisi todella suuri mieltisimme varmasti muutoksia toimintaamme.*” Prostituoitujen palveluita ostavat miehet esitetään jutussa vaivaantuneina ja häpeilevinä. Toimittajan kommentissa heidän käytöstään arvostellaan ”*moraalittomaksi*” ja penätään miehiä lopettamaan seksin ostaminen.

Ratkaisu: Helsingin poliisin mukaan laittoman prostituution *"kitkeminen"* ei ole mahdollista. Pirkanmaan poliisista kerrotaan, että prostituutiota ei voi poistaa naisia käännättämällä, vaan ensin pitäisi saada kiinni prostituution takana olevat päätekijät, eli parittajat. Omenahotellit ei koe ongelmaa niin suureksi, että sille tarvitsisi etsiä ratkaisua. Toimittaja uskoo, että prostituutiosta voi päästä eroon vain *"lopettamalla seksikaupan tukemisen"*.

Tyyl: Jutussa *"kitketään"* prostituutiota jopa viisi kertaa. Prostituutio myös *"rehottaa"* ja *"pyörii"*. Prostituoituihin viitataan *"ilotyttöinä"*, *"seksipalveluista ilmoittelevina"* ja mahdollisina *"parituksen"* ja *"ihmiskaupan uhreina"* sekä hotellin *"ongelma-asiakkaina"*. Poliisin mukaan suurin osa naisista on nigerialaisia. Naisia kuvaillaan varsin neutraalisti *"tummiksi"*, *"mustahiuksisiksi"*, *"pitkiksi"*, *"kuvia vastaamattomaksi"*, *"kolmekymppisiksi"* ja *"selvästi vanhemmiksi"*. Naiset *"ihmettelevät kysymystä"*, *"tivaavat tylästi"*, *"vaikuttavat helpottuneilta"*, kun toimittajat poistuvat ja *"pelästyvät"* huomatessaan videokameran. Poliisin mukaan he *"tietävät oikeutensa"* ja vain muutama on *"ottanut apua vastaan"*. Prostituutio-ilmioistä puhutaan myös *"seksikauppana"* ja *"parituksena"* sekä *"laittomana prostituutiona"*. Ostajia kuvaillaan *"vaivaantuneiksi"* ja *"päähtyneiksi"*. Toimittajan kommentissa heidän kerrotaan *"häpeävän"* ja heidän käytöstään pidetään *"vähempiosaisen hyväksikäyttönä"* ja *"moraalisesti vääränä"*.

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2011 kirjoittama juttu toimii jutun avaintapauksena.

Lähteet: Toimittajat ovat ottaneet yhteyttä useaan Sihteeriopiston verkkosivuilla palvelujaan myyvään prostituoituun, joista kaksi mainitaan jutussa. Jutussa esiintyy myös kaksi seksiä ostamaan mennyttä miestä. Erillisissä haastatteluissa on haastateltu Pirkanmaan poliisin rikoskomisario Ari Luotoa, Omenahotellien toimitusjohtaja Tarja Kivilahtea ja Helsingin poliisin rikostarkastaja Petri Rainialaa.

9.2.2. "Vaasan Omenahotellin prostituutio muistuttaa Tampereen vastaavaa"

27.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: *"Vaasan Omenahotellin prostituutio muistuttaa Tampereen vastaavaa"*, teksti: Sari Rautanen

Jutussa kerrotaan prostituutiota harjoitettavan Tampereen Omenahotellien lisäksi myös Vaasan ja Seinäjoen vastaavissa hotelleissa. Jutun yhteydessä on faktalaatikko, jossa kerrotaan toimittajien muilla paikkakunnilla tekemistä kyselyistä. Jutun yhteydessä on myös kolumni, jonka esittelen erikseen.

Ongelma: Ongelmana nähdään järjestäytynyt ulkomaalaisprostituutio Omenahotelleissa.

Syyt: Ongelman syyksi nähdään hotelliketjun itsepalveluperiaate, joka on johtanut puutteelliseen valvontaan. Myös poliisin rajalliset resurssit on mainittu.

Moraaliset päätelmät: Ulkomaalasiprosituution katsotaan olevan järjestelmällistä toimintaa, jota johdetaan ulkomailta käsin. Poliisilla ei kuitenkaan ole varmuutta, onko kyseessä paritus. Hotellin johto puolustautuu sillä, että prostituutio on yleistä hotellialla yleensäkin, ei pelkästään Omenahotelleissa.

Ratkaisu: Vaasan Omenahotellin tilanteen kerrotaan ratkaistun sillä, että naiset karkotettiin Suomesta. Tampereella ongelma aiotaan ratkaista tehostamalla yhteistyötä vartijoiden ja poliisin kanssa.

Tyyli: Teksti on tyyliiltään asiallista. Oikeastaan tekstin ainoa kielikuva on se, että prostituoitujen kerrotaan jääneen *"poliisin haaviin"*. Prostituution kerrotaan myös *"pyörivän"* Omenahotelleissa. Prostituutioon viitataan myös *"seksikauppana"* ja jutussa spekuloidaan, onko kyse *"parituksesta"*. Prostituoituja nimitetään *"ulkomaalaisiksi prostituoiduiksi"* ja *"seksipalvelujen myyjiksi"*. Poliisit kutsuvat heitä myös *"naisiksi"*.

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2011 kirjoittama juttu toimii jutun avaintapauksena.

Lähteet: Juttu on varsin viranomaispainotteinen. Jutussa on haastateltu Etelä-Pohjanmaan poliisin rikosylikomisario Urpo Lintalaa, Pohjanmaan poliisin ylikomisario Per-Anders Lindelliä ja Omenahotellien toimitusjohtajaa. Eniten äänessä ovat poliisit.

9.2.3. "Omenahotelli pelaa uhkapeliä maineella"

27.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa, Kolumni: "Omenahotelli pelaa uhkapeliä maineella", teksti: Juha Vainio

Juttu on Aamulehden avainjutun kirjoittajan aiheeseen liittyvä kolumni.

Ongelma: Omenahotellit ei ota vakavasti niiden tiloissa tapahtuvaa ilmiselvää ja järjestäytynyttä prostituutiota. Prostituoitujen toiminnan katsotaan rikkovan hotellin sääntöjä.

Syyt: Poliisin on vaikea puuttua asiaan, sillä prostituutio ei ole laitonta ja paritusta on vaikea näyttää toteen. Omenahotelleilla ei ole sanojensa mukaan varaa palkata vartijoita valvontakameroiden taakse.

Moraaliset päätelmät: Kirjoittaja ihmettelee, kuinka Omenahotelleilla ei ole varaa palkata vartijoita, mutta kuitenkin heillä on varaa pilata maineensa.

Ratkaisut: Kirjoittaja vaatii lisää vartijoita, jotta prostituoidut saataisiin pois: *"Jos hotelliketju tiukentaisi linjaansa edes kuukaudeksi, prostituoidut oppisivat ehkä välttämään näitä paikkoja"*. Hotellin toimitusjohtaja kertoo, että prostituoidut kyllä *"heitetään ulos"*, jos asiasta vaan ilmoitetaan hotellille.

Tyyli: Kirjoittaja käyttää useita pelaamiseen liittyviä vertauskuvia kuten: *"Omenahotelli pelaa uhkapeliä maineellaan"*, *"pallo jää hotellille"* ja *"jos hotelliketju tiukentaisi linjaansa"*. Prostituution kerrotaan myös kahdesti *"rehottavan"* ja se halutaan niin ikään kahdesti *"kitkeä"*. Prostituutiota kuvaillaan *"näkyväksi"* ja *"ilmiselväksi"* sekä *"järjestelmälliseksi"*, siihen myös viitataan *"laittomana toimintana"*.

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2011 julkaisema juttu on avaintapauksena

Lähteet: Kirjoitus on kolumni, joten ajatukset ovat lähinnä toimittajan omia. Kolumnissa viitataan myös Omenahotellien toimitusjohtajan 26.10.2011 Aamulehdelle antamiin kommentteihin.

9.2.4. "Seurakunnat uhkaa purkaa Omenahotellin vuokrasuhteen"

31.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: "Seurakunnat uhkaa purkaa Omenahotellin vuokrasuhteen", teksti: Juha Vainio

Tämä yhden palstan lyhyt juttu ottaa uuden näkökulman aiemmin käsiteltyyn asiaan ja keskittyy Omenahotellien prostituution ongelmallisuuteen Tampereen seurakunnille.

Ongelma: Prostituutio seurakuntien omistamissa tiloissa, joissa toinen Tampereen Omenahotelleista toimii, on kiusallista seurakunnille ja siksi saatava loppumaan.

Syyt: Hotellin puuttuva valvonta.

Moraaliset päätelmät: Prostituutioutisen kerrotaan olevan "epämiellyttävä" seurakunnille. Seurakuntien kerrotaan vaativan Omenahotelleilta selvitystä siitä, kuinka he aikovat poistaa prostituoidut tiloistaan.

Ratkaisu: Seurakunnat uhkaa Omenahotelleja vuokrasuhteen purkamisella, jos ongelma ei ratkea. Toisaalta ongelmaa halutaan ratkoa "yhteisymmärryksessä". Omenahotellit kertovat lisäävänsä vartiointia ja tehostavansa yhteistyötä poliisin kanssa.

Tyyli: Tekstissä "siivotaan pois" prostituutiota kaksi kertaa. Järjestelmällisen prostituution myös kerrotaan "rehottavan". Muutoin teksti on varsin asiatyylistä ja juttu lyhyt.

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2011 julkaisema juttu on avaintapauksena.

Lähteet: Jutussa eniten äänessä on Tampereen tuomiorovasti Olli Hallikainen. Myös Omenahotellien toimitusjohtaja Tarja Kivilahtea on haastateltu.

9.2.5. "Lähes sallittu hedelmä?"

2.11.2011 Aamulehti, B22, kolumni, "Lähes sallittu hedelmä?", teksti: Mikko Pulliainen
Pulliainen ottaa kolumnissaan uuden näkökulman kollegoidensa aloittamaan juttusarjaan ja vaatii seksinostajia vastuuseen.

Ongelma: Miehet, jotka ostavat seksiä.

Syyt: Miesten käyttäytymisen takana on Pulliaisen mukaan *"sitkeän vinoutunut äijäkulttuuri"*, jonka *"äänenkannattajaksi"* hän mainitsee Uuteen Suomeen bloggaavan sukupuolijärjestelmän tutkijan Henry Laasasen.

Moraaliset päätelmät: Pulliaisen mielestä Laasasen sovinistiset kirjoitukset loukkaavat suomalaista miestä. Hän myös arvostelee miehiä, jotka *"eivät ajattele halujensa tyydyttämisen seurauksia toiselle ihmiselle, eivätkä edes omalle psyykelleen"*.

Ratkaisu: Seksiä ostavien miesten pitäisi *"ottaa pää pois omasta eturauhasesta ja vähän äkkiä"*. Pulliainen siirtää siis vastuun miehille ja kysyy kolumnin lopussa *"kuka katkaisisi tämän tunnekylmyyden noidankehän?"*

Tyyli: Teksti on hyvin kuvailevaa ja kaunokirjallista. Toisin kuin muut tapauksen jutut, se ei ole julkaistu lehden uutisosastolla, vaan kevyempää materiaalia sisältävässä B-osassa. Pulliainen ottaa tekstissään kantaa aiempien juttujen tyyliin, muun muassa laittamalla lainausmerkkeihin useissa jutuissa toistuneen *"siivota pois"* termin. Vaikka kielikuvia käytetään paljon, viitataan niillä hyvin harvoin varsinaiseen prostituutioilmiöön. Ainoastaan otsikossa prostituutioon viitataan *"lähes sallittuna hedelmänä"*. Pulliainen keskittyykin kuvailemaan juuri seksiä ostavia miehiä ja heidän toimintaansa. *"Sitkeän vinoutunut äijäkulttuuri, joka pitää ihmissuhteita kirjaimellisena kauppatavarana"* ja *"tiedän, että tämä johtuu rahoistani, mutta tarvitsen naisen kosketusta –porukka"* ovat hyviä esimerkkejä Pulliaisen harjoittamasta kuvailusta.

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2011 julkaisema juttu on avaintapauksena. Rinnastus myös Laasasen blogikirjoituksiin.

Lähteet: Kolumni on Pulliaisen omaa ajatuksen juoksua, mutta kolumnissa viitataan myös avausjutun kirjoittaneisiin kollegoihin, Tampereen seurakuntien toimintaan sekä edellä mainitun Laasasen blogiin, josta on poimittu myös sitaatti.

9.2.6. "Omenahotelliin halutaan huone prostituoitujen auttajille"

11.11.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: "Omenahotelliin halutaan huone prostituoitujen auttajille", teksti: Päivi Pekkalin

Tampereen seurakunnat etsii ratkaisua tilanteeseen sovitteluun sävyyn ja esittää idean prostituoitujen auttamisesta hotelleissa.

Ongelma: Prostituutio seurakunnan omistamissa Omenahotellin tiloissa.

Syyt: Ei selkeästi esillä. Viitataan kuitenkin vartioinnin puutteellisuuteen.

Moraaliset päätelmät: Seurakunnat haluaa löytää ratkaisun yhteisymmärryksessä hotellin kanssa. Seurakuntien rooli Afrikasta tulleiden prostituoitujen auttajana on myös esillä. Omenahotellien mielestä aikaisempi uutisointi on ollut liioiteltua.

Ratkaisu: Vartioinnin lisäämisen ohella seurakunnat ehdottaa, että hotelliin tulisi huone prostituoituja auttaville Pro-tukipisteen työntekijöille. Pro-tukipiste toivoo, ettei asiasta uutisoida näytävästi, jotta prostituoidut uskaltaisivat pyytää tarvittaessa apua.

Tyyli: Jutussa käytetään kielikuvaa "*siivota pois*" kahdesti, muutoin tekstissä on vain vähän kuvailua. Prostituoiduista käytetään myös Pro-tukipisteen toiminnanjohtajan sitaatissa nimeä "*apua tarvitsevat*".

Rinnastus: Aamulehden 26.10.2012 julkaistu avainjuttu.

Lähteet: Tampereen tuomiorovasti Olli Hallikainen, Omenahotellien toimitusjohtaja Tarja Kivilahti ja Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen.

9.2.7. "Prostituutiota ei ehkä saa kitkettyä kokonaan Omenahotellista, arvelee tuomiorovasti"

7.1.2012 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: "Prostituutiota ei ehkä saa kitkettyä kokonaan Omenahotellista, arvelee tuomiorovasti", teksti Juha Vainio

Juttu päivittää Omenahotellien tilannetta reilut kaksi kuukautta ensimmäisen jutun julkaisemisesta. Jutun ohessa taustoittava faktalaatikko, joka on otsikoitu nimellä *"Prostituutiokohu"*.

Ongelma: Prostituutio seurakuntien omistamassa Omenahotellin kiinteistössä.

Syyt: *"Niin kauan, kun on kysyntää, on myös tarjontaa"*, toteaa tuomiorovasti.

Moraaliset päätelmät: Asian sanotaan olevan kiusallinen seurakunnille. Tuomiorovastin suhtautuminen ilmiöön on muuttunut ja hän ei usko, että prostituutiota saadaan poistettua, ainakaan niin kauan kun kysyntää riittää. Hän uskoo kuitenkin prostituution vähentyneen, mutta miettii, onko se kenties siirtynyt muualle. Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja sanoo, että hetkelliset vaihtelut seksipalvelujen tarjonnassa eivät takaa muutosta vielä pitkällä aikavälillä.

Ratkaisu: Tehostetun vartioinnin ja seksityöläisten ilmoittelun tarkkailun sanotaan olleen ratkaisu ongelmaan. Omenahotellilla on ilmiöön *"nollatoleranssi"* ja prostituoidut on poistettu hotelleista aina, kun heitä on havaittu. Yhteistyö viranomaisten ja eri tahojen kanssa on myös auttanut. Huone prostituoitujen auttajille on työn alla.

Tyyli: Prostituutiota *"kitketään"* kahdesti ja myös hotellin toimenpiteet ovat *"purreet"* prostituutioon kaksi kertaa. Prostituutiota myös *"siivotaan pois"* ja järjestelmällinen prostituutio *"rehottaa"*. Tapaukseen viitataan myös sensaatiohakuisesti sanalla *"prostituutiokohu"*. Prostituoituista puhutaan *"seksityöläisinä"* ja *"seksipalveluiden tarjoajina"*, *"seksipalveluista ilmoittelijoina"* sekä hotellien *"asiakkaina"*.

Rinnastus: Aamulehden avainjuttu 26.10.2011. Myös tuomiorovastin aiemmat puheet vertailussa.

Lähteet: Hotelliketjun omistaja Rabbe Grönblom, Tampereen tuomiorovasti Olli Hallikainen ja Pro-tukipisteen toiminnanjohtaja Jaana Kauppinen. Erityisesti tuomiorovastin ääni kuuluu jutussa ja häntä on siteerattu peräti kolme kertaa.

10. Esiin tulleet kehykset

Olen poiminut edellisessä luvussa läpikäymästäni aineistosta viisi kehystä, jotka esittelen tässä luvussa. Kehykseni ovat *järjestyskehys*, *vähättelykehys*, *moraalikehys*, *sovinistinen kehys* ja *ihmisoikeuskehys*. Kehyksien löytäminen ei ollut yksiselitteistä ja helppoa ja joku toinen olisi kenties poiminut teksteistä eri kehykset, kuin minä.

Kehyksiä muodostaessani yritin löytää artikkeleista ja litteroimistani tv-ohjelmista erilaisia tapoja, joilla media määritteli kansainvälistä prostituutiota. Tähän auttoivat edellisessä luvussa Robert Entmanin mallin mukaan tekemäni listaukset jutuissa mainituista ilmiön ongelmista, syistä, moraalisisista päätelmistä ja ratkaisuista. Näiden huomioiden pohjalta löysin erilaisia näkökulmia ilmiöön. Valitsemani kehykset ovat tietenkin kärjistyksiä. Yhdessä tekstissä ja jopa yhden ihmisen haastattelussa saattoi ilmetä useita erilaisia kehyksiä. Löytämäni kehykset olivat kuitenkin kaikki sellaisia näkökulmia, jotka toistuivat useammassa jutussa, eri ihmisten esittäminä.

Jotkin valitsemistani kehyksistä olivat enemmän hallitsevia kuin toiset. Esittelenkin ensin ne kehykset, jotka olivat teksteissä ilmeisimpiä. Ehdottomasti yleisin oli järjestyskehys, joka toistui käytännössä joka jutussa. Myös vähättelykehys oli yleinen ja molemmille tapauksille tyypillinen kehys, joka sai paljon huomiota. Moraalikehys ei ollut ehkä yhtä vahva, mutta esiintyi sekin molemmissa tapauksissa, erityisesti kuitenkin Aamulehden jutuissa. Sovinistinen kehys oli esillä pääasiassa vain kahdessa jutussa, mutta erityisesti 45 minuutin jutussa sille oli annettu paljon tilaa, eikä sitä siksi voinut ohittaa. Ihmisoikeuskehys jäi aika ohueksi, mutta esiintyi muutaman kerran molemmissa tapauksissa.

Samalla kun esittelen löytämänäni kehykset, vertaan niitä myös Girish J. Gulatin ja Mojca Pajnikin tutkimuksissaan esiin tuomiin kehyksiin. Omat kehykseni eivät tietenkään ole täysin verrattavissa Gulatin ja Pajnikin kehyksiin, sillä tutkimuksien aihe ja aineisto ovat hiukan erilaiset. Tekemäni vertailu antaa kuitenkin mielenkiintoisen lisän kehysanalyysiini ja laittaa löytämäni kehykset jonkinlaiseen kontekstiin. Muistutettakoon samalla mieliin, että Pajnikin löytämiä kehyksiä olivat *kriminalisointi*, *kansallistaminen*, *uhriuttaminen* ja *säännöllistäminen*. Gulatin kehyksiä olivat taas *viranomaiskeskeinen*, *ihmisoikeuskeskeinen* ja *vaihtoehtoiseen*

kritiikkiin keskittyvät kehykset. Olen esitellyt kyseiset kehykset tarkemmin luvussa seitsemän. Mutta nyt omiin kehystyksiini.

10.1. Järjestyskehys

Järjestyskehyksen mukaan kaduilla, ravintoloissa ja hotelleissa tapahtuva prostituutio häiritsee lähitienoon asukkaita ja siksi siitä on päästävä eroon. Prostituoidut ovat *"aggressiivisia"* ja *"häiritseviä"*. He ovat *"ammattilaisia"*, jotka eivät välitä säännöistä tai poliisin toiminnasta. Heidän kanssaan seksiä harrastavat miehet taas kuvataan usein ressukoiksi tai humalaisiksi, jotka eivät tiedä, mitä ovat tekemässä.

Järjestyskehys näkyy myös monissa toimittajien omaksumissa kielikuvissa, jotka kuvaavat prostituutiota hallitsemattomana voimana. Prostituutio on muun muassa *"pidettävä aisoissa"* ja *"kitkettävä pois"*, eikä sen saa antaa *"rehottaa"*. Prostituoidut pitää saada vastuuseen teoistaan ja *"siivota pois"*. Ratkaisuja ongelmaan ovat tehostunut valvonta ja katuprostituution sakottaminen sekä Euroopan ulkopuolelta tulleiden prostituoitujen käännättäminen ja karkottaminen.

Prostituutiota ja prostituoituja kohdellaan yhtenä ja samana, eikä eroa tehdä sille, että osa prostituoiduista saattaa olla parituksen tai naiskaupan uhreja. Prostituoitujen oikeuksista ei juuri puhuta, eikä myöskään seksipalveluja ostavien miesten roolia oteta esiin. Ilmiön taustoja ja naisten syitä myydä seksiä ei niitäkään käsitellä. Prostituution ajatellaan ikään kuin syntyvän tyhjästä ja olevan viekkaiden naisten keino huijata miehiltä rahat.

Järjestyskehyksen takana ovat usein toimittajien käyttämät rutiinilähteet, kuten poliisi, joka on äänessä puolessa aineistoni jutuista. He näkevät ilmiön ennen kaikkea järjestyksen ja lain näkökulmasta. Poliisilla on erityisen suuri edustus MTV3:n kolmannessa 45 minuuttia -jutussa, jossa käsitellään järjestyslain tehostunutta valvontaa Helsingissä ja sen tuottamia *"hyviä tuloksia"*, eli katu- ja ravintolaprostituution vähenemistä ja seksinostajien ja -myyjien sakottamisen yleistymistä sekä seksinmyyjien karkotuksia.

Järjestyskehys on lähellä Girish J. Gulatin viranomaiskehystä ja muistuttaa myös osin Mojca Pajnikin kriminalisointi-, kansallistamis- ja säännöllistämiskehyksiä. Gulatin viranomaiskehykselle tyypillistä on viranomaislähteisiin nojaaminen ja vallitsevan politiikan tukeminen. Näiltä osin järjestyskehys muistuttaakin Gulatin viranomaiskehystä, sillä myös järjestyskehys vaatii nykyisten lakien parempaa valvontaa kyseenalaistamatta lakien toimivuutta tai etsimättä muita ratkaisuja tilanteeseen.

Pajnikin kriminalisointikehyksen kanssa yhteistä on se, että prostituutio nähdään ennen kaikkea rikollisena toimintana. Kansallistamiskehystä taas muistuttaa järjestyskehysten tapa nähdä prostituutio valtion ulkopuolelta tulevana ilmiönä, joka uhkaa Suomen turvallisuutta. Säännöllistämiskehyksen kanssa yhteistä on tapa nähdä lainsäädännön kehittäminen ja koventaminen ainoana ratkaisuna ongelmalle ja unohtaa prostituoituina toimivien naisten oikeudet ja mahdollinen avuntarve.

10.2. Vähättelykehys

Vähättelykehysten mukaan mitään ongelmaa ei ole. Prostituutiota on ollut kautta aikain ja tulee aina olemaan, siksi siihen puuttuminen ei auta. Seksinmyynti on esimerkiksi Keminmaan poliisin mukaan *”vispilänkauppaa”*, jota seurataan *”toisella silmällä”*.

Vähättelykehysten takana ovat niin osa poliiseista kuin myös hotellien ja ravintoloiden henkilökunta. He vähättelevät ilmiötä ja sen suuruutta, eivätkä pidä asiaan puuttumista tarpeellisena. Erityistä paheksuntaa tällaisesta suhtautumisesta saa Keminmaan poliisi, joka ei suostu 45 minuuttia -ohjelman haastatteluihin, eikä tee Keminmaan prostituutitilanteelle mitään.

Osa 45 minuutin haastattelemista poliiseista sanoo, etteivät he pysty puuttumaan prostituutioon, koska nykyiset lait ovat riittämättömiä. Heidän mielestään prostituution ja erityisesti parituksen ja ihmiskaupan tunnistaminen on erittäin vaikeaa, ellei mahdotonta nykyisten lakien puitteissa. Osa on sitä mieltä, että seksin myymisen tai ainakin ostamisen täyskielto olisi selkeämpi ratkaisu ja tekisi poliisin toiminnasta helpompaa. Oikeusministeri Tuija Brax suhtautuu skeptisesti kyseisiin väitteisiin ja puolustaa nykyistä lainsäädäntöä.

Myös 45 minuuttia -ohjelman laaja kuvallinen materiaali prostituoiduista ja heidän toimintansa järjestelmällisyydestä, erityisesti Keminmaalla, on ristiriidassa poliisien kertoman kanssa. Poliisien väittämät vaikeudet tunnistaa prostituutiota tuntuvatkin kuvamateriaalia katsoessa vähintäänkin kyseenalaisilta. Katsojalle herää kysymys, onko kyse sittenkin vain poliisin välinpitämättömyydestä puuttua asiaan?

Gulatin tai Pajnikin tutkimuksista ei löydy vähättelykehystä vastaavia kehyksiä. Vähättelykehys saattaakin olla juuri suomalaiselle yhteiskunnalle ja medialle tyypillinen kehys, sillä kansainvälinen prostituutio ja ihmiskauppa ovat Suomessa uusia ja muihin Euroopan maihin verrattuina pieniä, vaikkakin koko ajan kasvavia ilmiöitä. Ihmiskauppaa ei ehkä ole vielä opittu tunnistamaan, eikä prostituutioon haluta kiinnittää huomiota.

Vähättelykehyksen äänenkannattajat ovat usein miehiä, joiden ajattelua saattaa ohjata myös tietty sovinismi ja ajatus siitä, että prostituutio on suotava ilmiö, johon ei liity mitään ongelmia. Keminmaan poliisi vähättelee ilmiötä kenties siksi, että pienellä paikkakunnalla prostituutioon puuttuminen saattaa tarkoittaa tuttujen asioihin sekaantumista, toisin kuin suuremmassa ja kasvottomammassa Helsingissä. Osa vähättelijöistä on myös yrittäjiä, joiden hotelli- ja ravintolatoiminta saattaa olla osittain riippuvaista prostituoitujen ja seksinostajien tuomista tuloista, ja jotka sen takia katsovat toimintaa mieluummin läpi sormien.

10.3. Moraalikehys

Moraalikehys näkee prostituution moraalisena ongelmana. Prostituutio on likaista ja häpeällistä ja se pitää *”siivota pois”*. Kehyksellä on paljon yhteistä järjestyskehyksen kanssa, mutta erona ovat argumentit, joilla prostituutiosta eroon hankkiutumisen tärkeyttä perustellaan. Moraalikehyksen mukaan prostituutio ei ainoastaan horjuta yhteiskuntajärjestystä, vaan myös likaa eri tahojen mainetta ja kunniaa. Prostituutio esimerkiksi uhkaa Omenahotellin ja Tampereen seurakuntien mainetta. Myös Keminmaan kunnanjohtaja pelkää prostituution vaikuttavan kunnan maineeseen.

Tässäkin kehyksessä tärkeää on päästä eroon prostituutiosta, jotta kunnan ja Omenahotellien maine palautuu. Ratkaisuksi tarjotaan tiukempaa valvontaa, mutta myös seksiä ostavia miehiä

patistetaan kantamaan vastuunsa. Prostituutio ei näyttäydy ainoastaan epäsideellisenä toimintana, vaan prostituutiota pidetään moraalittomana myös siksi, että sen katsotaan olevan vähempiossaisten naisten hyväksikäyttöä. Näin ollen myös seksipalveluja ostavat miehet saavat osansa prostituutioon liittyvästä häpeäleistä.

Moraalikehys nousee esiin erityisesti miestoimittajien omista kommentteista ja kolumneista. Ehkä nämä toimittajat pelkäävät myös oman maineensa miehinä menevän, ja siksi vetoavat seksiä ostaviin miehiin. Toisaalta moraalikehys toistuu myös uutisjutuissa, joissa kerrotaan Tampereen seurakuntien omistavan Omenahotellien toisen kiinteistön Tampereella. Ongelmaksi nousee silloin se, että seksikauppaa harjoitetaan juuri kirkon omistamissa tiloissa. Seksinmyymisen moraalittomuus tuntuu siinä olevan erityisen pahasti ristiriidassa kirkon arvoihin. Tämän ristiriidan alleviivaaminen tuntuu sensaatiohakuiselta kaksinaismoralisoinnilta, ikään kuin prostituutio ja siihen mahdollisesti liittyvä hyväksikäyttö olisi jotenkin sallittavampaa muissa kuin kirkon tiloissa.

Vaikka moraalikehys huomioi prostituoitujen olevan mahdollisesti hyväksikäytettyjä, se ei silti tarjoa ratkaisuja heidän tilanteeseensa tai pohdi, miksi osa naisista ajautuu prostituution pariin. Ainoana ongelmanratkaisuna pidetään tiukempaa valvontaa ja miesten ryhdistäytymistä. Vastaavanlaisia kehyksiä on jälleen vaikea löytää Pajnikin ja Gulatin tutkimuksista. Pajnikin uhriuttamiskehys kuvaa naiset viattomina uhreina, jollaisina he osittain näyttäytyvät myös moraalikehyksessä. Moraalikehys penää kuitenkin eri tavalla miesten ja yhteiskunnan vastuuta kuin uhriuttamiskehys.

10.4. Sovinistinen kehys

Sovinistisen kehyksen mukaan miehet tarvitsevat seksiä. Miehillä, joilla ei ole muuten mahdollisuutta saada seksiä, täytyy olla oikeus ostaa sitä. Naisilla, erityisesti ulkomaalaisilla, tuntuu olevan velvollisuus tarjota seksiä. Sovinistisen kehyksen mukaan prostituutio ajaa sekä miesten että naisten etua: miehet saavat tarvitsemaansa kosketusta ja huolenpitoa ja naiset rahaa palveluksistaan.

Sovinistisen kehyksen takana ovat ennen kaikkea seksinostajat. 45 minuuttia -ohjelmassa heistä yksi esittäytyy nimellään. Erkki Penttisen mielestä seksin harrastaminen on miehille perustarve siinä missä vessassa käyntikin. Hänen suhtautumisensa naisiin on mielenkiintoinen. Penttinen puhuu naisista kuin kulutustavarasta, jota hän ”hankkii”, ”tilaa” ja ”pitää itsellään”. Myös naisten ”hinta-laatu-suhde” tulee esiin hänen puheissaan. Naisia Penttisellä on ollut tuhansia.

Penttinen ei ole kuitenkaan ainoa, vaikkakin suorasanaisin sovinistisen näkökulman puolestapuhuja, vaan sovinismi vilahtelee myös muiden puheissa. Yksi Keminmaan karaokeravintolan naispuolinen työntekijä näkee venäläisten prostituoitujen bussikuljetukset Pohjois-Suomeen hyväksyttävänä ja kysyy, että eikös se ole hyvä, että pohjoisen miehille tuodaan näitä ”vuokravaimoja”? Myös Aamulehden kolumnissa miestoimittaja nostaa esiin sovinistisen kehyksen, jota hän halveksii ja jonka hän liittää Uuden Suomen blogisti Henry Laasaseen.

Samaa sovinistisuutta voi nähdä Keminmaan poliiseissa, jotka vertaavat prostituutiota ja vuokravaimobisnestä ”vispilänkauppaan”. Sovinistinen kehys on siis varsin lähellä vähättelykehystä. Toisin kuin vähättelykehys, sovinistinen kehys puolustaa miesten oikeutta seksiin ja vastustaa seksinostoa rajoittavia lakeja sekä ”akkaliikettä”, joka Erkki Penttisen mukaan syrjii seksinostajia ja on tiukentuneen lainsäädännön takana.

Sovinistinen kehys on yllättävää kyllä hyvin lähellä Girish J. Gulatin esittelemää vaihtoehtoista kritiikkiä. Molemmat kehykset kannattavat prostituution laillistamista ja vapaata liikkuvuutta yli rajojen. Mikä näitä kehyksiä erottaa, on kuitenkin niiden täysin vastakkaiset argumentit. Sovinistinen kehys puolustaa ennen kaikkea seksinostajien oikeuksia, kun taas vaihtoehtoinen kritiikki lähtee seksipalveluita myyvien naisten oikeuksista vapaampaan liikkuvuuteen ja taloudelliseen hyötyyn.

Toisaalta sovinistisessä kehyksessä on samoja piirteitä Pajnikin kuvaileman uhriuttamiskehyksen kanssa. Molemmissa naiset nähdään avuttomina, eikä heidän oleteta pystyvän huolehtimaan itsestään ja pärjäävän ilman miehiä, jotka tosin saattavat myös hyväksikäyttää heitä, kuten Erkki Penttinenkin myöntää joskus tapahtuvan, tosin ei omalla kohdallaan.

10.5. Ihmisoikeuskehys

Ihmisoikeuskehysten mukaan prostituoiduille on tarjottava apua. Esimerkiksi kirkko kokee velvollisuudekseen auttaa omistamassaan kiinteistössään seksipalveluita myyviä afrikkalaisnaisia. Myös prostituoitujen oikeuksia ajava Pro-tukipiste haluaa tarjota prostituoiduille apua.

Ihmisoikeuskehys ottaa muista kehyksistä poiketen lähtökohdakseen prostituoituina työskentelevät naiset ja heidän oikeutensa. Kehys on kuitenkin heikko ja marginaalinen, eikä se ole jutuissa usein esillä. Kehyksen takana ovat Pro-tukipiste, kirkko ja 45 minuuttia -ohjelmien toimittaja Raija Kantomaa. Tosin myös poliisi kertoo, että naisia on yritetty ohjata ihmiskaupan uhreille suunnattuun auttamisjärjestelmään, mutta naiset eivät ole ottaneet apua vastaan. Tämä taas voi olla seurausta siitä, että samaan aikaan poliisin otteet prostituoituja kohtaan ovat kiristyneet, eikä etenkin ulkomaisilla prostituoiduilla ole luottamusta poliisiin.

Ihmisoikeuskehysten tunnistaminen on vaikeaa, koska sen kannattajat haluavat pitää aineistoni jutuissa matalaa profiilia. Esimerkiksi Aamulehden jutuissa Pro-tukipiste ei halua tehdä asiasta suurempaa numeroa, jotta prostituoidut eivät kärsisi enempää. Pro-tukipisteen tavoitteena on löytää mahdollisesti apua tarvitsevat naiset, ei revitellä asiasta lehtien sivuilla. Ainut prostituution syihin viittaava kommentti kuullaan 45 minuuttia -ohjelmassa, kun toimittaja Raija Kantomaa kertoo, että virolaiset ja venäläiset naiset tulevat Suomeen myymään seksiä, sillä täällä seksinmyynnillä tienaa paremmin kuin tavallisissa palkkatöissä heidän kotimaissaan. Myös tutkija Pia Skaffarin haastattelu 45 minuuttia -ohjelmassa avaa prostituoituina toimivien naisten maailmaa kertoessaan työn vaikutuksista naisten hyvinvointiin.

Jutuissa esiintyvä ihmisoikeuskehys ei ole yksinkertaistava tai sensaatiohakuinen, eikä se leimaa kaikkia prostituoituja hyväksikäytetyiksi, kuten ihmisoikeuskehyksillä voisi kuvitella olevan tapana. Kehyksellä on jonkin verran yhteistä Gulatin ihmisoikeuskeskeisen kehysten kanssa. Molempien päätavoitteena on naisten oikeuksista kiinni pitäminen. Toisin kuin Gulatin vastaava kehys, oman aineistostani ihmisoikeuskehys ei tarjoa yhteiskunnallisen

tason ratkaisuja naisten oikeuksien parantamiseen, eikä se myöskään korosta sukupuolten välistä epätasa-arvoa tai valtioiden välisiä tuloeroja ilmiön syinä.

Myös Pajnikin uhriuttamiskehyksessä on tiettyjä samoja piirteitä, kuin ihmisoikeuskehyksessä: molemmat näkevät prostituoidut mahdollisina avuntarvitsijoina. Ihmisoikeuskehys kuitenkin suhtautuu prostituoituihin yksilöinä, jotka kykenevät tekemään myös omia päätöksiä. Tavallaan ihmisoikeuskehysellä on myös jotain yhteistä sovinistisen kehyksen kanssa, sillä myös sovinistinen kehys haluaa tarjota apua prostituoiduille. Avun tarjoamisen tavat vaan ovat todella erilaiset.

11. Loppupäätelmä

Tässä luvussa vastaan johdannossa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja teen yhteenvedon tutkimukseni tuloksista. Ensin käyn läpi, ketkä mediassa kansainvälistä prostituutiota määrittelevät ja millä tavoin. Sen jälkeen analysoin tutkimustulosten suhdetta tutkimukseni tausta-aineistoon ja pohdin, mitä media-aineiston ulkopuolelle jäi. Olen myös muutamaa otteeseen verrannut omaa media-aineistoani muihin viime aikoina lukemiini uutisiin, joissa on käsitelty kansainvälistä prostituutiota ja naiskauppaa. Luvun lopussa analysoin median roolia ja valtaa naiskauppauutisoinnissa ja mietin, mitä suomalainen media voisi tehdä paremmin uutisoidessaan kansainvälisestä prostituutiosta ja naiskaupasta. Aivan lopuksi käyn läpi tutkimukseni haasteita ja teen muutaman ehdotuksen jatkotutkimusaiheista.

11.1. Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen tulokset noudattelivat aika pitkälti sitä, mitä olin odottanut. Uutisointi oli viranomaispainotteista, eikä prostituution ja naiskaupan taustoja juuri tuotu esiin. Toki aineistoon mahtui muutamia yllättäviäkin näkemyksiä, kuten seksinostajien näkökulma. Media-aineistoni antoi ilmiöstä huomattavasti suppeamman kuvan kuin tausta-aineistoni. Uutisoinnilla oli kuitenkin vaikutuksia muun muassa poliisin toimintaan.

Seuraavissa alaluvuissa vastaan neljään Johdanto-luvussa esittämäni tutkimuskysymykseen. Jokaiselle kysymykselle on oma alalukunsa. Muistin virkistämiseksi alla vielä johdannossa esittelemäni tutkimuskysymykset.

- Kuka mediassa määrittelee rajat ylittävää prostituutiota?
- Millä tavalla ilmiötä määritellään mediassa?
- Mitä jää median määritelmien ulkopuolelle?
- Mitä media voisi tehdä paremmin uutisoidessaan aiheesta?

11.1.1. Kenen on sananvalta?

Media-aineistossani ja sieltä poimimissani kehyksissä määrittelijän roolissa oli kaikkein useimmin poliisi. Kahdessa kolmesta MTV3:n 45 minuuttia -ohjelmassa äänessä on poliisi ja kolmannessakin esitetään vanhoja poliisihaastatteluja ja kerrotaan, että Keminmaan poliisia oli pyydetty haastatteluun tuloksetta. Viimeisimmässä 45 minuuttia -ohjelmassa on haastateltu peräti neljää eri poliisia. Aamulehden jutuissa poliisin rooli ei ole yhtä näkyvä. Kahdessa ensimmäisessä jutussa on molemmissa haastateltu kahta poliisia. Lopuissa jutuissa poliiseja ei ole kuultu, mutta heidän roolinsa tapauksen ensisijaisina määrittelijöinä on silti nähtävissä. Tiukemmasta valvonnasta ja tiiviimmästä yhteistyöstä poliisin kanssa puhutaan niissäkin jutuissa, joissa poliisi ei ole itse äänessä.

Poliisin ollessa ensisijaisen määrittelijän roolissa ei ole ihme, että Entmanin kehysanalyysin avuin löytämäni järjestyskehys, joka perustuu paljolti poliisin näkökulmaan, oli aineistossani niin yleinen. Tosin ei voi puhua yhdestä yhtenäisestä poliisilaitoksen näkökulmasta, sillä eritoten Helsingin ja Keminmaan poliisien antamat kommentit ja toiminta erosivat toisistaan hyvin paljon. Siinä, missä Helsingin poliisi oli innokas puuttumaan prostituutioon ja kertomaan medialle poliisin tekemistä operaatioista, ei Keminmaan poliisi halunnut kommentoida tilannetta juuri mitenkään saati puuttua siihen millään tavalla. Keminmaan poliisin näkökanta olikin siksi enemmän vähättelykehykseen kuin järjestyskehykseen sopivaa.

Arvelin alunperin, että ilmiötä määrittelevät eniten viranomaiset, poliisi mukaan lukien. Sitä en arvannut, kuinka suuri poliisin rooli kaikista viranomaisista oli. Oletin, että oikeuslaitosta, sisäministeriötä ja maahanmuuttoviranomaisia sekä ihmiskaupparaporttoijaa olisi kuultu jutuissa, mutta näin ei käynyt. Ainoastaan oikeusministeri Tuija Brax pääsi ääneen 45 minuutin haastattelussa. Tämä saattoi olla vain valitsemiani juttuja koskeva poikkeus, sillä muissa jutuissa olen nähnyt laajempaa viranomaislähteiden käyttöä (Helsingin Sanomat a, 2011; Helsingin Sanomat b, 2011; Yle, 2010).

Oletin myös, että prostituoituja ei jutuissa juuri kuultaisi ja tämä oletus piti hyvin paikkansa, muutamaa yksittäistä ja lyhyttä prostituoidulta salaa videokameralle tallennettua

kommenttia lukuun ottamatta. Ymmärrän tämän ratkaisun, sillä jo jutuista tuli esiin, etteivät ulkomaalaiset prostituoidut välttämättä ole kovin yhteistyöhaluisia, mikä johtunee heidän haavoittuvaisesta asemastaan. Sen sijaan oli yllättävää saada kuulla seksinostajan näkemyksistä. Vaikka Erkki Penttisen sanomiset olivat varsin sovinistisia, toivat ne kuitenkin uutisointiin täysin uuden, usein internetin hämyisille palstoille piiloon jäävän näkökulman. Seksinostajan haastattelu antoi äänen sovinistiselle kehykselle, joka olisi muuten jäänyt pimentoon.

Kansalaisjärjestöjen rooli jäi aineistossa vähäiseksi. Ainoastaan Pro-tukipiste oli esillä kahdessa Aamulehden jutussa. Myös alan asiantuntijoiden ja tutkijoiden kommentteja ei juuri kuultu lukuun ottamatta 45 minuuttia -ohjelman haastattelemaa tutkija Pia Skaffaria. Tämä selittää sen, että kolmannen sektorin kehyksenä pidetty ihmisoikeuskehys jäi jutuissa vähäiselle huomiolle, eikä vaihtoehtoista kritiikkiä esitetty jutuissa lainkaan.

Aineistoon mahtui myös muutama toimittajien oma kommentti. Aamulehdessä julkaistuissa kommentteissa toimittajat moralisoivat ilmiötä tai esittivät seksinostajat sovinisteina. Televisiojutuissa toimittajan omia kommentteja oli vaikeampi erottaa muusta materiaalista, sillä toimittaja ei missään vaiheessa puhunut suoraan kameralle esittäen omia ajatuksiaan. Tästä syystä minun on vaikea analysoida, mikä toimittajan sanomisista oli hänen omaa tulkintaansa, mikä asian objektiivista raportointia.

11.1.2. Mistä on kyse?

Kuten löytämistäni kehyksistä käy ilmi, kansainvälinen prostituutio nähdään Suomessa järjestyskysymyksenä. Sitä pidetään rikollisena toimintana, joka on pidettävä kurissa paremman valvonnan ja tiukempien lakien voimin. Toisaalta ilmiö ei ole ongelmallinen vain lakien ja järjestyksen näkökulmasta, vaan myös moraalisisella tasolla. Prostituutio on häpeällistä ja likaa siihen sekaantuneiden ihmisten ja tahojen maineen. Joillekin kansainvälinen prostituutio ei ole ongelma ollenkaan, eikä siihen puuttumista nähdä tärkeänä. Vaihtoehtoisesti prostituutio voidaan kokea myös positiivisena ja välttämättömänä, ainakin seksinostajien näkökulmasta.

Ilmiön määrittelyssä näkyy Suomessa ja maailmalla käyty prostituutiokeskustelu. Se, miten eri tahot suhtautuvat kansainväliseen prostituutioon on yhteydessä siihen, pitävätkö he ilmiötä ongelmana vai eivät. Ne, joiden mielestä prostituutio itsessään on ongelma, haluavat tiukentaa valvontaa, jotta ilmiöstä päästäisiin eroon. Ne, jotka suhtautuvat prostituutioon hyväksyvämmiin, eivät näe ilmiöön puuttumista yhtä tärkeäksi. Tosin varsinainen prostituoitujen oikeuksia painottava näkökulma jäi aineistossani vähemmälle huomiolle. Ainoastaan Pro-tukipiste ja kirkko korostivat prostituoituina toimivien naisten oikeuksia avunsaantiin ja oikeudenmukaiseen kohteluun. Seksiä ostavat sovinistit vastavuoroisesti puolustivat miesten ”oikeutta” seksiin.

Aineistoni jutuissa prostituution hyväksyvien viittaa hieman yllättäen kantavatkin, eivät heidän oikeuksia ajavat kansalaisjärjestöt, vaan seksinostajat. He eivät niinkään kyseenalaista viranomaisten toimintaa, vaan lakien takana näkemänsä *akka-liikkeen* intressejä. Ainut aineistossa äänensä kuuluviin saanut kolmannen sektorin toimija, Pro-tukipiste, tuntuu suhtautuvaan prostituutioon neutraalisti ja moralisoimatta. Sen omien nettisivujen perusteella Pro-tukipisteen voi katsoa kuuluvan prostituution hyväksyviin, prostituoitujen oikeuksia puolustavan näkemyksen kannattajiin, mutta aineistoni jutuista tämä ei selkeästi käy ilmi.

Jutuissa keskityttiin hyvin paljon siihen, miten ilmiöstä päästäisiin eroon ilmiön taustoittamisen kustannuksella. Suomalainen uutisointi muistuttaakin monella tavalla kansainvälistä uutisointia, jota käsittelin luvussa seitsemän. Kerroin kansainvälisen rajat ylittävään prostituutioon liittyvän uutisoinnin olevan *viranomaispaineista, kaksinaismoralistista, sensaatiohakuista, yksinkertaistavaa, vastakkain asettelevaa ja stereotypioita vahvistavaa*.

Kansainvälisen uutisoinnin tapaan suomalainen uutisointi nojaa hyvin paljon viranomaisten kommentteihin. Kuten Robert Entman on todennut, kehystämisessä on kyse vallasta (Entman, 1993:55–57). Rutiinilähteet manipuloivat helposti toimittajia, jotka luottavat heihin objektiivisuuden nimissä. Valitsemassani aineistossa usein äänessä ovat poliisit. Toisaalta välillä toimittajat myös kyseenalaistavat poliisien puheet. Esimerkiksi Keminmaan poliisin passiivisuus ja lausunnot prostituution tunnistamisen vaikeudesta on kyseenalaistettu 45 minuutin jutuissa. Tosin tahot joiden puoleen on käännytty uuden näkökulman saamiseksi

ovat nekin viranomaistahoja: Helsingin poliisi ja oikeuslaitos. Tämä antaa kuvan myös viranomaislähteiden erilaisuudesta: kaikilla viranomaisilla ei ole samanlaista agenda ja poliisilaitoksen sisältäkin on mahdollista löytää hyvin poikkeavia näkökantoja.

Aineistoni on kaiken kaikkiaan varsin viranomaisriippuvaista. Tämä saattaa johtua siitä, että vielä vuonna 2011 naiskauppaan viittaava uutisointi oli yksipuolisempaa kuin nyt. Lukiessani prostituutio- ja ihmiskauppa-aiheisia juttuja vuodelta 2012 ja 2013 olen huomannut näkökulmien kirjon olevan laajempi. Nykyisin juttuja on alkanut ilmestyä enemmän ja niissä on lähes aina mukana kolmannen sektorin, eli lähinnä Pro-tukipisteen näkökulma. Esimerkkejä eri näkökannat esiin tuovista jutuista voi hakea vaikka lukemalla vuoden 2012 lopulla ilmestyneet Helsingin Sanomien ja Suomen Kuvalehden jutut tai katsomalla Ylen aamu tv:n haastattelun keväältä 2012 (Helsingin Sanomat b, 2012; Suomen Kuvalehti, 2012; Yle, 2012).

Kuten maailmalla, myös Suomessa kaksinaismoralismi kukoistaa ulkomaalaisprostituutiosta uutisoitaessa. Prostituutio koetaan helposti moraalittomana ja naisia alentavana toimintana, josta on hankkiuduttava eroon, mutta kuitenkin se, mitä itse prostituoiduille tapahtuu heidän kiinnijäätyään ei tunnu kiinnostavan mediaa. Monissa jutuissa naiset, joita on epäilty parituksen ja ihmiskaupan uhreiksi, ollaan valmiita käännättämään kotimaihinsa kyseenalaistamatta sitä, mitä heille sen jälkeen tapahtuu ja miten heidän käännättämisensä ylipäättänsä auttaa tilanteen ratkaisemisessa.

Kansainväliselle medialle tyypillistä sensaatiohakuisuuttakin on hieman ilmassa. 45 minuuttia -ohjelman jutut ja Aamulehden avausjuttu ovat näyttäviä juttuja, joille on annettu paljon tilaa ja jotka jo otsikoittensa puolesta – *”Lapin kolkot bordellit”*; *”Maksullisen seksin suurkuluttajat”*; *”Poliisin prostituutoratsia Helsingin yössä”* ja *”Järjestelmällinen prostituutio rehoittaa Omenahotelleissa”* – herättävät huomiota. Toisaalta, miten muuten aiheesta voisi synnyttää keskustelua? Eniten sensaatiohakuisuutta on ehkä 45 minuuttia -ohjelman jutuissa, jotka kuvailevat ilmiötä värikkäin sanankääntein muun muassa *”ilotyttöralliksi”*. Tv-ohjelmassa myös kuva tehostaa toimittajan ja haastateltavien puheita. *”Aggressiiviseksi”* kuvailtu prostituoitu näyttämässä keskisormea tuntuu todistavan hänen todellisen aggressiivisuutensa. Aamulehdessä kirkon arvojen ja prostituution ristiriidan korostaminen on mielestäni myös eräänlaista sensaatiohakuisuutta. Sensaatiohakuisuus ei kuitenkaan

tunnu olevan juttujen itsetarkoitus. Uskon, että juttujen tarkoituksena on ollut yhteiskunnallisesti tärkeän aiheen nostaminen julkiseen keskusteluun. Myös prostituoitujen yksityisyyttä on kunnioitettu jutuissa jokseenkin hyvin: kasvot on blurrattu ja heistä käytetään vain etunimiä jos niitäkään. Sitä vastoin ääni on usein tunnistettavissa.

Kuten muualla niin myös Suomessa uutisointi ulkomaalaisprostituoiduista on yksinkertaistavaa. Parhaiten tämä tulee ilmi nimenomaan ilmiön taustatekijöiden ja prostituoituina toimivien naisten oikeuksien ja mielipiteiden jättämisestä hyvin vähälle huomiolle. Vaikka suoranainen vastakkainasettelu *meidän* ja *niiden* välillä tuntuu olevan melko vähäistä, näkyy se kuitenkin prostituoituna toimivien naisten ja heidän tilanteensa marginalisoinnisena, siinä, ettei heille anneta jutuissa omaa ääntä. Prostituoitujen kuvaaminen *toisina* tulee esiin myös heihin liitetyissä negatiivisissa kuvailuissa, jotka leimaavat heidät helposti yhdeksi aggressiiviseksi ja välinpitämättömäksi ryhmäksi.

Tämä aggressiivisuuden ja häiritsevyyden korostaminen myös omalta osaltaan vahvistaa prostituoituihin jo liitettyjä stereotypioita. 45 minuuttia -ohjelman jutuissa kuvan perusteella jopa noin nelikymppisiä naisia tytötellään jatkuvasti niin haastateltavien kuin toimittajienkin toimesta. Tytöttelyn voisi ajatella olevan harmitonta, mutta samalla se tuo esiin hyvin sen, ettei prostituoituina toimivia naisia kohdella aikuisina itsenäiseen päätöksentekoon kykenevinä naisina.

Kahdesta tapauksesta koostuvia aineistoja ei voi täysin verrata toisiinsa niiden välineellisten erojen takia. Tv-ohjelman voi helposti tulkita sensaatiohakuiseksi, sillä siinä käytetyt kuvailut ovat usein runsaampia ja värikkäämpiä kuin lehtijutussa. Tv-jutuissa myös kuva tukee tehokkaasti sanallista sisältöä, kuten edellä mainittu kuva keskisormea näyttävästä aggressiiviseksi kuvaillusta naisesta. Vastaavasti kuva voi myös paljastaa ristiriitaisuuksia, kuten kuvat tytöiksi kutsutuista keski-ikäisistä naisista.

Myös valitsemieni tv-ohjelmien pituus on toista luokkaa kuin Aamulehden juttujen. Siksi tv-ohjelmiin on mahtunut enemmän erilaisia lähteitä ja näkökulmia, jotka jäävät vähemmälle huomiolle tai kokonaan pois lyhyemmissä lehtijutuissa. Toisin kuin 45 minuuttia -ohjelmissa, Aamulehdessä juttujen aiheet ovat rajatumpia. Lehdessä juttuja on myös jäsennelty tarkemmin. Faktalaatikat ja toimittajien kommentit on eroteltu omiksi selkeiksi

kokonaisuuksiksi ja ne on tarjottu lukijalle pieninä palasina, joihin on tarpeen vaatiessa helppo palata myöhemmin.

Koska molemmat tapaukset olivat eräänlaista tutkivaa journalismia, oletin, osittain Mojca Pajnikin (2010:49) arvion pohjalta, niissä tulevan esiin myös enemmän erilaisia näkökulmia. Olettamukseni oli sekä oikea että väärä. Lyhyisiin perusuutisiin verrattuna lähteitä ja näkökulmia oli aineistossani paljon. Molemmissa tapauksissa prostituoitujen oikeuksiin keskittyvä näkökulma jäi kuitenkin hyvin vähäiselle käsittelylle. Myös Gulatin kuvailema vaihtoehtoinen kritiikki (2008:9–10), joka kyseenalaistaa ilmiön määritelmän ja siihen liittyvän lainsäädännön, puuttui aineistostani kokonaan. Muissa jutuissa olen näitä näkökulmia nähnyt enemmän juuri ihmiskaupparaporttoijan ja Pro-tukipisteen esittäminä. Uskon, että ihmiskaupparaporttoijan puuttuminen ja Pro-tukipisteen erittäin rajallinen rooli jutuissa ovat syitä sille, miksi kyseiset näkökulmat ovat jääneet varjoon omassa aineistossani.

45 minuuttia -ohjelmille voi antaa tunnustusta siitä, että ne ottivat mukaan seksinostajien näkökulman. Yleensä heidän näkökulmaansa ei paljoa esitellä, sillä sen katsotaan olevan yleisen ajattelutavan vastainen, jotain jota ei mediassa voi käsitellä. Siksi onkin rohkeaa, että tämä näkökulma tuotiin julki. Vaikka seksinostajan sovinistinen näkemys on monen mielestä vastenmielinen, on sen kuuleminen ilmiön ymmärtämisen kannalta tärkeää. Ihan samalla tavalla kuin seksiä myyvien naisten äänen kuuleminen olisi ollut tärkeää. Ainoa ulkomaalaisten prostituoitujen näkökulman esiin tuonut juttu, johon olen tähän mennessä törmännyt, on City-lehden toimittajan tekemä artikkeli, joka ei kuitenkaan onnistunut menemään aiheessa kovin syvälle (City, 2012).

Vaikka naisia tytötellään ja heitä pidetään poliisin puheissa mahdollisina parituksen uhreina, enimmäkseen heistä kuitenkin puhutaan itsenäisinä toimijoina ja alansa ammattilaisina. Tämä tavallaan jo itsessään kumoo sen, että taustalla voisi olla vakavaa rikollisuutta, paritusta tai ihmiskauppaa. Hyväksikäyttö tuntuu aina koskevan joitain muita, kuin jutuissa ja niiden kuvituksessa esiintyviä prostituoituja.

Luvussa neljä olen ottanut esiin tutkija Marlene Spangerin näkemyksen siitä, että ulkomaisiin prostituoituihin liitetyt mielikuvat ja stereotypiat kertovat yhteiskunnan suhtautumisesta paitsi prostituoituihin niin myös naisiin ja maahanmuuttajiin yleensä (2003:191). Oman

aineiston pohjalta voisi vetää johtopäätöksen, että naisiin, ja erityisesti ulkomaalaisiin sellaisiin, suhtaudutaan edelleen alentavasti ja heidän toimintaansa halutaan rajoittaa. Tästä esimerkkinä on edellä mainittu tytöttely sekä molemmissa tapauksissa esiintyvät kuvailut naisista häiritsevinä ja aggressiivisina. Seksiä ostavia miehiä sitä vastoin ei kuvata häiritsevinä, vaan vaivaantuneina ja humalaisina ressukoina tai vaihtoehtoisesti määrätietoisina kuluttajina.

Siitä huolimatta vähätelläänkö naisia tytöttelemällä vai annetaanko heistä kuva miehiä manipuloivina häirikköinä, heitä ja heidän toimintaansa ei useimmiten hyväksytä. Onkin hyvä miettiä, johtuuko prostituoitujen paheksuminen siitä, ettei yhteiskunnassamme olla vielä muutenkaan täysin sinut sen kanssa, että naiset voivat olla seksuaalisia ja tienata rahaa ja liikkua vapaasti maasta toiseen? Miksi prostituoituina toimivat vähäosaiset ja ulkomaalaiset naiset koetaan niin suurena uhkana, että heidät halutaan lähettää pois, kun taas seksiä ostavat miehet pääsevät usein kuin koira veräjästä?

On myös mielenkiintoista miettiä, onko toimittajien tutkivan journalismin ja poliisin tehoratsioiden takana myös tiettyä maahanmuuttovastaisuutta. Onko poliisin toiminnan tehostumisen taustalla kenties tiukentuneet asenteet maahanmuuttajia kohtaan ja yleisen maahanmuuttokeskustelun tuoma painostus? Tähän on erittäin vaikea löytää varmaa ja järkevää vastausta. Usein maahanmuuttokeskustelussa on väläytelty ajatusta ulkomaisten rikollisten karkottamisesta kotimaihinsa, mitä moni on vastustanut. Ristiriitaista kuitenkin on, että prostituoituina toimivat naiset käännytetään kotimaihinsa asiaa sen kummemmin kyseenalaistamatta. Tämä saattaa kertoa jotakin yhteiskunnan suhtautumisesta prostituoituina toimiviin maahanmuuttajainaisiin, jotka näyttäytyvät maahanmuuttajien alimpana kastina. Yhteiskuntajärjestyksen säilyminen on tärkeämpää, kuin yksittäisten prostituoitujen kohtalo.

11.2.1. Mitä jäi puuttumaan?

Nykyjournalismille tyypilliseen tapaan aineistoni jutut eivät ole kovinkaan taustoittavia. Kansainvälisen prostituution syyt, kuten tuloerot, köyhyyden naisistuminen ja globalisaatio jäävät analysoimissani jutuissa lähes täysin pimentoon. Vain muutamat toimittajien omat

huomiot sekä poliisin kommentit antavat hieman tietoa siitä, miksi ulkomaiset prostituoidut tulevat Suomeen myymään seksiä. Esimerkiksi 45 minuuttia -ohjelmassa todetaan, että virolaiset naiset ovat tulleet Suomeen parempien tienestien perässä.

Kansainvälisestä prostituutiosta annettu kuva jää kapeaksi myös sen vuoksi, että prostituoitujen naisten omat näkemykset jäävät kertomatta aineistoni jutuissa. Muutama naisilta saatu kommentti ei paljoo paljasta heidän työnsä todellisesta laadusta tai heidän syistään lähteä alalle. Sen sijaan idästä tulleita prostituoituja haastatelleen tutkija Pia Skaffarin kommenttien kautta piirtyi jonkinlainen kuva siitä, miten Pohjois-Suomessa toimivat venäläiset ja virolaiset prostituoidut kokevat ammattinsa.

Myöskään globalisaation merkityksestä ilmiön kasvulle ei juuri puhuta. En löytänyt yhtään suoraa viittausta globalisaatioon, mutta muutamassa kohdassa globalisaation vaikutukset tulevat kuitenkin epäsuorasti esiin. Eurooppalaisten *”kovanluokan ihmiskauppaliigojen”* arvellaan pian *”rantautuvan”* Suomeen samalla, kun lakejaan kiristäneiden Norjan ja Ruotsin prostituution ja ihmiskaupan pelätään siirtyvän Suomeen. Vaikka itse globalisaatiota ei mainitakaan, niin eri maiden lainsäädäntöjen kansainväliset vaikutuksia spekuloidaan jonkin verran. Myös Suomen korkean hintatason kerrotaan houkuttelevan yhä enemmän prostituoituja Euroopan markkinoilta.

Globalisaatioon liittyy myös kehittyvä ja kansainvälistyvä teknologia, eritoten internet, jonka hyödyntäminen prostituutiossa tulee muutamassa jutussa esiin. Esimerkiksi Erkki Penttinen tilaa naisensa netistä, Helsingissä prostituutio on siirtynyt kadulta nettiin, ja Tampereella toimittajat jäljittävät prostituoituja Sihteeriopiston sivuilta. Myös matkustamisen helppous ja Schengen-alueen sisäisten rajatarkastusten puuttuminen ovat globalisaation aikaansaannoksia, joita sivutaan myös yhdessä aineistoni jutussa. Aamulehden haastatteleman poliisin mukaan rajatarkastusten puuttuessa käännetyt prostituoidut tulevat usein seuraavalla lennolla takaisin.

Muutamassa jutussa afrikkalaisten todetaan saapuneen Suomen prostituutiokentälle, mutta syitä heidän tulolleen ei juuri kerrota. Yleisesti todetaan, että prostituoituja houkuttelee Suomen korkeampi hintataso. Tutkimukseni tausta-aineiston perusteella naiskaupan uhreiksi päätyvät usein naiset, jotka tulevat kulttuurisesti kaukaisista maista, joiden

maahantulovaatimukset Schengen-maihin ovat tiukat. Tämän vuoksi kyseisistä maista tulevat naiset ovat prostituoituina työskennellessään jatkuvan käännetyshän alla ja altistuvat helpommin väkivallalle. Tämän tiedon valossa voisi olettaa, että naiskaupalle alttiita ovat juuri afrikkalaiset prostituoidut, jotka tulevat täysin erilaisista kulttuureista ja joiden pääsy Schengen-alueelle ei ole itsestäänselvyys. Ainoastaan Aamulehden avausjuttu pohtii, ovatko tummaihoiset prostituoidut työssä omasta tahdostaan. Myös 45 minuutin juttujen toimittaja Raija Kantomaa mainitsee yhden juttunsa lopussa, että afrikkalaisia prostituoituja on pakotettu työhön jopa voodooon avulla, mutta kommentti jää irralliseksi ja hukkuu muun materiaalin joukkoon, eikä katsoja yhdistä sitä poliisin jutussa tiukasti puhuttelemiin ja myöhemmin maasta käännettämiin afrikkalaisnaisiin.

Toisin kuin olin oletanut, jutuissa pohdittiin suhteellisen vähän sitä, onko ilmiössä kyse naiskaupasta tai parituksesta. Muutamassa jutussa käytiin läpi paritus- ja ihmiskauppalainsäädäntöä ja järjestyslakia. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä mainittiin yhdessä jutussa. Muutamassa jutussa viitattiin mahdolliseen paritukseen ja yhdessä 45 minuuttia -ohjelman jutussa puhuttiin jopa *"kovanluokan ihmiskaupasta"*. Tällaiset viittaukset tuntuivat kuitenkin jäävän melko irralliseksi, eikä niitä yhdistetty jutuissa esiintyviin prostituoituihin. Naiskauppaa käsiteltiin kaiken kaikkiaan hyvin vähän, mutta myös parituksen suhteen poliisi tuntui olevan avuton, vaikka myönsi sen olemassaolon. Se, millä termeillä ilmiöstä puhutaan, ei ole kuitenkaan samantekevää.

Naiskaupan ja parituksen uhrien oikeudellinen asema eroaa toisistaan merkittävästi: naiskaupan uhreilla on oikeus päästä auttamisjärjestelmään ja mahdollisuus saada oleskelulupa, parituksen uhreja odottaa taas mitä todennäköisimmin käännetyshän kotimaahan. Se, miksi prostituution kytköksiä naiskauppaan tai paritukseen pohdittiin aineistossani niin vähän lienee yhteydessä siihen, että prostituoitujen toimintaa koskevan lainsäädännön selvittäminen jäi jutuissa vähemmälle. 45 minuuttia -ohjelmissa lainsäädännöstä kerrottiin vasta toisessa ohjelmassa. Aamulehdessä paritus- ja ihmiskauppalainsäädäntö sekä järjestyslaki kerrattiin heti ensimmäisessä jutussa, mutta niistä ei enää mainittu juttusarjan edetessä. Lainsäädännön tuominen esiin on mielestäni tärkeää, jotta lukijat ja katsojat osaavat laittaa poliisien ja muiden viranomaiset sanomiset johonkin kontekstiin. On vaikea ymmärtää, mitä laittomalla prostituutiolla tarkoitetaan, jos ei tiedetä, mikä lain mukaan on kiellettyä. Myös lain toimivuuden arviointi on vaikeaa, jos laki ei ole ollenkaan tuttu. Jutuissa

lainsäädäntö onkin välillä otettu itsestäänselvyytenä. Silloinkin, kun siitä muistetaan kertoa, ei sitä kyseenalaisteta, lukuun ottamatta 45 minuuttia -ohjelmassa poliisiin väläyttämiä ajatuksia lainsäädännön tiukentamisesta.

11.2.2. Mitä media voisi tehdä paremmin?

Se, miksi prostituutio- ja ihmiskauppakeskustelu yleensäkin keskittyy järjestysnäkökulmaan ei ole pelkästään median ja viranomaislähteiden vika. Vaikka naiskaupan taustalla on paljon yhteiskunnallisia syitä, yhteiskunnan muuttaminen naiskaupan poistamiseksi tai prostituoitujen oikeuksien parantamiseksi on erittäin hankala ja aikaa vievä tehtävä. Siksi onkin helpompaa ja nopeampaa puuttua lainsäädäntöön, jolla voidaan jakaa oikeutta ainakin joillekin yksittäisille naisille. Kun tämän pitää mielessä, on helpompi ymmärtää, miksi myös media keskittyy niin paljon viranomaisnäkökulmaan ja lainsäädännön toimivuuteen. Samalla ei kuitenkaan saisi unohtaa, että medialla on myös valtaa ja se voi halutessaan kyseenalaistaa viranomaisten näkökantoja ja tuoda esiin vaihtoehtoisia näkemyksiä sekä kertoa ilmiön taustalla olevista yhteiskunnallisista syistä.

Molemmat analysoimani tapaukset ovat esimerkkejä siitä, kuinka mediauutisoinnilla ja eritoten tutkivalla journalismilla on vaikutuksia. Esimerkiksi kahden ensimmäisen 45 minuuttia -ohjelman jälkeen Helsingin poliisi reipastui ja alkoi antaa enemmän sakkoja ja järjesti poliiseille koulutuksia, joissa käytettiin materiaalina 45 minuuttia -ohjelmaa. Myös Aamulehden juttujen seurauksena Omenahotelleiden valvontaa luvattiin tiukentaa ja tarjota prostituoiduille apua.

Ennen kuin riemastuu juttujen vaikutuksista sen enempää, on hyvä miettiä, mihin poliisin tiukentuneet toimet johtivat ja miten ne vaikuttivat prostituoitujen tilanteeseen ja naiskauppa-ilmiöön yleensä. Viimeisimmässä 45 minuuttia -ohjelmassa kerrottiin, että Keminmaan karaokebaari oli tyhjentynyt ja prostituutio siirtynyt pohjoisemmaksi. Helsingissä taas sakkojen antamisen ohessa useita naisia oli käännytetty ja karkotettu. Ohjelmassa aiemmin kiinnisaatujen naisten näytettiin kuitenkin ohjelman lopuksi jatkaneen toimintaansa Helsingin kaduilla.

Toimittajien ja poliisien puuttumisesta huolimatta prostituutio ja prostituoidut eivät kadonneet minnekään, vaan palasivat kaduille tai siirtyivät syrjäisempiin paikkoihin. Karkotetut naiset kenties keksivät uusia keinoja tulla takaisin tai ainakin heidät korvattiin nopeasti uusilla. Ilmiö ei hävinnyt minnekään, mutta prostituoituina toimivat ulkomaalaisnaiset joutuivat sen sijaan yhä vaikeampaan tilanteeseen, sillä heidän on jatkuvasti oltava varuillaan poliisin takia. Väkivaltaa tai muuta rikollisuutta kohdatessaan he eivät voi luottaa poliisiin enää samalla tavalla kuin ennen. Karkotettujen naisten kohtaloista ei varmuudella tiedä kukaan.

En usko, että analysoimieni juttujen tarkoituksena on ollut ajaa prostituoituja ahtaalle. En usko, että jutuilla on ollut sen erityisempää agendaa muutenkaan. Tarkoituksena on mitä todennäköisemmin ollut yhteiskunnallisen keskustelun herättäminen ja siinä jutut ovat onnistuneetkin hyvin. Jutuilla on kuitenkin ollut myös laajempi merkitys, jota toimittajatkään ovat tuskin voineet täysin arvata. Toimittajien onkin mahdotonta tietää, miten ihmiset heidän juttunsa tulkitsevat. Vaikutukset eivät aina ole sellaisia, kuin on ehkä ajateltu. Kuten Entmankin toteaa, ihmiset kehystävät uutiset aina omalla tavallaan. Vaikka medially olisi ajettavanaan jokin agenda, yleisö tai yhteiskunnalliset toimijat eivät välttämättä tartu valmiiseen kehykseen vaan muodostavat juttujen pohjalta omiin kokemuksiinsa perustuvia tulkintoja ja toimivat niiden pohjalta. Niinpä poliisikin hyödynsi 45 minuutin juttuja omien intressiensä ajamiseen.

Jos medially on tavoitteena herättää keskustelua ja mahdollisesti myös monipuolista sellaista, viranomaislähtöisyys ei välttämättä ole paras lähtökohta jutuille. Kuten Gulati ja Pajnik omissa tutkimuksissaan totesivat, on mediauutisoinnilla vaikutuksia lainsäädäntöön. Viranomaisten ääneen luottavat jutut ajavat usein viranomaisten näkökulmia. Tämän voi nähdä aineistossani. Poliisin ääni ja järjestysnäkökulma on vahva. Sen sijaan vaihtoehtoista ja kyseenalaistavaa kritiikkiä on esitetty mediassa todella vähän. Niinpä esille nousevat lainsäädännön ja kontrollin tiukentaminen muiden ratkaisujen jäädessä marginaaliin. Objektiivisuuden nimeen vannova media onkin helposti passiivinen ja yksipuolinen. Vaikka media ei voikaan ennustaa, miten sen esittämät uutiset tulkitaan ja mitä niistä seuraa, voi media kuitenkin aina yrittää esittää asioita mahdollisimman monista näkökulmista, monien eri tahojen äänin ja asioita taustoittaen.

11.3. Oman tutkimuksen haasteet

Pro gradu -tutkielman tekeminen valitsemastani aiheesta osoittautui monimutkaisemmaksi, kuin olin arvannut. Ensinnäkään naiskaupasta ja kansainvälisestä prostituutiosta ei löytynyt juuri aikaisempia mediatutkimuksia, joista olisin saanut vinkkejä oman tutkimuksen tekoon tai joihin olisin voinut verrata omaa tutkimustani. Tämän takia päädyin tekemään perusteellisen pohjatyön ja keräämään mahdollisimman laajan tausta-aineiston, ettei tutkielmani jäisi liian suppeaksi ja irralliseksi.

Toinen haaste oli oman tutkimusaiheen rajaaminen ja määritteleminen. Pitkään mietin, tutkinko ihmiskauppaa, vai prostituutiota, kansainvälistä prostituutiota vai seksikauppaa? Lopputulos on jonkinlainen risteymä naiskaupan ja kansainvälisen prostituution tutkimisesta. Myönnän, että olisin voinut määritellä aiheeni vieläkin tarkemmin, mutta silloin moni mielenkiintoinen seikka olisi kenties jäänyt huomioimatta ja analysoimatta. Laajempi ja väljempi aiheen rajaaminen mahdollisti kattavamman aineiston käytön. Myös aiheesta aikaisemmin tehdyn mediatutkimuksen rajallisuus oli osasyynä siihen, että ilmiön määrittely jäi paljolti itseni kontolle ja tuntui paikoin hyvin haasteelliselta, etenkin kun ilmiö itsessään on kovin monitahoinen.

Aineiston rajaaminen ei ollut yksinkertaista sekään. Tahdoin, että aineisto olisi sellainen, että sitä on mielekästä analysoida. Siksi halusin keskittyä yksittäisiin tapauksiin, enkä analysoida kaikkia mahdollisia aiheesta tehtyjä juttuja. Muunlainen kuin tapauspohjainen aineiston rajaaminen olisi ollut vaikeaa, sillä silloin olisi pitänyt osata päättää, minkälaiset jutut ovat tutkimukseni kannalta relevantteja. Tiettyjen ihmiskauppa- ja prostituutioaiheisten juttujen ottaminen mukaan tai jättäminen pois olisi voinut olla kyseenalaista. Siksi uskon tutkivaan journalismiin keskittyneiden tapausten olleen hyvä valinta, vaikkakin tästä syystä tietyn tyyppinen uutisointi, eli lyhyet jutut ja ilmiötä yleisemmällä tasolla käsittelevät artikkelit ja ohjelmat, jäivät huomiotta. Myös valitsemieni tapausten määrä mietitytti minua ja alun perin tapauksia olikin tarkoitus olla kolme. En kuitenkaan löytänyt kolmatta aineistoa, joka olisi ollut yhtä kattava ja mielekäs kuin kaksi jo valitsemaani tapausta.

Aikaisempi opiskelutaustani on kansainvälisessä politiikassa, mikä varmasti vaikutti osaltaan aiheen valintaan. Oman haasteensa tutkimukselleni asetti kuitenkin se, etten ole aiemmin

tehnyt mediatutkimusta. Mediatutkimuksen metodit ja teoria olivat minulle tuntemattomia. Sen takia niiden osuus tutkimuksessani on melko vähäinen. Mielestäni kehysanalyysi kuitenkin toimii tutkimuksessani ja auttoi aineiston analysoinnissa ja tutkimuskysymyksiin vastaamisessa.

11.4. Jatkotutkimusaiheita

Koska ihmiskauppa-aiheesta saati kansainvälisestä prostituutiosta on tehty hyvin vähän mediatutkimusta, on aiheen kaikenlainen käsittely tervetullutta. Koska kansainvälisiä tutkimuksia on jo jonkin verran, patistaisin suomalaisia tutkijoita tutkimaan ennen kaikkea kotimaista mediakenttää, sillä muuten sitä tuskin tutkii kukaan. Sen sijaan suomalaisen ihmiskauppa- tai prostituutiouutisoinnin vertaaminen ulkomaalaiseen on mielestäni tärkeää, jotta suomalaisen uutisoinnin erityispiirteet saadaan entistä paremmin esiin.

Myös ajallinen ja välineiden välinen vertailu olisi mielestäni kiinnostavaa. Jo nyt olin huomaavinani, että oman media-aineiston ja tämän hetkisen uutisoinnin välillä on eroja. Erikoistuminen tiettyihin aikakausiin, aihealueisiin ja välineisiin ja niiden välisiin eroihin toisi paljon lisätietoa. Myös ilmiöön liittyvästä lainsäädännöstä kirjoittaminen ja lainsäädännön muutoksien vaikutukset uutisointiin ovat mielenkiintoinen aihe, jonka tutkimista kannattaa jatkaa. Esimerkiksi tällä hetkellä oikeusministeriön selvitettävänä on seksin ostamisen mahdollinen täyskielto (Helsingin Sanomat, 2013). Jos selvitys etenee lakiehdotukseksi asti, nousee aihe varmasti mediakeskusteluun ja olisi taatusti kiinnostavaa seurattavaa myös mediatutkijoille.

Yksi itseäni erityisen paljon kiinnostava tutkimusaihe on prostituoituihin ja miksei myös seksinostajiin liittyvät mielikuvat ja kehystykset. Alussa yksi vaihtoehtoni olikin tutkia sitä, miten prostituoituja kehystetään. Päädyin kuitenkin tutkimaan ilmiötä kokonaisuudessaan, mutta toivon, että joku toinen aiheesta kiinnostunut löytäisi prostituoitujen kehystyksistä kiinnostavan tutkimusaiheen.

12. Kirjallisuuslista

Kirjallisuus

- Aronowitz, Alexis (2003): "Trafficking in Human Beings: An International Perspective" kirjassa *Global Organized Crime: Trends and Developments* edit. Dina Siegel, Henk van de Bunt ja Damaíán Zaitch, Kluwer, Dordrecht: Academic Publishers
- Bales, Kevin; Zoe Trodd & Alex Kent Williamsson (2009): *Modern slavery: the Secret World of 27 Million People*, Oxford: Oneworld
- Brown, William (2010): *Film in antitrafficking and antislavery campaigns*, Media Development 3/2010, Vol. 57 Issue 3, s. 51–54
- Cummings, Nina & Andrea Parrot (2008): *Sexual Enslavement of Girls and Women Worldwide*, Lontoo: Praeger
- Entman, Robert (1993): *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm*. Journal of Communication 43(1993):4, Autumn, s. 51–58
- Gould, Arthur (2003): "Ruotsin prostituutiolaki: feminismi, huumeet ja ulkomailta tuleva uhka" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like
- Gulati, Grisih J. (2008): *Media representation of human trafficking in three liberal media systems*, Bentley College, International Studies Department, Waltham
- Kimpimäki, Minna(2009): *Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin: prostituution, parituksen ja ihmiskaupan oikeudellinen säätely*, Lapin yliopistokustannus, Tampere: Juvenes Print
- Kontula, Anna (2008): *Punainen eksodus: tutkimus seksityöstä Suomessa*. Helsinki: Like
- Lehto, Tia-Maria (2006): *Prostituutio ja seksin oston kriminalisointi Helsingin Sanomissa ja Pohjolan Sanomissa*, Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, pro gradu -tutkielma, kesäkuu 2006
- Lisborg, Anders (2003): "Naisia yli rajojen: prostituutioon liittyvä muutto Thaimaasta Tanskaan" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like
- Meaker, Linda (2003): "Sosiaalinen reaktio rajat ylittävään prostituutioon Australian Queenslandissa" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Ould, David (2004): "Trafficking and International Law" kirjassa *The Political Economy of New Slavery*, edit. Van den Anker, Christien, New York: Palgrave Macmillan

Pajnik, Mojca (2010): *Media Framing of Trafficking*, International Feminist Journal of Politics, 12:1, maaliskuu 2010, Routledge, Taylor & Francis Group, s. 45–64

Pattanaik, Bandana (2003): "YHTEENVETO Entä tästä eteenpäin?" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Ruenkaew, Pataya (2003): "Thaimaalaiset naisprostituoidut Saksassa: rajat ylittävän siirtotyöläisyyden muoto?" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio : globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Schaeffer-Grabel, Felicity (2011): *Sex Trafficking as the 'New Slave Trade'?* Sexualities 2010, 13:2, SAGE publications, s. 153–160

Siegel, Dina & Henk van de Bunt: (2003): "Introduction" kirjassa *Global Organized Crime: Trends and Developments* edit. Dina Siegel, Henk van de Bunt ja Damaián Zaitch, Kluwer, Dordrecht: Academic Publishers

Siegel, Dina & Yucel Yesilgoz: (2003): "Natashas and Turkish Men: New Trends in Women Trafficking and Prostitution" kirjassa *Global Organized Crime: Trends and Developments* edit. Dina Siegel, Henk van de Bunt ja Damaián Zaitch, Kluwer, Dordrecht: Academic Publishers

Skaffari, Pia (2010): *Rajat ylittävä prostituutio: Tutkimus naisten kokemuksista pohjoisen itäprostituutiosta*, Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus

Sosiaali- ja terveysministeriö (2009): *Tavoitteena tasa-arvo: suomalainen keskustelu rajat ylittävästä prostituutiosta*, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:37, Anne-Maria Mattila, Helsinki: Yliopistopaino

Spanger, Marlene (2003): "Tanskassa asuvat mustaihoiset prostituoidut" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Sutdhibhasilp, Noulmook (2003): "Ulkomaalaiset seksityöntekijät Kanadassa" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Thorbek, Susanne a) (2003): "Euroopan perintö: miesnäkökulmia" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Thorbek, Susanne b) (2003): "Prostituutio globaalina ilmiönä: Toimintamallien muuttuminen" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Ulkoasiainministeriö (2005): *Ihmiskaupan vastainen toimintasuunnitelma*,
Ulkoasianministeriön julkaisuja 18/2005, Helsinki: Edita Prima Oy

Ulkoasianministeriö (2009): *Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009*, Ulkoasianministeriön julkaisuja 7/2009, Helsinki: Edita Prima Oy

Vanaspong, Chitraporn (2003): "Naisen muotokuva: Thaimaa ja thaimaalaiset prostituoidut kansainvälisessä mediassa" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Van den Anker, Christien (2004): "Contemporary Slavery, Global Justice and Globalization" kirjassa *The Political Economy of New Slavery*, edit. Van den Anker, Christien, New York: Palgrave Macmillan

Van Doorninck, Marieke (2003): "Normaalia liiketoimintaa? Seksiteollisuus Alankomaissa" kirjasta *Rajat ylittävä prostituutio: globaalien toimintamallien muuttuminen*, edit. Thorbek, Susanne & Pattanaik, Bandana, Helsinki: Like

Lehtiartikkelit

Aamulehti, (2011) *"Ihmiskaupan roisto voi olla maannainen tai suomalainen"*, Anu Leena Koskinen, Uutiset A04, 26.4.2011

City (2012) *"Ystävät hämärän jälkeen"*, Anton Tammi, City Tampere 06/2012, 16–30.3.2012, s. 24–26

Helsingin Sanomat a, (2011) *"Ihmiskauppaa ei vielä tunnisteta"*, Eva Biaudet ja Venla Roth, Vieraskynä, 3.11.2011

Helsingin Sanomat b, (2011) *"Ihmiskauppiaajahti käynnissä"*, Lasse Kerkelä, Kotimaa A6, 23.12.2011

Helsingin Sanomat a, (2012), *"Ihmiskauppa pyörii Prahassa"*, Katarina Baer, Ulkomaat B1, 25.11.2012

Helsingin Sanomat b, (2012) *"Poliisi laittoi seksikaupan kuriin"*, Minna Passi, Uutiset A4, 2.12.2012

Helsingin Sanomat (2013) *"Seksin ostamisen täyskielto selvitetään"*, Susanna Reinboth, Kotimaa A16, 1.3.2013

Suomen Kuvalehti, (2012) *"Myydään ja ostetaan"*, Laura Koljonen, SK 50, 14.12.2012, s. 20–24

Elektroniset lähteet

CNN (2012): *The CNN Freedom Project: Ending Modern-Day Slavery*, haettu 12.2.2013, <http://thecnnfreedomproject.blogs.cnn.com/>

Humantrafficking.org (2001-2006): *A web resource for combating human trafficking*, Academy for Educational Development (2001-2006), haettu 12.2.2013, http://www.humantrafficking.org/combat_trafficking/media

Ihmiskaupparaportti (2010): *"Kansallisen ihmiskaupparaportin kertomus 2010: Ihmiskauppa ja siihen liittyvät ilmiöt sekä ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen Suomessa"*, Vähemmistövaltuutettu, Julkaisusarja 7, Helsinki 2010, haettu 4.1.2013, http://www.ihmiskauppa.fi/haetko_tietoa/ihmiskaupparaportin/

OSCE (2011): *OSCE Special Representative calls on media to take an active role in raising awareness of modern –day slavery*, PRESS RELEASE 9.2.2011, OSCE – Organization for Security and Co-operation in Europe, haettu 12.2.2013, <http://www.osce.org/cthb/75522>

People's World (25.5.2007): *Media often abets sex trafficking*, Dan Margolis, People's World, Communist Party USA, haettu 4.1.2013, <http://peoplesworld.org/media-often-abets-sex-trafficking/>

Pro-tukipiste (2013): Pro-blogi, haettu 5.1.2013 <http://www.pro-tukipiste.fi/blogi/>

SuomiSanakirja.fi (2013): *Globalisaatio*, haettu 6.1.2013, <http://suomisanakirja.fi/globalisaatio>

Trafficking in Persons Report 2012 (2012): *Country Narratives: D-I (PDF), FINLAND (Tier 1)* s. 157–159, U.S. Department of State, 2012, haettu 4.1.2013, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2012/index.htm>

Trafficking in Persons Report 2011 (2011): *What is Human Trafficking?*, U.S. Department of State 2011, haettu 12.2.2013, <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2011/164220.htm>

UNGIFT (2007): *How the media reports human trafficking*, UN.GIFT, Global Initiative to Fight Human Trafficking, haettu 12.2.2013 <http://www.ungift.org/ungift/en/humantrafficking/media.html>

UNODC a) (2012): *Country Profile: Europe and Central Asia: Finland in Global Report on Trafficking in Persons 2012*, United Nation publication, Salea No. E.13.IV.1 julkaistu 10.12.2012, haettu 4.1.2013, <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/publications.html?ref=menu#Reports>

UNODC b) (2012): *Global Report on Trafficking in Persons 2012*, United Nation publication, Salea No. E.13.IV.1 julkaistu 10.12.2012, haettu 4.1.2013 <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/publications.html?ref=menu#Reports>

UNODC (2013): Human trafficking, haettu 9.2.2013
<http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

Yle (2010): *Ihmiskaupan uhreja on uskottua enemmän*, Yle Uutiset, Kotimaa 7.10.2010 klo 7:04, haettu 12.2.2013,
http://yle.fi/uutiset/ihmiskaupan_uhreja_on_uskottua_enemman/2039071

Yle (2012): *Katuprostituutio ja ihmiskauppa*, Ylen aamu tv, 23.5.2012, klo 8:12, haettu 12.2.2013, Yle Areena: <http://areena.yle.fi/tv/1560921>

Media-aineisto

Tapaus 1: MTV3: 45 minuuttia

"Lapin kolkot bordellit", 12.1.2011, MTV3 45 minuuttia -ohjelma, 13 min, Raija Kantomaa, <http://www.mtv3.fi/45minuuttia/jaksot.shtml/121-lapin-kolkot-bordellit/1254066>

"Maksullisen seksin suurkuluttajat", 26.1.2011, MTV3 45 minuuttia -ohjelma, 10 min, Raija Kantomaa, <http://www.mtv3.fi/45minuuttia/jaksot.shtml/261-maksullisen-seksin-suurkuluttajat/1261830>

"Poliisin prostituutoratsia Helsingin yössä", 5.10.2011, MTV3 45 minuuttia -ohjelma, 20 min, Raija Kantomaa, <http://www.mtv3.fi/45minuuttia/jaksot.shtml/510-poliisin-prostituutoratsia-helsingin-yossa/1402419>

Tapaus 2: Aamulehti

"Järjestelmällinen prostituutio rehoittaa Omenahotellissa" 26.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa: etusivu A01 ja itse uutinen Uutiset A04, *"Useat prostituoidut tarjosivat seksiä samassa hotellihuoneessa"*, teksti: Tuomas Rimpiläinen ja Juha Vainio

"Vaasan omenahotellin prostituutio muistuttaa Tampereen vastaavaa", 27.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa A09, teksti: Sari Rautanen

"Omenahotelli pelaa uhkapeliä maineella", 27.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa A09, kolumni, teksti: Juha Vainio

"Seurakunnat uhkaa purkaa Omenahotellin vuokrasuhteen", 31.10.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa A04, teksti: Juha Vainio

"Lähes sallittu hedelmä?", 2.11.2011 Aamulehti, B22, kolumni, teksti: Mikko Pulliainen

"Omenahotelliin halutaan huone prostituoitujen auttajille", 11.11.2011 Aamulehti, Uutiset Kotimaa A12, teksti: Päivi Pekkalin

"Prostituutiota ei ehkä saa kitkettyä kokonaan Omenahotellista, arvelee tuomiorovasti",
7.1.2012 Aamulehti, Uutiset Kotimaa A05, teksti: Juha Vainio